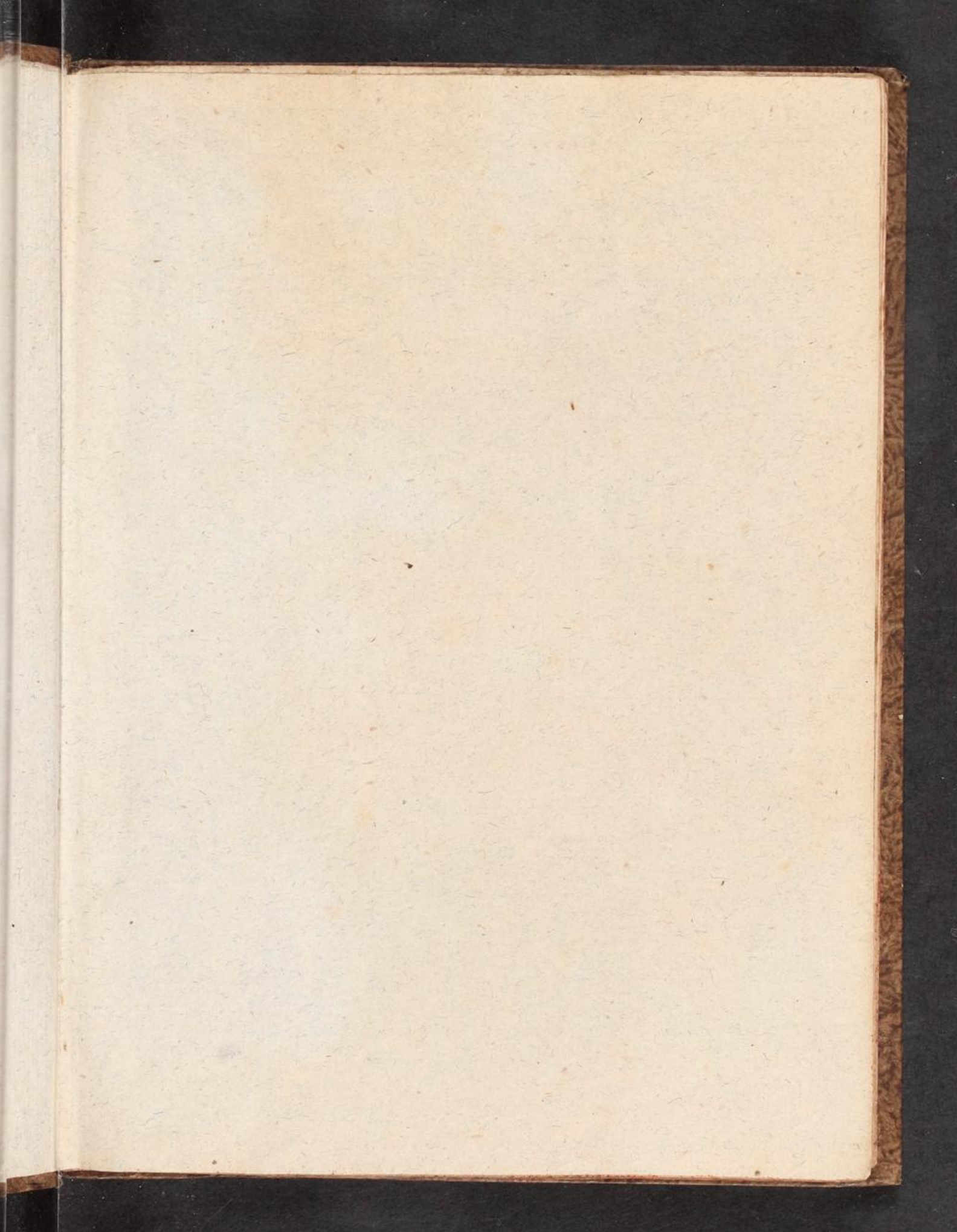

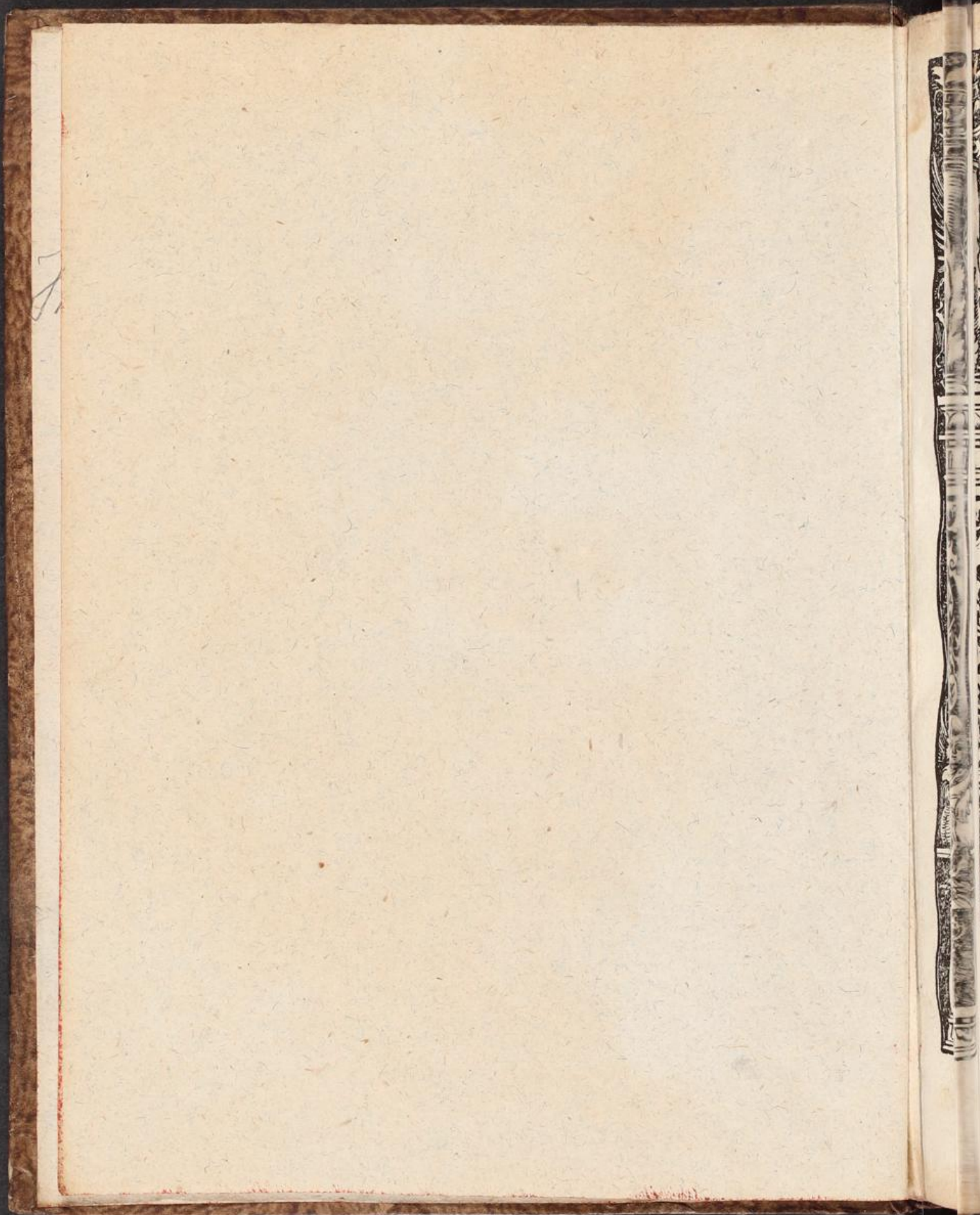

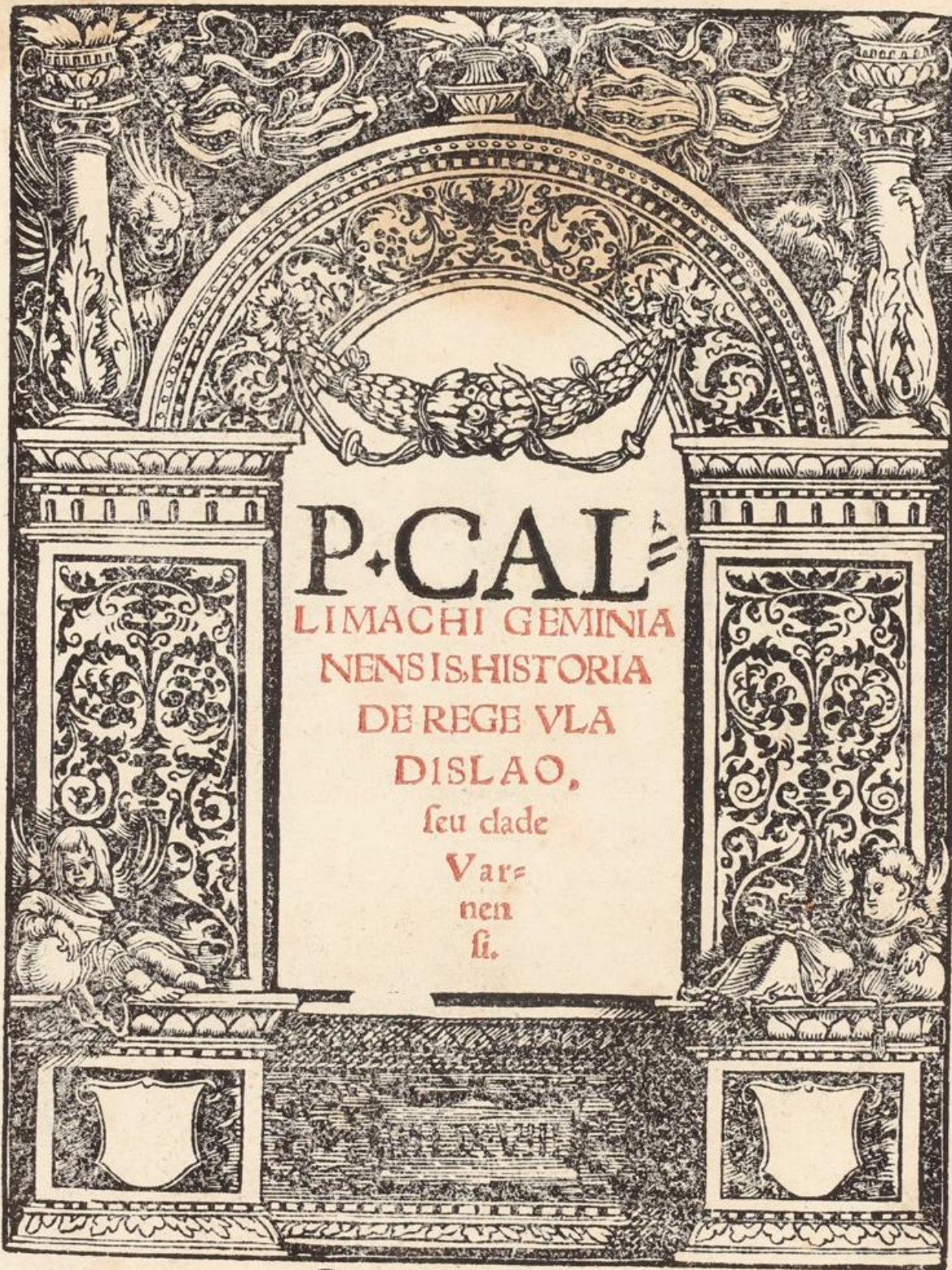
7000
1000
19975

1000

~~J. H.~~

P. CAL

LIMACHI GEMINIA

NENSIS HISTORIA

DE REGE VLA

DISLAO,

seu clade

Varsen

ensi.

Cum privilegio Imperiali.

GR. HESS. UNIV.

BIBLIOTHEK.

PAID

TO THE ORDER OF

THE BANK OF

ENGLAND

FOR THE SUM OF

£ 100

AND NO PARTS

OF ONE HUNDRED

POUNDS

STERLING

PAID TO THE ORDER OF

THE BANK OF

ENGLAND

FOR THE SUM OF

£ 100

AND NO PARTS

OF ONE HUNDRED

POUNDS

STERLING

PAID TO THE ORDER OF

THE BANK OF

ENGLAND

FOR THE SUM OF

£ 100

AND NO PARTS

Sigismundus Scheuffler DD. D. Canonicus Frisingen.
gen. suo Aegidio Rem V. I. Doctori Canonico
Patauiensi S. D.

CUm nuper mi Aegidiea (ut ferebatur) inter Christianos Principes teneret consultatio, quibus maxime modis in Turcas bellum esset molendum, cuiusque precipue Imperio gerendum, quod ea gens foelici victoriae cursu tumida Christiano nomini superbenimis insultare, & iam Europae imminere, fama quae nihil non in maius extollente, quibusdam Christianorum Regnis magis quam vnquam alias formidabilis esse diceretur. Commodum tunc in P. Callimachi Geminianensis historiam de Vladislao Rege siue clade Varnensi incidit, quae diuersa studia & artes pace & bello duarum gentium Polonorum videlicet & Hungarorum pro honore & comodo Regni cuiusque sui adnitentium, atque etiam quae vario Marte cum Turcis fuerit depugnatum, luculenter enarrat, In qua legenda (ut est ex Ciceronis sententia magistra vitae historia) obiter pensandum occurret, quae in rebus magnis, magni crescant animi, quanto Regnorum damno rependantur seditiones, cum vel studio partium vel ambitione a sancta reip. cura detorquentur hi quorum cum primis consilio & auctoritate tota res stat & cadit. Praeterea quae saepe neglectus hostis cruentum certamen edat, quae nihil turpius sit Regi, quam regi, nihil turpius duci quam duci, hoc est aliorum indormire consiliis, & proprio parum aut nihil prestare & providere. Demum quod malum consilium consultori pessimum, aliaque ad condimentum vitae & bonam eius frugem facientia pro gustu quaeque suo submonebunt. Proinde eam non indignam puto quae ab omnibus legatur, praesertim vero Principibus qui ea aliquando in Historiis legere possunt, quae ipsis assentatores non volunt, amici non audent, & imperiti non possunt, dicere. Ad te autem amicum eruditum & non vulgarem Callimachum non vulgaris notae historicum Strenae nomine mitto, detersis quoad fieri potuit labeculis, quibus ab inepto & ignaro scriba toto pene corpore aspersus fuerat, & spero tam gratum hunc tibi fore quam siquid vnquam id genus gratissimum, vel ob Callimachi nomen, cui si nihil addatur abunde satis laudis conueniet. Utinam libros peregrinationum suarum, orationem apud Inno-

centium. VIII. Pont. Max. pro expeditione contra Turcas habitā
aliaq; ingenij & eruditionis eius monumenta ex bibliothecis Po-
loniæ aut Hungariæ consequi possimus: Quod autē hæc historia
vsq; in præsens edita non est in causa fuisse existimo quod inibi
certamina & domi & militiæ inter vtriusq; Regni proceres habi-
ta explicantur, vbi diuersis studijs huc atq; illuc impellentibus ca-
put & auctorem quisq; suū sequutus magno feruore totus eo
incubuit, & si quando mouerentur cineres timendū fuit ne scintil-
la aliqua latens denuo fuscitaret incendiū, tametsi ea vsus est mo-
destia Callimachus vt neminem / mea quidem coniectura / inde ir-
ritari posse credam. Tu (quicquid id est) boni consulas / curesq;
vt a Calcographis faberrime excudatur, & si quid illi male auda-
culi allinere volent tuū esto patrociniū : qui facile tua eruditione
has Muscas; nusq; non aduolantes, abiges. Vale. Datū Frisinge
Kls Januarij. M. D. XIX.

IDEM

Accedit pretium gemmis : si Reme ferantur
A magnis cultu nitidiore viris.
Quod dignus : docto est & quod tibi missus amico /
Callimacho meritis concilietur honos.

¶ Sebastiani Rodtaler Canonici Collegiatę Ecclesię S. An-
drę Frisingen. Epigramma ad lectorem.

Quisquis amuratis Thurcarum bella Tyranni.
Hunniadisq; cupit noscere facta ducis.
Aut Varne cladem : gemuit qua bystonis vnda
Pannonię Regem fata suprema pati.
Callimachi Hetrusci (longa experientia nomen
Cui dedit emerito) scripta diserta legat.

Eiusdem Distichon.

Varne Traticij quam viderat accola ponti
Stragem Callimachi concinit historia.

Artatij Prunner causarum procuratoris in Consi-
torio Frisingen. Epigramma ad lectorem.

Magna tibi utilitas e paruo codice lector
Ceu tenui foenus crescere sorte potest.
Alea quo fati Varnensi turbine iacta/ &
Palladis horrendę cernitur ipsa manus,
Insuper & rerum variarum ex ordine gesta
Plurima, Callimachus doctus abunde canit.
Perge ergo vt laqueos rumpas ignobilis oci
Et lege non trite sedulus artis opus.

P. CALLIMACHI EXPERIENTIS GEMI-
nianensis in Historiam de Vladislao Poloniae & Hun-
gariae Rege siue clade Varnensi ad Cazimirum
Poloniae Regem illius fratrem Praefatio.

 Etrum de Buyno Vladislaiensem Episcopu deus
nasci Rex inuictissime in regno tuo voluit non solu
vt esset in hijs que ad rem diuinam attinent quoddam
prisce sanctitatis specimen verumq; religiosoru ponti-
ficum imago, sed etiam vt haberes in humanis consi-
liarium prudentia fide constantia grauitate antiqua, pditum, is ali-
quando cum Diuo Cazimiro filio tuo qui aut omnino nunq;
nasci aut perpetuus esse debuit sermonem cum haberet de rebus
a maioribus tuis magno animo excellenterq; gestis descendissetq;
tandem in mentionem Vladislai illustrissimi fratris tui quem sis-
bi Hungari pfererant post Regis Alberti mortem/ & simul mul-
ta repeteret de varietate fortunę actionuq; & consilioꝝ quibus
Hungaria tenuit vsq; ad pugnam illam cum Turcis post qua in-
terris minime comparuit visa est ambobus res dignissima que li-
teris mandaretur vtputa que legentiu animos pcpua quadam vo-
luptate explere posset propter ancipites varieq; memorabiles e-
uentus rerum ac tempore in bellis que mira illic casu vicissitu-
dine aut protrahi aut confici contigit/ quando quidem per id tem-
pus viribus suis Hungaria no secum tantummodo per civilem dis-

defensionem sæpe confligit sed in externos quoque studio religionis
nostre arma sub Vladillao mouens foelicitate pugnandi adeo ce-
terorum Christianorum ad Turci nomen fractos dieictosque iam-
pridem animos erexit ut pauci admodum in tota Europa tunc fu-
erint qui ad Christiane rei ac nominis defensionem vel momenti
vel consilij aliquid non attulerint. Petierunt igitur a me id negotij
assumi & literarum lucem adhiberi dictis factisque per se quidem splen-
didis ac magnificis sed que obliuione paulo post obscura forent/
si scriptorum monumentis non illustrarentur. Itaque ego qui scirem
meum esse considerare non quantum possim sed quantum debeam stu-
dij operę facultatisque conferre tibi ac tuis omni uenerationis ac lau-
dum genere celebrandis & si fieri possit consecrandis/interque im-
mortales ac beatos referendis quippe quod ultra etiam quam impu-
dētis uotum optare auderet me adeo extuleris atque ornaueris &
nec quidem tibi aut domi aut foris augendi mei locum reliqueris id
quod in tuam tuorumque laudem ac gloriam petebat pro uirili mea
me facturum recepi nolui enim cum referendi aliquam tibi gratias faculta-
tem minime sperare possem uideri & uoluntatem defuisse. Licet
igitur intelligerem plus mihi imponi quam quod apertissime ferrem
quonia uero in alterutro peccandum erat subire ineruditi ingenij quam
ingrati animi notam malui. Nam etsi scribendo illustrissimi fra-
tris tui sublimia facta uerbis minime equa uero cum uirtutis etiam
in foelices exitus laude non careant non dubito futuros quos grati
animi mei uoluntas moueat ut quare scripserim potius quam quo-
modo considerent. Tu quoque qui me in re ista plus ausum quam pre-
stare posse sperarem/minime dubitare debes non mihi sed fortunę
meę ascribendum esse quicquid est quod in tuam tuorumque gratiam
non efficio. ¶ Ceterum priusquam explicandorum seriem aggrediar cum
regionum de quibus habenda est mentio tempus plerumque nomina
comutarit quo facilius ubi & a quibus nationibus quicquam gestum
sit intelligatur maxime ad rem pertinere putauit earum terrarum si-
tus ueteresque appellationes quantum diligentia & coniectura con-
sequi potui nominibus quibus hodie nuncupant accomodare.
Ultimi Europe ad orientem ac septentrionem anguli/quem Sar-
matiam dixere meridionale latus quantum est inter Thyram Axiam
cumque annis ad Euxinum mare porrectum, & plerisque in locis ma-

xime circa littus ponti etiam ultra Axiacum Podolia nuncappel- Podolia.
 latur / inde R u s s i a est vsq; ad Boristhenem cuius vtramq; ri- R u s s i a
 pam vbiq; sursum ad caput ipsius obtinet, deinde inter orientem
 ac septentrionem conuersa supra Tanais ortū & Rypheos mon-
 tes porrigitur a quibus altera demū fronte in Sarmaticū oceanū
 ultra Chersonesū ad Furstam fluuiū / altera vero in Asiam ad Hy-
 perboreos Hippophagosq; sarmatas pcurrit. Quicquid vero ve-
 lut a tergo R u s s i e inter ipsam Tanaimq; & Meotidem remanet Tartari
 Tartari tenent / Lituania vero interiora Sarmatię ad Veneti- L i t u a n i a
 cos Bondinosq; montes obtinens qua meridiem atq; orientem
 spectent R u s s i e obtenditur / etus autem septentrionalia Liucnia L i u o n i a
 excipit ac Prussia & Pomerania que regiones a Bondinis Alanis
 q; montibus reliqua Sarmatię occupant vbiq; ad oceani littus.
 Ab occidente vero ad Lituaniam iungitur Massouia circa ripas M a s s o u i a
 Hystule fluminis qui ab ea parte terminus est Sarmatię ad supe-
 riora Hystule ad fontem tamen campos inter montes qui Sarma-
 tici dicuntur atq; ortum hystule interiectos pterea montes ipsos Poloni
 Sarmaticos Poloni tenent quorū regio in finibus vtriusq; posita
 tantundem fere in Germaniā quantū in Sarmatiā protendit per
 ea loca que Ombrones Saboci / Sydones & Visurgii ab initio Silesia
 incolabant. Cæterū qua Germaniā incurrit coniungitur Silesiæ
 quam subinde Moravia a tergo occidentem versus excipit, Silesiā
 vero & Moraviā quam olim & Marcomanni tenuere sub rege
 Morobauda a quo Moraviā mutatis abiectisq; quibusdā lite-
 ris dictam crediderim / hijs duabus regionibus Boemia ad Aquil-
 lonem inter montes qui Sudetes dicti & syluam Semanā adiacet. Boemia
 Hungaria vero que Pannonia dicebatur nō vbiq; vt olim Danu-
 bium habet ad Septentrionem sed superato flumine hinc in Ger-
 maniam illinc in Iazigas Metanastas se extendit versus Carpa-
 thium montem sub quo Scepusiū a Polonia procurrans in fines
 Hungarię definit, reliqua vero Iazigū Metanastarū & adiacen-
 tia Tybisco amni Hungari Transiluaniam vocant cui adiuncta est
 montana Valachia inter Danubiū & Carpathiū que a maiori-
 bus Dacia vocabatur huic velut a tergo ad occidentem apposita
 est Bossina quā Rascia & Seruia contingunt illis in locis cum ea
 sitę qbus superior Mysia & Dardania olim continebat ad Bul-
 Bulgaria

Molda-
uia

gariã inferioris Mysiæ partem / & vtrumq; latus Hemi montis iu-
gaq; ipsa obtinet vsq; ad Tryballos in quos Bosphor orientale la-
tus desinit. Altera vero Valachia cui Moldauie nomen est a flu-
mine hoc tempore apud antiquos inferioris Mysiæ pars fuit / p-
tenditur aut inter Danubiũ & Thyra ab Gerasso amne montanę
Valachię termino vsq; ad Euxinũ. Harum aut regionũ fines oēs,
nationesq; eas incolentes atq; vrbium situs describere super sedi nõ
quia longũ fuisset & laboriosum / sed quia ad historie institutũ
satis que dicta sunt sufficere putauĩ. Eo tantũmodo adiecto Cra-
couiam scilicet sedem Regiam in Polonia Budam in Hungaria /
Vilnam vero in Lytuania Metropolitim esse ac principis domi-
ciliũ.

P CALLIMACHI EXPERIENTIS DE
VLADISLAO REGE SIVE CLA-
DE VARNENSI. LIB. I.

IGISMVNDVS Rex Hungarię qui vl-
tro ad Imperiũ accitus Poemos quoq; sibi
postea subiecerat tãta moderatõe annos su-
pra quinquaginta regnavit vt cũ sine virili
prole tandem mortem obiisset Hungari ne-
mini subesse maluerint q; Duci Austrię
Alberto cui iam pridem Sigismundus vni-
cam filiam suã matrimonio iunxerat vides-
batur leniri posse desiderium mitis & sancti
Regis si eius filiam apud se regnare intue-
rentur que persuasio subinde etiam pene
profuit illius nepoti nondũ nato. Nam cũ Albertus quoq; haud
multo post delatũ ad se regnum grauida vxore vita excessisset o-
ptimates Hungarię frequentes vnacum oratoribus Despoti Ra-
scię ac Cilie Comite ad Reginam Bude agitantes conuenere co-
pitumq; est agi de Regni statu constituendo & primo quidem nõ
exaudiebantur pter voces / scelicem faustũq; partũ Regine omi-
nantium afferentium q; minime prius de nouo rege referendũ q; illa pe-
perisset deberi id recentibus Sigismundi meritis qui paterna in oēs

caritate omnes tenuisset non tentandam temere fortunā externis
regibus experiendis cum domi iam forsā affuturus qui aui sui
eos equabilitate gubernaret valuissetq; publicus fauor & gratif
sima omnibus Sigismundi memoria si Ioannes Hunniadianus
ante omnes prioris suæq; ætatis magnos viros rerum militariū
civiliumq; arrium peritia memorabilis vrgentiū periculorū nō ad
monuisset/propter Sunderouitū oppidū cum vniuersa pene Ra
scia iam tum a Turcis occupatū sublatūq; veluti murū quo illis
obiecto Hungaria satis tuta videbatur ea vox quali frenū a mor
tui gratificatione curam omniū in presentes necessitates conuer
tit coepereq; ipsorū animis obuersari regni orbitas & Thurcorū
maiores indies vires iterq; ad se plane illis patefactū/ præterea in
partu Regine & vt votis omniū correspondisset dum puer coas
lesceret parum momenti fore constabat ad regni curam & tutelā
cum interim virorū animi muliebri regimine aspernarent. ppter
imbecillitatem plerūq; illi insitam sexui & si curatores posthumo
assignarent intelligebant Regiū fastum Regiasq; cupiditates in
pauloante paribus conditione vel perferre/vel explere durissimū
fore/sed & Regina nō mediocriter animo sollicita haud satis cō
stituebat secum quidnam maxime in deliberatione tam ancipiti es
set expetendū cum aut filio si nasceretur regnum abrogandū/aut
Turcis prodendū appareret/sed neq; exploratū habebat marem
nasciturum vel tam beniuola in se & suos Hungarorū studia et
si difficultas aliqua ingruisset ad extremū pmanura/ diuersis igi
diuersa pbantibus nihil æque ab omnibus laudabat q; si Vladis
laus Rex Polonie pauloante puberem ætatem ingressus cuiusq;
indoles ac virtus velut humanū modū supergressa iam tum ma
gno fame consensu celebris erat/viduam Reginā vxorem duce
ret vtriusq; gentis rerū summe p̄futurus id vnicū cōlumen ad
uersus domi forisq; iminentes turbas/si ea affinitate Polonorū
robur inuictū rei Hungaricę iungeretur/Sed nihil æque Vladis
lai assensum remoraturū apparebat q; nascendorū sibi liberorum
incerta successio/ppter ventrem quem Regina ferebat/atq; ideo
nō aduersante illa in id consensum quod si puer nasceret/Austriæ
ac Boemię/liberi aut noui regis si qui procrearent in Hungaria
regnarent/eaq; conditione regnū & coniugiū perferri ad Vladis

laum placuit/Ita tamen vt prius de liberorū successione dicereē
q̄ ex diuerso eius rei mentio nata foret designati ad id munus om-
nium consensu Episcopus Strigoniensis, Mathico Thalautius,
Emericus Marcellus, Ioannes Peranus, Vladislaus Palocius/qui-
bus Cracouiā venientibus Vladislaus ad mille passus obuiā mi-
sit/fratrem suum Cazimirū a quo mutua gratulatione suscepti
atq; in ciuitatem inducti sunt/postridie vero in curiam acciti, ita
ad Regem verba fecisse tradunt. ¶ Si vicinitas & rerū varię occa-
siones/ac tempora nō coniunxissent regnū nostrū cum tuo/mul-
tis foederibus officijsq; mutuis virtus tamen & foelicitas tua rex
indyte nobis dignissima visa foret que dubijs rebus nostris im-
ploraretur cum enim cordi non fuerit Deo Opt. Max. Albertū
apud nos regnare in cuius electione sequuti eramus nō quod ex-
pediret/sed quod a gratis animis recens atq; eadem acceptissima
omnibus Sigismundi memoria exposcebat, quod faciuri prius
fuerant, si saluo officio licuisset/Te qui Rex noster sis vniuersi
quorū interest vnanimi sententia elegerunt/omittimus illa profe-
qui quod indoles tua vere regia quod maiorū tuorū decora/ila-
los pellegerint vt crederent te vnum tam amplissimis duobus re-
gnis utiliter preesse posse/coniuncta est viriusq; gentis fortuna
& prospera omnia vtriusq; semper fuisse animaduertimus/nisi cū
mala quepiam ratio consilia & res alterius ab altera separauit. Sic
olim Gotti/sic Vandali/alięq; gentes pene ignotos terrarum tra-
ctus/sic postea Tartari per Poloniā in Hungariam primo deins-
de in alias etiam regiones irrupere/sic nili eandem mentem tibi ad
suscipiendum regnum quam nostris ad deferendum Deus dede-
rit, prope est quod ominari animus horret vt Turcipate facta si-
bi Hungaria in vos inde bellum vastitatemq; conuertant/dum
pro Rascia & Bulgaria que duo sepimenta Regni nostri erant
lentius paulo q̄ expediret arma nuper induimus in discrimen re-
rum nostrarū venimus & bellum quod ab alienis finibus pro-
pulsare oportuit in nostris cogimur sustinere/si nihil vltra petereē
q̄ vt succurreres discrimini nostro utiq; prestaret aliena defende-
re/q̄ pati sua in periculis rapi/Nunc quando non sola tutela/sed
ius & arbitrium opulentissimi Regni ad te defertur quid est qd
maximopere a te delibendum sit debeas ne cum tam ingenti &

gloriosa mercede eam dimicationem etiā geminatis viribus suscipere/cui nostris copijs nostrisq; armis semper pares fuisse nos scias periculum est arbitramur ne semiermem & ex fuga pugnantem hostem quem sine vllis externis auxilijs prope cōtempsumus/ si tu paululum cum tuis anniteris finibus nostris nō submoucas nomen hercle tuum sine vllis armis ad id suffecerit vel si molienda vis erit haud in difficili conatu regni vtriusq; rem perpetuo stabiliens/Neq; ideo quodvltro expeteris relinqui omnia desperata a nobis putes in maximo multorum ambitu/ te iudicio non necessitate pretulimus qui scires æque/atq; illi Regnum administrare. Sed comodius forsan tueri nos iunctis vtriusq; Regni viribus posses, & inprimis deberes propter communia vtriusq; discrimina. Silemus foelicitatis cumulū qui exinde Maiestati tuę accedet quantum verę glorię & in presens & ad posteros conciliauerit tibi tam in dylti Regni de virtute tua consensus/ quanta laude effereris quod tam benigne de te sentientes gratissima voluntate in fidem susceperis qui omen deus auertat si repudiati in discrimen raperemur omitimus quod eadem fortuna res tuas maneat non solum vicinum ac socium regnum in periculo destituisse diceris verumetiam euertisse columen ac propugnaculum Christiani nominis cuius Maiestas viribus armisq; nostris stetit hactenus staturamq; confidimus/ sed & fortunam dicunt volubilem deam/ nec facile postea comprehendi si semel oblata contemnitur Non libet gloriari benignitate cœli ac terre quam regno nostro natura indulfit/ neq; vicinitas neq; magnitudo rerum gestarum illius eam te ignorare permittit singula illic sunt eiusmodi vt magnis periculis etiam bello expeti debeant/ nedum sponte oblata suscipi/ atq; vt intelligas quod simul omnia consentiunt ad foelicitatem tuam id ipsum quod nos petimus Regina in qua aliquid momenti in contrarium videri potuit/ etiam vna nobiscum petit pignusq; & stabilimentū tam salubris vtriq; genti incepti matrimonium suū offert/ Ea est ipsius nobilitas & fortuna vt magno/ pere probari possit abs te/ forma vero & ætas non contemni/ sed neq; in tanta deliberatōe audienda est mentio de rebus tā caducis & momentaneis/ neq; voluptatis gratia initur matrimoniū maxime inter Reges a quibus nihil aliud queri solet q̄ dignitas vt q̄

illustres successores relinquunt. Et si altius attenditur propterea quod Regna non nisi unum capiunt illarum coniugia maxime sunt expectanda a regibus que minus fecunditatis videntur habitura. Tu modo illa que alij per ferrum ac ignes assequenda non dubitarent ultro ad te delata non spernas nec velis esse aut dici minus felix quam deus atque homines velint. Dum hec agerent peterentque ab Hungaris/aderant etiam Turci oratores/quos iam pridem missos deprehenderat in via mors Alberti/qua seu vere incompta seu ad tentandum dissimulata pegerant mandata offerebat per eam legationem Amurates Turcorum Imperator militem ac pecuniam Vladislao ad gerendum bellum contra Albertum in Bohemia que mortuo Sigismundo in duas factiones abierat & una quidem Cazimiro Vladislai fratri regnum deferebat/altera propter uxorem successionem Albertum sequebatur/Ceterum foedus in id sanciri petebat quod redacta uniuersa Bohemia in potestatem Cazimiri Vladislaus ab amicitia & foedere Hungarorum abstineret. Itaque cum defuncto Alberto res integra non esset/Oratores per varias simulationes Cracouiae retinebant in expectationem quo res Hungarica post Regis mortem inclinaret. Eos quod ex vultu facile notari potuit ubi per interpretem que postulata erant cognouere/ingens meror coepit & subita consternatio animorum. Sed neque eodem sensu a Polonis omnibus accipi prius oculi & facies motusque diuersi deinde etiam verba indicauere cum essent qui dicerent nihil propter bellum offerri ab Hungaris post ceteros omnes frustra imploratos ad se iri minime id onus assumendum quod ceteri omnes ferri posse desperassent/sed & male rationis esse regem suum dimittere ut peregre regnaret omnia futura in Regno turbatum plena & seditionum si sine rege agendum foret/neminem unquam censuisse/aut nauem sine rectorum/aut exercitum sine duce esse oportere/aut unquam duas nauibus duobusue exercitibus utiliter comodeque posse posse/non esse exploratum homini quid indies accidere valeat infinita pene que absente rege regnum perturbare queant processuram improborum licentiam in infinitum. bonis vero presidium & tutelam futura/sed ut cetera tolerari possent perpetuum bellum quod domigerendum cum Tartaris certe nullo modo sine Rege aut sustineri/aut propulsari posse. Quorum sententiam Vladislaus cuius iuuenilis

animus abhorrebat ab eo matrimonio quod cū regno ad eundē
erat cū Regina grandęua foret facile sequebat, alijs multis in con-
trarium nitentibus imprimisq; Ostrorogeo Dobrogosio & Cy-
souensi Ioanne cum Gregorio Sanoceo diuitias viresq; regni quę
offerebatur extollendo Turcorum vero res deprimendo magno
animo conditionem suscipiendā affirmabant quę de Regis absen-
tia dicerentur nihil ad rem attinere iam pridem assuefactos homi-
nes etiā sine eo agitare cum sæpe in Lituaniā se recipere solitus es-
set vicinioremq; esse Budam Cracouię q; Vilnam de ijs quę ti-
meri sperariue possent facile esse iam cum volente rege statuere/
quod si quid inopinatū casus afferret/Regem futurū in propin-
quo coniuncta esse inter se Regna ita vt nō quasi duobus sed vni
tantū regno Rex esset p̄futurus & eo magis fore in vtroq; vene-
rabilem q; vtriusq; inuicem cuiq; alterius vis notior esset & aucto-
ritas contra furtiuas Tartarorū incursiones satis sup; indigenas
Podolię ac Russię sufficere/Quę si iustum bellū inferret/multo
facilius fore illud vtriusq; regni viribus ppulsare/non esse tantę
glorię occasionem omittendā vt Rex polonię etiā in Hungaria
regnare diceretur & vnus p̄ cæteris principibus visus qui tantū
Regnū rite regere ac tueri possit/nullam conditionem repudian-
dam nullū periculū non subeundū pro tam ingenti laude/nō in-
ferri id bellum Hungarię in quo tantūmodo libertas foret amit-
tenda/q; q; quid non audendū subeundūq; pro libertate/sed ma-
gis ne degenerarent omnes a moribus institutisq; maiorū/tem-
plaq; & sacra omnia pphanarent sepulchra parentū dirui & os-
sa dissipari coniuges vero sororesq; & liberos aut ad seruitutem
aut ad libidinem rapi intuerent/longe p̄stare tantā immanitatem
submouere in alienis finibus q; in suis postea sustinere nullā vnq;
ętatem taciturā immortalem gloriā quā adipiscerent si tam cala-
mitosam necessitatem a ceruicibus Regni imprimis incliti sed &
vicini & fœderati & quod nō nisi per summū scelus deferri pos-
set ppulassent/Ad hęc solam famā eo inter se vinculo coniuncta
rum viriū duarū inuictarū nationū satisfacturā ad Thurcū Tar-
tarūq; intra fines suos continendos. ¶ Et iam deducta eo res erat
vt nemine aduersante Vladislaus conditionem susciperet cum re-
nunciatum est Reginā posthumū ex Alberto peperisse/Itaq; cū

videretur Vladislaus frustra vxorem ducturus si filij sui ad Re-
gni successionem peruenire non possent ex integro tota res coe-
pta est repudiari / Sed vbi Oratores Hungari explicatis omnibus
que apud suos constituta erant etiam de filio si nasci contingeret
hanc quoq; difficultatem amouerent Rursus expugnatus est
Regis animus vt ad gloriam & amplitudinem tantarū rerum se
potius erigeret q̄ deprimi pateretur a breui voluptate quam ex
viridiorē vxoris alterius ætate consequi posse arbitraret. ¶ De-
creta igitur dies solennis & templum augustius in arce Craco-
uicē. vbi responderetur Hungaris ibi cum frequentissimi ex om-
ni ordine ad spectaculum conuenissent vniuersiq; Regni proce-
res in suggesto ad id preparato consedissent Conuersus ad Ora-
tores Vladislaus vbi protulit ea que pro loco & tempore ad
grati animi testimonium propter presens in se beneficium visa
sunt attinere Quod bene verteret vtriq; genti quibus conditioni-
bus ad se delata erant ius & tutelam Hungarici Regni suscipere
professus est quantumq; humana ope fieri posset daturū se ope-
ram dixit ne tam benigni de se iudicij Hungaros poeniteret ipso-
rum iam esse curare vt que suorum nomine spondidissent rata
permanerent / se in tempore promissis suis affuturū / Sub hanc vo-
cem secute acclamationes foelicia omnia vtriq; genti ominantiū
& in publica gratulatione laudes deo & grates actę omnibus in
templis Thurcis subinde rñsum rerum mutationem que mortem
Alberti subsecuta esset eorum legationem irritam reddidisse. Ce-
terum quando & in Hungaria Vladislaus erat regnaturus factā
exinde maiorem occasionem foederis amicitieq; inuende si modo
ea res cordi foret Amuratho & si finibus suis contentus pacis cō-
silia complecti vellet. ¶ Hungari rñso accepto constituere inter
se illico vt alij apud Vladislaum remanerent qui eius in Hunga-
riam profectionem vrgerent, alij ad Reginam optimatesq; per-
ferrent ea que acta erant & decreta in Polonia mansere Episco-
pus Strigoniē & Vladislaus cæteri gratulabundi retro iter ad
Reginam conuertere visum est Vladislao mittere cum illis etiam
legatos suos qui tam Regine q̄ optimatibus publice ac priuatim
gratias agerent tempusq; aduentus illuc sui nunciarent decre-
ti igitur ac missi ad eam rem obeundam Sandinogius Ostroro-

geus & Ioannes Cognespoleñ. scriba Regius, Cæterum scilicet
tibus Hungaris vt que ad nutum suorum scilicet transacta pu
tabant nunciando omnes gaudio opplerent/Poloni in via substi
tere paulatimq; subsequiebantur/ Interea Regina seu quia despe
rasset marem parere/cum natum videret in spem tantarum rerū/
crudele nimium & immane appariturum sensit/si veluti propter
noui mariti charitatem sacratissimorum affectuum oblita/ma
ter a debita successione Regni filiū exclusisset/seu adducta per
suasionibus quorundā qui rei Polonice male affecti erant/pre
sertimq; Comitis Cilię qui tutorem se posthumi fore/ac sum mā
rerum obtenturum credebat/sententiam mutauerat/atq; idco re
deuntes ad se Oratores suos in vincula coniecit/moxq; volunta
tem suā immutatā puulgauit/Ea res prout cuiusq; animus ad
hanc vel illam persuasionem acclinatus/accipiebatur/nōnullis in
dignissime ferentibus tam salutare vtriq; Regno inceptum vel
vnius mulieris inconstantia vel Comitis Cilię cupiditate in irritū
verti & Regine si psuadendo adduci nequiret vt conuentis stare
afferendam vim consentibus cum videretur spes profligandi exter
num bellum in id recidisse vt si Vladislaus prosequi perseueras
ret euocationem suam Regnum domesticis seditionibus laceras
ri oporteret/apparebat enim fore qui omnia extrema parerentur
& facerent priusq; publicam & cōmuni consensu datam Vladis
lao fidem violarent/& q; spe melioris fortune si res tumultuaren
tur in contrarium agerent Regineq; assisterent/Multi etiam diui
nitus eam mentem Regine datam interpretabant quasi deo eam
Regnorum inter se veluti confusionem improbante in qua vt in
fitiari nequiret quedam inesse cōmoda submouendo bello quod
a Thurco immineret Maiestas tamen & nomen rei Hungarice in
teritura esset actionumq; omnium gloria domi atq; foris ad Po
lonos peruentura neminem vnum exinde crediturum ab Hunga
ris peregrinum Regem alia ratione accitum nisi quod sine Polo
nis subsistere desperassent/Vladislaum quoq; propensiore affe
ctu erga suos futurum satis experiendo compertum prioribus
temporibus Hungariam ad retinendam dignitatem suam exte
na cōpenon indigere/Deniq; deum ipsum in partu Regine plas
ne indicasse quem Regem vellet apud eos esse. ¶ Hæc

& plura eiusmodi iactabant non vulgo solum verum etiā in concilijs optimatū / sed & ciuitates nonnullę imprimisq; Cassouia Bazaradinum Lubolia Cremnicia & cęterę finibus Polonię obiectę Iam tum in tanta voluntatū varietate imminentiū certaminū discrimina intuentes vt otiose rei euentū expectarent / comportatis intra moenia eis quę vsui fore credebāt seu ferendę obsidioni seu ad vim ppulsandā si ingruisset / fossas / muros / ppugnacula / impigre reficiebant ac firmabant / quę vt agebant vulgo ad legatos Polonos delata eos vt retro in patriam iter verterent adegerunt / Et cum a Regina impensius reuocarent / non ausi sunt illius se fidei cōmittere / Quod si fecissent fama tenuit potuisse facile omnia in integrū / re tunc recenti per ipsos restitui / nō solum Regine voluntas immutata / sed cedes etiā Sigismundi Ducis in Lituania sub idem tempus cōmissa / secuteq; illam diuersę ibidem factio- nes / & fames / qua deperditis frugibus ppter estatis intemperiem eousq; laborabatur / quod promiscue cū pecoribus nō humanis cibis sed arborū corticibus cannarūq; radicibus mortales vesci cogebantur / hyems p̄terea inusitate constanterq; rigens vsq; ad perniciem iumentorū hominūq; ad extremū lues qua insolitis alimentis fluida labefactaq; corpora vulgo extabescabant poterāt Vladislauum a transcendendo in Hungariā retinere si modo fatales necessitates euitabiles essent Itaq; tam multis aduersis pene inuitum retinentibus ille nihilo segnus ad transitū equos / arma / militem p̄parabat / indicto conuentu in Sandetio in quo referretur statue returq; tam de rebus domesticis constituendis / q̄ de ordine prosequendi susceptam p̄fectionem / p̄cesserant Vladislauum ad locū conuentui destinatū mater eius Regina Sophia / Duxq; Masouię Boleslaus / Et p̄ter paucos qui Regem sequebant vniuersi etiā Regni p̄ceres & Lituanorū legatio / itaq; vbi Rex cū fratre suo Cazimiro aduenit / Litvani prius auditi qui principatū suū post cedem Sigismundi in tumultu esse dicebant / & diuersis factionibus laborare / optimatibus Vladislauum pro principe habendum censentibus / multitudine vero ad Michaelē Sigismundi filium inclinante / sed & Suidrigalem qui & ipse ex principū erat progenie / nonnulla oppida occupasse / Ruthenorūq; primores spe no-uarum rerū quottidie ad illum congregari p̄terea Ducis Masouię

copias Droicinu expugnasse atq; ideo nisi subito succurreret pro
pe esse vt factionibus intestinis Lituanor; nomen ac res inter
iret/de quibus cum sententie rogarent q; plures erant qui Hun
gariam omittenda suaderent/amplexandaq; consulendi rebus su
is domi occasionem oblatam per inconstantiā Regine/satisfactū
esse foederate ac vicine nationi/tutelam ipsius/cum id efflagitaret
suscipiendo/Nunc quando per illam staret quominus conuenta
perficerent temerariū videri si neglectis oportunitatibus suis cū
periculo alienos etiam inuitos seruare aggredere/Tunc demū
fuisse gloriosum Polonis in Hungariā proficisci/quando contra
Thurcos aduocabant/Nunc intestinis ciuilibusq; certaminibus
immisceri/calamitosum & turpe fore/dimittendos esse ad suos/
Hungaros legatos/si sensissent illi operepretiū fore coniungi eos
cōmunis Regis vinculo & societate cū Polonis/inuenturos quo
modo id sine controuersia fieret/culpam nō seruate in p̄sens fidei
penes ipsos remansuram/ Interim rem Lituanam stabilendam/
Quorū sententiā laudabat imprimis Regina/tum quod egre filiū
a se diuelli/ac peregre regnatū ire patiebat/tum quod oriunda
ortaq; Russia/magnopere angebat patriā suam mutuis seditio
nibus propter Lituanię motus periclitari Vladislauq; & Cazi
mirū sollicitos habebat res Lituana vtpote patrius & auitus prin
cipatus Sed & Dux Boleslaus cuius intererat Regem nō abesse a
Regno propter susceptā a se contra Lituanos actionem quā iure
decidi cupiebat multa in eandem sententiā differuit. ¶ Gregorius
vero cum Ioanne Cissouensi & Cressao Curosuaneo ceterisq;
qui iam tum a principio conditionem suscipiendā persuaserant
dicere Hungaros aut non audiri oportuisse aut pacta implenda
Non propter illos tantūmodo conditionem susceptā sed quia cō
mune periculū propulsandū eo constantius in incepto p̄sistendū
quo illi iam discordes inter se propiores essent vt alieno subderent
Imperio/tutius multo fuisse concordēs initio quam in seditione
destituere/si viderent in incepto Polonos p̄seuerantes/depositu
ros similtates rediturosq; in fidem omnes/Reginā quoq; cessu
rām viribus vbi eas adesse sensisset, si res cōmitteret seditionibus
intestinis perituros aut ad alium quempiam se cōuersuros/cuius
postea vel potentia timenda/vel imbecillitas maiori & sumptu &

discrimine fouenda esset/Nil satius q̄ etiam per bellū ad institu-
tum peruenire/situm demū abstineret/& cupide suscepisse & ti-
mide destituisse apparuit/Ad Lituaniā pacandā Cazimirum
cum aliquibus copijs mitti posse/sed & Lituanos moderati⁹ se
habituos intelligentes Vladislaū etiam in Hungaria regnare/Ad
hec Hungarorū Legati parū momenti in Regina ad resistendum
vniuersorū voluntati asserbant/paucosq; illi affuturos & eos-
dem sine auctoritate aut gratia/Eos aut̄ quos penes rei totius ar-
bitrium satis intelligere nihil posse vtilius vtriq; Regno & impri-
mis suo inueniri Non passuros ad nutū vnius mulieris summā
libertatis salutisq; suę periclitari/abunde prius deliberaſſe stauis-
ſeq; quod optimū videretur Sed & Reginā facile aut sanioribus
consilijs aut vi expugnari posse reduciq; in ſententiā rectā proſe-
querent̄ modo Polonia ea quę cum ſumma ratione incliſſent.
¶ Decretū itaq; ſcdm̄ Gregorij ſententiā vt progredereſ in Hun-
gariā Vladislauſ/Cazimirus vero cū certo numero copiarū in
Lituaniā proficiſcereſ adiunctis ei primarijs viris Derſſao Ri-
ſianzo & Palatino Lublinenſi,Cum Boeſſao aut̄ Maſouię duce
indutias ſeruari placuit quod diu a Regno Polonię Rex abeſſet/
eaq; decreta ad cætera quę dicta ſunt de neceſſitate & cōmodis
ſuſceptę p̄fectionis pro reſponſo data ſunt Lituaniſ oratoribus/
Deſignati ſubinde qui abſente Rege veluti vicarij in locis oportu-
nis p̄ſent̄ ac ius dicerent,in p̄fectura quidem Cracouiana Ioan-
nes Ciſſouenſ̄.in Poſnanienſ̄ Petrus de Buyno/in Podolieſ̄ Theo-
doricus Gunaſcanus/Vladislauſ vero vbi ſatis conſtituta p̄ſe-
ſaq; reliqua apparuere/dimiffis ceteris quoq; ad munera ſibi cō-
miſſa/cū illis quos delegerat ad conſtitutā expeditionem p̄gredireſ/
Matrem ac fratrem ſuū Cazimirū biduo ſe p̄ficiſcentem p̄ſe-
ctos tertia die ab ſe dimiſit/admonito prius fratre qua ratione qui-
buſue artibus cū Lituaniſ agitare oporteret/Eduxit vero ſecū pre-
ter militarem multitudinem viros magnos & magnis p̄ſecturis
honoratos/quos conſiliorū actionūq; omniū ſocios adiutores
q; haberet/Imprimis Andream & Ioan̄.Tancinenſes/Dobrogo-
ſium & Sandinogiū Oſtorogeos/duos Ioannes Tamouianos
Vincentiū ac Scidouam Sciamatuleos Lucam Coremſem Nico-
laum Laſſouianū & Gregoriū Sanocēū, is poſtea.xxv.annis pre-

fuit Metropoli Leopoliensi Sed tunc maxime ingenio florens & doctrina videbat ad omnia gerenda suadendaque facile idoneus & de quo Rex plurima sibi polliceri posset ad que accedebat cum decora corporis proceritate principua quedam animi sanctitas & religio in quibus adeo eminebat ut nemo Regi deum propiciaturus facilius crederet / eaque est sibi imprimis cura delegata / Ceterum ut diuina per hunc Rex procuraturum rite se credebat / ita prelijs conferendis haud minus momenti fore putans in viribus lesconis Bobriticij cuius robur & audacia maximo consensu vulgo laudabatur, ipsum quoque inter principuos educendum delegit fuit autem Lesco auus diuine fannie carminibus nostris celebris / si qua tamen ex illis gloria esse potest / inter progrediendum vero quotidie cateruatim confluebant ad Regem / alij multi ex Polonia impigri & magni viri / partim ne velut ignaui repudiati viderentur / partim cupiditate ostentande virtutis in tam nobili expeditione / ceterum volente vnoquoque armis equis & reliquo apparatu eminere / incredibile memoratu est quod insignis erat exercitus rerum omnium excellentia / cum fere miles quilibet egregij ducis speciem presereret / fama etiam / ut in magnis conatibus vsu venit / omnia augebat / copiasque & apparatus bellicum vix tolerabilem Regine / ad quam Dionysius Archiepiscopus / Ladislausque Gara Banus & plerique alij defecerant / nunciabat / que cum edixisset arceri Vladislaum / omnibus munitis in Hungaria locis / ubi receptum audiuit in Chelmarchum sollicita ut sit in re trepida / cogitationes in partes omnes coepit agitare / ceterum seu desperans post adeo ingentem bellimolem excitam pacis aut foederis audiendam mentionem / seu non inueniens apud se condiciones / que vtrinque suscipi honeste possent / ad sustinendam vim cum suis animum conuertit / imprimisque cum haud ignoraret susceptas vulgo persuasiones ceremoniasque aliquas in rebus non leue momentum habere sedandis concitandisque populorum animis Vissegradum ubi preerat Ladislaus Gara prope contendit coronam qua vetusta religione ac more Hungarie Reges in potestatem suam reductura / ne si eius Vladislaus potiret veluti Rex legitimus populos ad se conuerteret / itaque non aduersante prefecto penetrare in quam sanctissime asseruabat cum effregisset illam tantummodo extulit relictis ceteris induitijs / que ad ritum ceremoniamque Coronandorum regum pariter ad-

liberi cōsueuere nec mora cū oībus q palā sibi ac posthūmo fae-
uebant in Comarū se recepit. Alij vero q̄s aut nouarū rerū studiū
aut per Legatos data fides Vladislao aut timor ne bello cogereñt
solicitos habebat quanto quisq̄ poterat comitatu quottidie ad il-
lum confluebant in ea festinatione pleracq̄ hostilia cōmissa sunt
diuersis in locis contra illos qui Regine affuturi videbant Impri-
misq̄ Simon Rosgonius Agriensis Ep̄s cū comperisset in op-
pido Emperiascio nō vigiliatū ordinem nō stationes iustas ser-
uari sed secure ac solute agitari per occasionem noctu illud inter-
cepit / Quo subinde firmato munitionibus ac presidio Chelmar-
chū venit ibi Polonorū animi quos propter Regine motus de-
missos labefactosq̄ constabat / rursus erecti sunt & confirmati
Cum viderent ad se conuenisse magnam partem ex primoribus
Hungarorū quorū auctoritatem ceteros secuturos / aut si q̄ ad-
uersarent minimo negotio cogi posse apparebat / itaq̄ alacres re-
nouata spe / facile ac celeriter incepti perficiendi / alterā Lituanoꝝ
legationem / que illuc vsq̄ ad auertendū in Lituaniā Vladislau-
m sollicita aduenerat / dimisere retro ad Cazimirū cui Lituanię rei
cura delegata esset / & si pleriq̄ quos nō minus discrimina & pro-
grediendi difficultas q̄ ea que nunciabant a Litanis mouebāt /
cum Ioanne Tancinensi vel illinc regredi in Poloniā suaderent / sed
ne id fieret annuentibus Ioanne Iaroslauicū & Gregorio Sano-
ceo tenuit pudor fameq̄ verecundia / Constitutū itaq̄ vt relicto
cum valido p̄sidio ad custodiā Chelmarshi Nicolao Pereno Bu-
dam versus progredierentur / vtriusq̄ Regni copijs simul coniun-
ctis / inter pficiendū lente / vt par erat tanto exercitui / visum est
mittere qui Regni caput Budam p̄occuparent ne Regina / si mu-
niendi se illuc facultas spatiūq̄ daretur conatus Vladislai ac suorū
subinde aut retardaret aut irritos redderet / Datum est ideo nego-
tium Agriensi Episcopo & cū eo missi Vincentius Sciamatulien-
Andreas Tancinensis & Lesco Bobricius eos vbi aduenerere popu-
lus intra urbem vltro admisit / duccndisq̄ munitionū operibus
manu & cætero omni studio frequens affuit Cum interim præ-
fectus arcis Laurentius Endreuera deliberabundus neq̄ aduer-
sando neq̄ obsequendo ijs que fiebant / videretur in eam partem
inclinaturus ex qua minus pturbationis in Regno crederet exci-

tari/veniebat ex parte altera Federicus Comes Cilię cū quingenti-
tis equitibus missus & ipse a Regina eodem consilio p̄occupan-
de Bude/qui vbi a Polonis iam teneri cognouit nihil vltra tentan-
dum ratus demisso animo statim retro abiit in Comarū, Auge-
bantur semper copie Vladislai accurrentibus ad eū in itinere Hun-
garis. Cæterū cum peruenisset Emperias cū diemq; vnam ad qui-
etem indulgisset exercitui Secretarius quem charissimū habuit dū
in fluuiolo ignobili p̄propere opitulari perguit accipitri cū anate
periclitanti submersus est/ & prodigiose magnitudinis grando cū
ingenti procella & fragore cœli decidit/ quibus non nihil conster-
nati sunt animi in Polonis minime referentiū vel illud ad fortunę
casus vel hoc ad aeris intemperiem sed vtrumq; velut in prodigiū
auertentibus vt cuiusq; vel mens erat vel religio/ diuersis in diuer-
sum inter p̄tantibus Regina vero vbi ad Polonos Budam defecit
se intellexit & Vladislai qui Agriam iam Artigisset hilari consen-
su illica populo expectari/ ad cæteras ciuitates in officio retinen-
das festinato itinere albam regalem se contulit/ cui p̄erat tunc par-
tium suarū fautor Nicolaus Fristarchi ibiq; studentibus qui illā
sequebant̄ filiū suū iam trimestrem in templo consueto Regio ti-
tulo & corona solenniter insignitū augustiorem & veluti sacro-
sanctū populis ciuitatibusq; Hungarię reddidit/ putans futuros
plures qui veri & legitimi domini partes sequerent̄/ q̄ qui conta-
minare se vellent nota defectionis/ Affuere coronationi eius mo-
di ex illis qui paulo ante Vladislai accersendū consuerant Archi-
ep̄s Strigoniē Laurinensisq; ep̄s Benedictus Tum/ Cilię Co-
mes/ Nicolaus Fristarchi Stephanus Rosgonius & pleriq; alij
omnesq; mox cum Regina contulere se Laurinū Res ipsa tum
etiam auctores magnopere Polonos conturbauit/ Sed eo ventū
erat vnde regredi nisi re perfecta turpitudine nō patiebat̄/ itaq; mo-
uens ab Agria Vladislai per comoda interualla tandem Budam
peruenit cum appropinquaret factus est ei obuiam p̄fectus ar-
cis Laurentius Endreuera cum liberis duobus & populus effuse
cum ipse instructis aciebus nequid subesset insidiarū ingredere
post mutuā gratulationem visum est eadē die ab ingressu vrbis ab-
stinere placuitq; subsistere in p̄sta/ Interim Regina per nuncios
maria montesq; pollicendo/ Endreuerę/enixe conabat̄ persuade-

re/ut in fide atq; officio maneret/parūq; abfuit quā impetraret/
magis in gratiā memorię Sigismundi q̄ sponfione ditiffimarū cō
ditionū quas p̄ponebat/p̄ualuit tamen in animo bene instituto
ea fententia quę tutior videbat̄ ad ftabiliendā fortunā naufragā
tis Regni itaq; ille Vladiflaū & fuos liberaliter in arcem admiffit
pro quo beneficio Vladifflaus vt p̄fecturā in qua erat continuas
ret edixit/fatis confidens manfurū eum constantiffime in ea parte
in quā primo incolumitate fuadente/nō impetu animi fed iudi
cio accelferat/fuper omnia infigne fuit fpectaculū cū Budā Vla
difflaus ingrederet̄/nam p̄ter magnificentiā ornamentorū na
uium quibus cū inftitutō exercitu per Danubiū tranfuectus eft/
maxime eminebant vbiq; ftudia procerū Regni vtriusq; certans
titum inter fe officiū fedulitate/ad inducendū ipfum q̄ maxime fi
eri poterat folenni ac omni genere ornatus inftitutiffima pompa
Sed & milites cū ducibus fuis qui p̄miffi illuc fuerant armati ob
uiam p̄dierant/P̄terea facerdotes cum facris & religiofo appa
ratu/populūq; p̄miffue omnis ordinis turba innumerabilis/p̄ce
debat ergo militūbus ftipatus inter voces gratulantiū/fœlicemq;
ac fauftū Regi/sibiq; & Regno ingreffum eius exoptantiū/sub
fequebant̄ p̄ceres Regni vtriusq; pro dignitate ac meritis/vt q̄
q; eminebat/ita ordine antecedentes/Vbi ad templū Auguftius
puentū/laudes gratesq; deo immortalī actę/Subinde in regiam
perducto Vladifflo/populus quidem gratulationem fuā in mul
tam noctem produxit/varijs difcurfibus per ciuitatem/ā cantu
tripudijsq; & hilari faltatōe/Proceres vero cū crederent fufcepti
negotij partem maximā tranfegiffe recepta buda quieti fe dedere/
mox confulturi quibus medijs reliqua fine contentione vel mo
ra perfici poffent/Vbi Budam teneri per Vladifflaū vulgatū eft/
nō folū qui aperte partibus ipfius fauebant/led multi alij qui ad
id t̄pis difsimulauerant/fidem atq; obfequitū pollicentes cū gratu
latione ad eū confluxere/imprimisq; Mathico Talautius eifdem
diebus cura atq; opera tonforis fui elapsus custodia in qua Regi
næ iuffu afferuabat̄ tum Nicolaus Friftarchi Stephanus Roſgo
nius Ioannes maior Perenus & in quo plurimū in vtrāq; partem
momenti Ioannes Hunniadianus/P̄terea Epifcopi Vefperineū
Quinq; ecclefiā Transiluanē Nitriē Sirmieū Vaccieū Vara

diē & Colocensis Archiepūs paucaq; p̄ter Cascouiā reliquasq;
ciuitates quę cum illa se in euentū a principio cōmunierant in re
gno toto superant quę non profiterent̄ se in fide Vladislai esse ac
fore. Venit & a Rege Bossinę legatio apparatu virisq; insignis
quę repetito gentis seu primordio eisdem cū Polonis auctores
generis & cōmunem linguā Bossinenses habere cum dixisset ob
eamq; linguę & originū veluti cognationem Regem suū magno
pere gaudere/ p̄pterea quod cepus Vladislai fœlicitatem adesse
vulgabat̄ multa differuit de cōmodis quibus se mutuo propter
cognationem vicinitatemq; releuare possent ac deberent cōmunis
catis viribus & consilijs aduersus imminentem Turcarū crudelis
simam tyrannidem/ fœdusq; p̄terea & amicitia sanctissime cultā
seruatamq; inter Bossinę & Hungarię Reges ad id locorū inter
se cōmoda cuiusq; ad alterū & subsidiaria connexio/ p̄pterea fœ
dus & amicitia inter Reges vel iniri vel renouari postulauit/ qui
bus benigne responsum incrementa successusq; Vladislai merito
Regi placere tum propter eam q̄ repetissent linguę atq; originū
cōionem tum quod vtriusq; pene tantundem interesset vt q̄ ce
lerrime pacata om̄i Hungaria cōtra cōmunes hostes integris viri
bus expeditio duceret̄ Gratię subinde actę quod in tempore affu
turum se contra Turcos cōmunicando actiones & consilia Rex
vltro polliceret̄. Et vt sic animatus ad extremū perseveraret adhor
tationes adhibite/ fœdus deniq; inter Reges & regna confirma
tum/ Aduenerant etiā oratores Despoti cuius demissior gratula
tio fuit vt par erat Quippe quod a principatu suo per Turcos e
iectus priorū Hungarię Regum munificentia alebat̄ qui casum
tanti viri miserati collocauerant eum in finibus Regni assignatis
sibi nonnullorū oppidorū vectigalibus & iurisdictione quibus
haud indecore p̄sentis fortune statū ferret & p̄terite desiderū leni
ret/ Itaq; ante oīa oratores sui magno verborū ambitu cōmemo
ratis p̄pe eisdem quę Bossinenses de cognatione originū ac lin
guę cū Polonis purgauer̄ Despoti factū quod p̄ nuncios id mu
nus aggressus/ qđ obire ip̄m oportuerat/ sed accinctū iam itineri
Turcos auertisse ne corā veniret/ Ceterū ambigere ipsum spei ne
sue q̄ post ademptū sibi principatū abductosq; in seruitutē libe
ros tum primū reuiuiscere incipiebat/ an fœlicitati Vladislai p̄us

magisq; gratulandū foret/ accessisse qdem accessurūq; indies beni-
gnitate dei ad gloriā dignitatēq; Vladislai multū cū nihilominus
in summa gloria summaq; dignitate existēret sibi omnibus patrijs
aurisq; ornamentis spoliato nec solum principatu & patria sed
domo & lare eiecto extorri indigo alienaq; viuenti misericordia
tum primū oriri lucem aliquam non solum melioris conditionis
sed pristinē etiam dignitatis & fortunę recuperandę/ Ac fœlicita-
tatem inceptorū polliceri tum geminatas vires duarū inuictarum
nationū/ quarū neutri vlla præter alteram disciplina militari & ala-
crite pugnandi par foret in terris/ obuersari iam tum oculis suis
fugam formidinemq; conuersas in Thurcos/ agrūq; illorū igne
ferro vastitate infestum/ se vero ad maiorū suorū sedem restitutū/
atq; ideo vltra omnem humanā læticiam gaudere sibi/ Vladislao
aut gratulari qui tam magnarū actiōnū gloria nō modo p̄sentis
æui Reges sed vetustos omnes esset superaturus si pristina fortu-
na adesset oblaturū fuisse se comitem atq; adiutorem Nunc qñ
integrū non esset sibi maiora polliceri/ voluntariū Regis ad omnia
periculosa & difficilia obeunda ministrū se offerre & dedere/ mo-
uit tum Vladislau tum cæteros & fortuna viri & tam submissa
oratio/ itaq; rñsum legatis vt despotū bono animo esse iuberent
satis multas affuturas occasiones ad mutuā paremq; gratulatio-
nem/ Interim cū ratione ab eo factū quod loca in quibus regi gra-
tulari posset ab hostili incurſu tuenda sibi in tempore putasset p̄-
seueraret modo strennue Vladislau primo quoq; tempore anni-
xurum vt expectationem spemq; de se conceptā adimpleret/ In-
terea Strigoniē Archiepūs & Ladislaus Gara q coronandi post
humi imprimis auctores adiutoresq; fuerant seu desperatis Re-
ginge rebus propter successus Vladislai/ seu rati per transitionem
suam quā reliquos dignitate inferiores secuturos credi par erat/
Reginę animos infringi/ & ad concordia conuerti posse/ cepe-
runt cum Vladislao clam per internuncios agere vt impune ad eū
transire liceret acceptaq; in id fide Budam pperabant Vladislaus
vero qui sciret magnā esse talium virorū apud populares suos au-
toritatem multūq; huc vel illuc mouere animos vulgariū pari-
ter & nobiliū posse vbi appropinquasse ciuitati percepit obuiam
progressus benigne complexos bene de se sperare iussit/ Die ses-

quenti cum ex composito vtriusq; gentis primores q; magnificen-
tissimo apparatu ad Regem conuenissent missi sunt qui illos in
Curiã inducerent vbi Archiep̃m in hanc sententiã locutũ tradũt/
Intelligo Rex inclite purgandũ esse quod in rebus fere omnium
maximis consiliũ ter variasse videmur. Primũ cũ te qui apud nos
regnare accersendũ censuimus/deinde cum Regina filiũ suũ co-
ronantem contra te secuti/nouissime quando illius partibus omis-
sis nunc ad te reuertimur/ne aut spernendi a te velut imbecillitate
animo rũ laborantes/aut cum suspitione accipiendi/ceu parũ fi-
deles ijs ad quos inclinauerimus existimemur/Non em̃ sententiã
fidemue mutando totiens velut in contrariũ acti sumus, sed cum
ageretur de conseruando augendoq; regno nostro/idq; quantũ
rei magnitudo postulat nos sollicitos haberet/seu nimia cupiditas
te seu humana ignoratione quod optimũ foret nõ satis constitue-
bamus/atq; ideo nunc hoc nunc illud approbantes minime mu-
tato pposito ad id quod efficacissimũ videbat confugimus/nõ
studio partiũ sed caritate patrie cuius salutem dignitatemq; peri-
clitari intuebamur. Nec em̃ vt de me fatear quod de alijs etiã sen-
tio cum a nobis accitus es regnatũ/ideo tantũ consensi quod ob
virtutem tuam maiorũ q; tuorũ gloriã dignissimus videreris/Im-
mutabant ea qui sem vt consentirem/verum nõ de ornando au-
gendoue te consultatio erat, sed cum post mortem Alberti Regnũ
nostrũ in orbitate velut pædẽ Thurcis expositũ appareret/inui-
ctum Regnitui robur imprimis occurrebat qd̃ per vicinitatem
& fœdera nobis coniunctũ/velle deberet/per amplitudinem au-
tem facile nos posse tueri & conseruare videbat/Et tua tuorũq;
interesse vt que nobis imminabant pericula ppulsarent atq; ideo
freti vtribus & amplitudine Regni tui cum de fide dubitare non
possemus/quando in rebus vestris idem exitus quem in nostris
pateremur foret a nobis expectandus/vnanimi consensu ad te cõ-
fugimus rati fore vt in ditione & tutela tua res nostre domi for-
risq; maxime florent, Postq; vero Regina seu mala ratione seu
malo fato percita cepit a cõmunibus consilijs resilire q; q; & ego
& qui illã mecũ secuti/intelligebamus ad publicas etiam necessita-
tes parũ momenti illinc esse accessimus tamen Tum quia nefariũ
apparebat Reginam nostrã/& eandem Sigismundi Regis nostri

Archieps
strigoniẽ,
denuo par-
tes Vla-
dislai pro-
sequitur

filiam deserere / priusq̄ patrię periditatio nos cogeret Tum vt in
viam rectā si fieri posset reuocaret / & tu defectionem nostrā ve-
ritus tantisper deliberabundus subsisteres dum iniretur ratio se-
dandi ciuiles discordias quas celer aduentus tuus tumultuante ad
huc Regina videbatur excitaturus / cruciabamur enim animo in-
tuentes exarsurū bellū intestinū euocatione tua per quā externum
extinguere volueramus atq; ideo omnia prorsus experiri certi q̄ pa-
triam suo se gladio conficientem intueri tandiu in parte altera per-
seuerauimus / quoad non officiū erga Reginā & gratissima nos-
tris animis memoria Sigismundi charitati patrię concessit / vbi ve-
ro ambitione Reginā elatiorem vidimus q̄ quę adduci posset vt
periculis suorū parceret & in illis angustijs essemus quod aut pa-
trię aut officiū facturā facere oporteret maluimus boni ciues q̄
officiosi clientes dici & relicta illa quę nisi per summas omnium no-
strorū calamitates nec Regnū assequi nec adeptum tueri posset /
Rursus ad te conuersi sumus / in cuius auctoritate pacem dome-
sticam / in armis vero foris positā victoriā intuemur / Idem patrię
salutis studiū quod ad te vocandū quod ad secedendū paulisper
ad Reginā nos compulit nunc ad te reducit / debet probari abs te
tam p̄pensa constansq; in patriā fides nostra / cum intelligas pro-
pter illam nos etiam fame subijisse discrimen / maluissemus quid-
dem quod prima consilia nostra processissent & vt sic apud nos
regnasses quod officiosi erga Reginam eiusq; parentis memo-
riam immortalem mansissemus / & vt quieti inter nos / tua tuorū
q; auctoritate accedente nō solum finibus nostris hostem sub-
mouere verumetiam agrum illi suum infestum reddere potuisse-
mus / Nunc quando vtrunq; assequi non licuit incolumitatem
patrię cum foelicitate tua sequentes petimus quod vt verecun-
dię nostrę indulgeri debet / quod aliquandiu cum Regina fuis-
mus / præsertim vt conciliaret tibi / ita nobis fraudi non sit quod
illa quieta consilia contemnite salus & pax Regni nos abstraxit /
in futurum quales nos experieris / habeto / Vladislaus contra mi-
nime daturum fuisse fidem / vt se accederent nisi bonos fortesq;
viros iudicasset / satis scire tranquillitatem patrię vnicuiq; charis-
simam esse debere / sed ante omnes illis qui in summis ornamentis
summaq; dignitate collocati / quę egissent omnia sic accipere tan-

Vladisla-
us m̄det
Strigoni.

¶ pro pace ac firmamento Regni gesta essent nō contra se/nec
enim quicq̄ cōmisisse propter quod hostilem animum aduersus
se gerere deberent/nisi propterea sibi irasci vellent/quod relicto
florentissimo regno suo & omīssa cura pacandē Lituanię/in qua
propter cedem principis perpetratam/bellum exardesceret/vires
animūq̄ suū conuerteret ad tutelam stabilimentūq̄ Regni eorū/
quod ad Reginam attineret minime reprehendi posse/si ad extre
mum voluntati illius publicam salutem p̄tulissent/nec enim regi
bus fidem obligari evertendis Regnis sed conseruandis/hortari
vt adessent animis ac viribus ad cætera quę superessent expedi
enda/breui affuturā tranquillitatem illam quam optassent modo
ipsi factis & consilijs oportunis orationi suę fidem facerent.
¶ Regina quamuis vbi suorū fidem labefactari/vidit & ad Vla
dislai fœlicitatem deficere malo animo affecta tamen dissimula
ta muliebri trepidatione ne si quantū metuebat indicasset reliqui
in desperationem adducerent/Cilię Comitem ad se vocauit/cō
municatoq̄ cum eo consilio nuncios cum literis Cascouiā & ad
cæteras ciuitates que Vladislai ac suos sub ipsum belli inītiū ex
cluserant circūmisit iubens vt bono essent animo p̄pere affutu
ra auxilia quibus tueri ipsi cōmode se possent/& Vladislaus to
to Regno facile excluderet/Moxq̄ conductitiū militem ex Bo
hemia acciuit & consentiente in id Episcopo Iaurinū diligentissi
me cōmuniuit collocatisq̄ illic copijs suis velut in loco oportu
no incursionibus faciendis aduersus Vladislaum & suos/cum fi
lio transtulit se in Pofonium.Id vbi a Polonis compertum misit
Vladislaus ex gente vtraq̄ numerosum exercitum ad Iaurinū ob
sidendum/ducibus Ioanne Hunniadiano & Stanislao Ostroro
gensi forte ita euenit vt Comes Cilię qui illuc accesserat/inspe
cturus an satis omnia firma munitaq̄ essent/& an constantes cō
sentientesq̄ inter se perseverarent omnes tuendis Regine parti
bus ceptus sit cum alijs qui illic erant obsideri/superuenientibus
qui ab Vladislao missi fuerant At ille vt erat vir acri & elato inge
nio ante omnia confirmatis suorū animis tolerandę obsidioni
factaque spe affuturi propere subsidij ex Austria & Boemia/ne
alicui deesset occasione retinendę Regine in sententia si forte pro
pter efficaces conatus Vladislai animus eius demitti cepisset /

Presburg
Rauus
die rab

Cum videret se cum suis imparem / aperta eruptione constituit
clam euadere / in Pofoniū / Cum paucis igitur silentio noctis pro
fectus per hostiū stationes / moxq; Rauo superato in insulā quæ
nō procul a Danubio circumplectit̃ q̃ occultissime se transtulit
ratus illac cōmode se elapsurū ad Reginā / Qua re ab hostiū specu
latoribus comperta / missi sunt illico cum Lescone Bobritio impi
gri & expediti aliquot milites qui insequerent̃ comprehenderent
q; fugientem, Sensit & Comes patefactā fugam suam & sequi a
tergo hostes / itaq; diffidens euadendi celeritati / latendo illos fal
lere instituit / edixit ergo suis quod ab insequentibus se facile capi
paterent̃ subindeq; a domino suo qui in oppido remansisset mis
sos se cum mandatis ad Reginā profiterent̃ / nec mora in siluam
qua profundissima erat ipse se immisit / captus e familiaribus nō
nullis cum singulorū asseuerationi vnū congruens fere persuade
ret inquisitio / a Polonis prope modū omittebat̃ / tum Samscia q
dam haud militaris disciplinæ rudis eos astuta Argutia increpuit
tanq; desertores domini sui qui per imprudentiā minime noscitan
tium eum / haud procul in silua foret interfectus: Ad eam vocem
bene simulatū mendaciū aperuere humani affectus / itaq; instau
rata diligentius inquisitione: erutisq; hinc inde omnibus latebris
Tandem a Lescone ipso inuentus est Comes & captus moxq; cū
ingenti militū gaudio in exercitū subindeq; ad Vladislauū Puda
m p̃ductus est / Cum exhiberet̃ in conspectū / non solū vtriusq; gen
tis principes conuenerant sed p̃miscua etiā omniū ordinū multi
tudo partim miserantiū p̃sentem viri conditionem / memoria pri
stine dignitatis / partim asseuerantiū vere iustū humanarū rerum
inspectorem deū esse qui debitas ab eo perfidię pœnas expetisset /
Ille nihil purgans oblitusq; insite & ingenite ferocię submissa &
effracta nimis voce ac gestu veniam p̃catus est: Vladislaus autē
minime duro vultu supplicem alleuans Malluissē inquit vt fi
des tua te amicū huc adduxisset q̃ sc̃licitas mea captiuū Idq; fa
ctum foret p̃culdubio / si ambitio expugnata / animi tui fide & cō
stantia nō extorsisset vt debiti mihi principatus vicariū te potius
q̃ socium esse velles / Nunc quando fortunā meā potius q̃ beni
uolentiā & experiri & vana spe beneficij in me tui gratias corrū
pere placuit impugnando iudiciū quod de me feceras cū vnanimi

Vdali
cus Cilię
comes ca
pitur

vladislai
ad comi
tē verba

omniū consensu electus sum qui apud vos regnarem / placide fe-
res Si ego vicissim erga te magis factorū tuorū p̄sentū q̄ electi
onis a qua nulla mea culpa defecisti memor esse cogar moxq̄ in
custodiā tradi iussit / Postridie Vladislaus seu periclitantis civili
tumultu Lituanię discrimen sollicitū haberet seu patrij regni desir-
derium male ferret / seu abhorrens ab immanitate intestini belli
quod gerendū illic videbat / seu cupidus denuo coramq̄ experiri
qua tandem mente Hungari erga se forent conuocatis in arcem
omnibus quorū auctoritas aut publice aut priuatim eminebat
huiuscemodi orationem habuit / Satis intelligebā cum me apud
vos regnatū vocaretis nō mihi sed necessitatibus vestris id tribui
Sed neq̄ id Oratores ad me missi dissimulauerunt & pleriq̄ in-
genue subinde p̄fessi estis cum tamen benignitate dei maiorūq̄
meorū virtute longe lateq̄ haberem vbi foeliciter regnarem / Ita-
biliendi res vestras curam susceperā magis ne fidem meā in peris-
culo suo implorantibus vicinis foederatisq̄ deessem q̄ quod am-
plitudini meę necessariū putarem / Sed & quieta omnia domi con-
sentientesq̄ inter se voluntates vestras nunciabatis / Quidquid ve-
ro laboris ac periculi bellicis actionibus exhauriendū esset ab eo
hoste imminere cuius impetus frangere ac retundere longe pul-
cherrimū & gloriosum foret apud omnes populos & nationes
que religionem nostram profiterent / que sine inuidia loqui lice-
at multo fecius se habent quippe quod ex vobis multos abinui-
cem video dissidentes & longe maior dimicatio domi p̄posita ap-
paret q̄ timeri foris potuerit / itaq̄ distrahit sepe animus in diuer-
sum / cum vel desistendū ab incepto / vel p̄bendum me ducem in ea
acie: que prope modū ad parricidiū sit animata / considero / ceterū
ex vestra simul & mea re magis esse videtur abstinere q̄ per inte-
stinum bellū ad p̄positam mihi per vos spem peruenire / Occur-
rit enim iam nunc animo totius belli species / Video vos gentem
vnā nō vt multę alię / ex conuenarū multitudine casu congrega-
tam / sed vnus lingue stirpisq̄ ac propemodū familie circūspe-
ctio vos singulos & vniuersos adeo estis inter vos iuncti sangui-
ne & affinitatibus vt verius domus vna quā natio dici possitis /
Nemo vnus ex vobis violari potest quin eius iniuria pene ad om-
nem pertineat atq̄ in illum ipsū qui intulerit per quendā veluti

circuitū cognationū redeat/hanc vnitatem coniunctionemq; san-
guinis inter vos quā vobis semper profuisse mihi vero imprimis
profuturā externo bello submouendo existimabā/distrahi in di-
uersum violariq; mutuo nō aliud mihi quidem videtur/quā na-
turam ipsam & quidquid in ea venerabile sanctūq; est euertere/
dubius est (vt aiunt) euentus belli/sed blandiamur nobis & succu-
bituros armis nostris aduersarios concedamus/post fratrū paren-
tumue acceterorū propinquoꝝ exhaustū sanguinem Restat vt
si Turcus lacessierit aduersus illum nos pducamus ante omnia
intestinis cladibus debilitatos/sed & plerōsq; cognati aut propin-
qui cuiusq; cede imbutos/quā spem victorię mihi pponitis tam
nepharię cruentū agmen & suorū strage ac vulneribus consclera-
tum educenti/deus meliora velit/nō ætas nō fortuna mea ea est/
vt per tam abominandā dimicationem properandū mihi censeam
ad spem maioris amplitudinis/ Nec corpus nec virtus aut ani-
mus deerunt gerendis honestioribus bellis/nūc anteq; mutuis sce-
leribus coinquinetis manus/dum integre adhuc Regni vires &
nondū cruentatis armis/inter se conciliari possunt vel ad retinen-
dam simul pristinā dignitatem vel ad patronū concordī voto de-
ligendū/Tum grato erga vos animo meo dignissimū tum rebus
meis vestrisq; conducere arbitror/vt ego propter quem tumultu-
uari cepistis/retro iter flectam/facile vbi ego absuero in gratiā
mutuo redibitis/Et quod in magnis discriminibus alias sepe fe-
cistis minime difficulter rationem inietis publicę salutis expediens
de Quod si ad me rursus confugiendū censueritis,tam primæ q̄
secundę euocationis vestre memor/enitar vt in cessione hac mea
nihil aliud a me quæsitū intelligatis q̄ salutis vestre remediū/In-
terim assequar vt haud perpeti potuisse dicar in gratiā meā peri-
clitari fœderatū & bene de me meritū regnū/& rem Lituanā sic
constituā vt multo liberius si oportunū dixeritis incolumitatis ve-
stre curam denuo subire possim/Verba Vladislai cū summa lau-
de moderatissimi animi accepta/plerisq; etiam lacrimas excusse-
re Cum vero vt liberius consultarent e conspectu abiturus assur-
geret/voces vndiq; audite assuerantiū neminem magis interesse
oportere/quandoquidem vsq; eo afficeretur rebus ipsorū vt am-
plitudinis & glorię suę videretur oblitus vel ex eo dignissimū esse

quem Regem apud se vellent quod salutem regni anteferet cupi-
ditati regnandi/Non tantū sperasse qñ eum elegerant Nunc ves-
tam in eo fidem regiamq; virtutem experti/nō cōmissuri sint vt
prudētiōres in eligēdo q̄ constantiores in cōseruando sibi re-
ge fuisse dicerent/& iam rursus Vladislaus assēderat/cū cæteris
haud sane ciuilitē neq; in cōsultantiū morem studia sua offeren-
tibus silentiū fecit/exaudita vox Hunniadiani ille peregrini Re-
gis euocationem contra imminētia discrimina velut in necessita-
tem reiiciens ne priusq; posthumus coalesceret/aut externo bello
aut domesticis seditionibus Regnū succumberet/Quicquid in eo
eligēdo actū dictūue esset/cōsilia temporī accomodando deli-
berate factū/Siquid contra ab aliquo tentatū aut humano erro-
ri aut superuacue fidei erga Regiā stirpem ascribendū prius as-
seuerauit/Tum satis se scire inquit supra muliebrem sexū constā-
tem Reginā esse/verum haud facile desistere ex toto a naturali-
bus affectibus/Nata sibi præter spem virili prole indulgendū/vt
matri/sipro filio sollicita foret/sique saluberrima sibi ac Regno
essent nō p̄spiceret tolerandum in fœmina/Nō alios ad eam cō-
uenisse/q̄ quibus tanti incepti vtilitas nondum satis intellecta fo-
ret/Quos publicę oportunitatis ratio ad Vladislaum congrega-
set eos exploratam iam virtutem eius in fide retenturā/cosq; etiā
ip̄sos licet haud sane multos errore iudicandi/aut officio erga re-
ginam in diuersum abstractos/plurimorū cōsensum reuocaturū/
facileq; vbi noui regis tam singulares animi corporisq; do-
tes vulgarent sese illi dedituros longe maxima difficilioraq; trans-
acta/teneri iam Budam sedem Regiā tum Comitem Cilię/cuius
vnius spe maxime Regina elata ad tumultuandum foret/foelici-
tate publica in p̄tatem datū/Reliq̄ sine armis sine cæde ac sangui-
ne in ditionem ventura/nō futuros qui vim potius q̄ clementiā
Regis vellent experiri/p̄sertim qđ longe impares viribus/nedū
victorię Sed ne tuendi qđem se spem concipere possent,Nō factu-
rū Regem ex instituto grati animi si tam bene de se meritos in
eo tumultu destitueret p̄sertim qđ longe plus piculi ex discessu
suo imineret/Nā & reginę partes quosdā p̄tinacius subinde de-
fensuros/& quos ratio publicę salutis ab illa abduxisset acrius in-
pposito p̄mansuros/facile ita Turco fore mutuis seditionibus

occupatos & a defensore destitutos aggredi & expugnare / sed vt cum Regina in gratiā omnes rediissent / sine duce sine capite tam grauis belli impetū minime laturos / fieri posse / vt aut tēdio aut pudore muliebris dominatus se ad aliū quempiam conuerterent in cuius potestatem venisse Hungarię regnū Poloni postmodū grauiter ferrent / sed neq; honestū Regi ad suos alienosue talem reditū fore / Nemini verisimile appariturū ob aliam causam tam inditū Regnū omissum nisi quod aut regere aut tueri posse desperasset / Rogareq; per salutem vtriusq; gentis & regni / vt in pposito perseveraret & bene initū columen vtriusq; nationis constanter expediret / omnia breui & quieta sibi & libera fore / qui ad essent scire eos satis paratos iam tum p̄sentem ipsum denuo Regem dicere ac constituere & iureiurando fidem atq; obsequiū deponere / Non altius verba q̄ auctor in animū Vladislai descenderant p̄pter insitam eminentemq; in viro indolem / sed & subsecutę vniuersorū acclamationes flagitantū ne se in tam discriminosā conditione desereret / & cum dicto / vnanimi consensu se ac sua omnia illius cōmittunt deduntq; fidei & auctoritati / Regemq; iterum ipsum decernunt & cooptant / nec mora / cepta est eius coronandi consultatio / sed occurrebat difficultas vetustę consuetudinis & religiose ad id temporis seruatię / quod sacra ad eam rem corona in potestate reginę erat / Nec placebat cōmittere / vt videretur ad eiusmodi solenne in qualibet corona tantundem momenti inesse / Itaq; cum neq; spes foret persuaderi aut cogi subito reginam posse / nec vellent cęrimoniam coronandorū regū Vulgari per nouas coronas / ad illam quę maxime proxima sacre apparebat confugere constituerunt pro temporis ac rerū necessitate / ad eam rem corona qua sancti Stephani primi Hungarię Regis caput exornatū fuit / Ceu vere virtutis exemplar atq; incitamentum post ipsum regnaturis religiosissime seruetur in ea disceptatione multa probra iactata in Ladislauum Garam cuius maxime p̄missu Regina coronā sacram interceperat / ægreq; a vulneribus & cęde temperatū / intercedente Rege propter fidem accedendi se libere obligatam / captus tamen est & custodię traditus / Cūq; Rex deprecaret & fortunę se q̄ fidei iacturam facere satius diceret vix post triduū vt liberaretur impetrauit / amotus est tamen p̄fectura

Visegradi subrogatusq; in eius locū Vincentius Scamatulieus/
Reginam interea cū se orbatā consilio actionesq; suas magna ex
parte debilitatas videret/Capto abductoq; in custodiā Comite
Cilie & labante iam suorum fide/post defectionem Strigonien
sis/id quod minime in tanta muliere suspicandū arbitror/sunt q
insimulent ad fraudem animū adiecitse ppositaq; ingenti merce
de/si facinus transigeret/adegisse quendā ex suis quem sibi cum
primis fidū credebat/vt Budam se conferret/& Vladislau quo
quo modo veneno extingui curaret/Sed cupiditas eadem que le
ue ingeniū hominis ad partes suscipiendi facinoris adegerat/Cō
pultit etiam/vt rem Vladislao aperiret/spe cumulationis remunera
tionis q; foret precitū/quod pro scelere contempsisse videri vo
lebat/Id seu nō crediderit/seu credere dissimulauerit/ne si veneno
in se grassatā Reginā affirmasset/spem omnem reconciliationis
in polterū excluderet/Vladislaus hominem execratus tanq; sce
lestum & falsa indicantem e conspectu suo abire iussit/Verū pri
mores procerū vbi nephas qd attulerat agnouere per omnes cru
ciatus excarnificandū, Robustissimorūq; deinde equorū caudis
illigandū in partes quatuor distrahendū tradidere/iustissimas ab
eo pœnas exigentes/siue vera siue falsa detulisset/Itum deinde al
bam regalem vt Vladislaus coronaret quo perlata iam erat ex Vi
segrado arcula in qua custodiunt ornamenta ad cærimoniam co
ronationis religiosa/Quibus in mediū prolatis adiecta est prout
conuentū statutūq; erat sancti Stephani corona/proditū memo
rię est/cum primū Hungaria Regni nomen accepit/sacrā coro
nam induuiasq; initiandis regibus religiosas sancto Stephano
primo Hungarorū Regi a Romano pontifice cœlitus monito
destinatas seruatasq; deinde solenni custodia / veluti faustum
auspicium futuris Regibus/eadem qua ille regni foelicitate co
ronandis/ordinem vero ritumq; initiandi illic Regem talem ve
tusto more seruari/sacrificante qui in Hūgaria summus est pon
tificum circūstentibusq; omnibus ad quos Regis pertinet no
minatio/In templo quod augustius est in alba regali ad altare si
stitur qui rex futurus/statimq; a Canonicis exiit/deinde pon
tifex p̄cationes solennes preit quibus regno regiq; cuius caput de
xtra tenet deum p̄piciet/veniāq; & pacem impetret/vt foeliciter

Corona
tiōis solē
nes ceri
monie

Insignia
inuncti
Regis

fausteque publice ac priuatim sibi, oppidis, vicis, ciuitatibus, popu-
lis, nationibus inerat geratque regnum / facultates fructusque multipli-
cet / fines & Imperium propaget / Auctoritatem denique & gloriam
augeat, Tum manus eius dorsumque arcano oleo perungit / &
mox vestiri iubet, Ornato deinde sacris induiis crucem impri-
mis tradit / per quam significari volunt / ius apostolicę legationis
in designandis Episcopis ab ipso initio Regibus Hungarię per-
missum a Romano pontifice, Deinde sceptrum pomumque au-
reum & vexillum regia insignia exhibet / & vniuscuiusque inter traden-
dum sacris verbis interpretationem persecutus, Tandem prolatis
in medium regni legibus institutisque exigit vt in verba ipsorum iu-
ret, Ille vbi in ea que concepit pontifex verba iurauit / illico coro-
natus suggestum ad id preparatum conscendit & plerosque in eque-
strem ordinem cooptat / vt intelligatur Regnum ab armis auspi-
cari / nihilque prius maiusue apud Reges esse oportere ratione in-
crementoque militaris discipline, Cetera ornare, illam tueri & au-
gere Imperia / in eodem apparatu postea procedit ad templum
Diuis Petro & Paulo consecratum ibi in tribunal se recipit / &
controversias aliquot audit & decedit / vt secundum rem militarem iu-
sticiam pre omnibus colendam : & sciat & doceat, Tandem sub-
latus in equum postquam ciuitatem lustrauerit / progreditur extra por-
tam ad diui Martini ædem turrinamque illic altissimam conscendit : &
quam maxime potest protenso extra turrinam brachio ad quatuor mun-
di partes nudatum enssem porrigit / quasi vnicuique Regnum tutaturus /
aut certe illius fines & ditionem propagaturus / vbi vero in ciuita-
tem rediit / solennia conuiuia celebrant strepuntque publica gratu-
latione vie ac domus omnes / quibus omnibus vbi Archiepiscopus Vla-
dislaum de more coronauit rite atque ordine seruatis, Postridie ex
vniuersorum qui conuenerant sententia constitutum vt corona san-
cti Stephani cum sacris induiis reconderet asseruaretque ad futu-
ros Reges initiandos / si non contingeret recuperari sacram, Abro-
gata deinde posthumi coronatio & nequis eum pro Rege duce-
ret edictum ab Agriensi Episcopo / cuius usque ad inuidiam auctoritas
apud Vladislaum eminebat, Nouum ei sigillum regni commissum & ne
qua fraus errorue committi posset / veteris sigilli fides exauctorata /
pronuntiatumque ad populum ne literis aliquibus preterquam nouo si-

gillo signatis crederetur / præterea vt omnes immunitates priuile
giaq; a prioribus Regibus concessa eiusdem sigilli fide confirma
rentur, Multorū qui de Regno aut de Rege benemeriti dignitas
& conditio adaucta / cæteris spes facta modo se dignos exhibe
rent / in quos liberalitatem suā Rex exerceret. Paulo post cū haud
magni discriminis negotiū superesset pacandis reliquijs tumultus /
a Regina concitati / satisq; sine externa ope virium affuturū con
staret / plurimi Polonorū cum bona regis venia retro in patriam
abiere Regina vero cognita Vladislai coronatione multis dirisq;
imprecationibus Hungaros execrata / quod in re simili longe se
disparēs Polonis exhibuissent, Ab illis nanq; impuberem Regem
cum summa fide educatū nec solum intra paternū regnū cultum
sanctissime / verum etiā cum suarū rerum discrimine strennue pro
ductum ad possidendum aliena, Ipsos vero legitimū dominum
paulo ante ab se coronatū Alberti Regis filium & eundem Sigis
mundi nepotem; per summū scelus paterno & auito Regno ex
turbare peregrinumq; apud se præter ius phasq; regnaturum ad
mittere / & quia virium plus haberent / pro libidine sua, tum fœ
mine sibi, tum infanti Regi: quos cum maiorum meritis & sexum
& ætatem tutari oportuit / insultare, Oblitos vindicem deum cer
te longe magis q̄ ipsos posse ac pollere, Submissisq; deinde / qui
clam circumeundo ciuitates quoad fieri posset populorum in fi
de manentium animos confirmarent / consiliumq; illis suum ape
rissent / ipsa in Austriam cōmigravit, Et Frederico Imperatori par
uulum suum, sacramq; Hungarię coronam cōmendauit, Qui vt
pote patruelis curam posthumi & coronam haud grauatim sus
cepit, Ipsa deinde freta nonnullarum urbium constantia & fide
non destitit procerum quoque voluntates clandestinis nuncijs ad
se acclinare. Cum Australibus vero ac Boemis congregandi exer
citus consilia inire / vt quoquo modo Vladislaus Hungaria ex
turbaretur. Interea Turcus per occasionem intestini belli Hunga
riam facile a se occupari posse ratus / Belgradum oppugnare ad
oritur / & cum parum vno atq; altero impetu profecisset / obsi
dendo in potestatem redigere volebat, Id oppidū inter Danubiū
Sauūq; vbi cōmiscēt / sic est sitū in diuo / vt ab vtroq; amne infe
riora eius abluant / siqdem qua Eurū spectat in ripam vsq; late /

Belgradū
obsidet
Turcus

proneq; de uertice desinit in Danubiū / qua Austrū excipit Sainis ab
labitur, Reliqua ipsius per diuū extensa muroq; & fossa velut
diuidunt a continenti / itaq; fabricatis nauibus quibus in utroq;
flumine ahibita custodia / tam subsidia q̄ cōmeatus arcerent in
terciperant q; / Turcus castra sic ex diuerso metatus est / vt nemo
omnino ab obsessis emitti induciue posset / Sibi vero quotiens li
buisset murū aggredi ac tentare / facultas foret / nec subinde desti
tit aut opplere fossas aut machinis quassare muros / coedifica
tis etiam ligneis turribus / e regione ppugnaculoꝝ arcis / ad defen
sores e muro exturbandos / Cum interim sui quoq; inopia com
meatuū afficerent / neq; appareret diuturnā morā obsidionis to
leraturos / quandoquidem passim in exercitu exaudirent querele
fame extabescentiū / Solūq; id ne iam tum oppugnatio intermit
teretur retinebat / Quod desperato suorū auxilio ppter intrinseca
certamina / quibus regnū agitabat minime credibile erat oppida
nos diutius se defensuros / Prefectus iam pridem cum valido il
lic præsidio erat Ioannes Vranus vir audax & rei bellicę peritus /
quippe qd' florentia ortus atq; oriundus Tusco ingenio Hunga
ricam ferociam adiunxerat / constabatq; strenue oppidū defendi
vndiq; / Sed cum veluti de porta Regni ea in oppugnatione agi
omnes sentirent / Vladislaus cū censuisset Turci conatus retunden
dos / dum copias colligeret instaretq; memor expetite paulo ante
a se amicitie oblatiq; sibi sponte in rebus suis difficilibus auxi
lij / Ante omnia per legatos de dissoluenda obsidione agendū pu
tauit / Missi igitur Dobrogosius Ostrorogeus & Lucas Gorcen
sis qui renouata memoria legationis vltro Cracouia missę peti
tum fœdus atq; amicitia cum asseueratione submittende opis ad
Boemiam expugnandā / si ex vsu suo Polonus esse censuisset / p
fiterentur meritū benigne adeo in se voluntatis / tam alte in animū
Vladislai descendisse / vt bellū quod inferebat non prius armis
ppulsare voluisset q̄ vicissim pacis & beniuolentie mutue con
silia pponeret / itaq; si Turcus abstinere vellet ab infestanda Hū
garia / que deo atq; hominibus volentibus iam Vladislai facta es
set / facile fore vt de fœdere comuenirent / in quo ineundo seruan
doq; daturū Vladislau operā ne pacis studio aut officiorū com
mutatione inferior deprehenderet quod si arma mallet & vires

Legati
ad turcas

experiri annexurū ne illis etiam quōquo modo vinci contingeret/
Turcus vbi ea audiuit legatos quasi subducerent ab omni occa-
sione iniurię/inter tot armatos infestosq; & cōmodius dum deli-
beraretur habitarent/in Sunderouū per duci cōmisit/certus secū
prius omnia experiri & tentare quam illis responderet/itaq; decē-
tionis spem prius aggrediens captatis colloquijs maiori q̄ aliqñ
ambitu ad defectionem sollicitare cœpit/Sed & literę sagittis illi
gate passim supra murū a militibus excutiebant in oppidū/ingen-
tia defectionis p̄mia continentes/Verum vbi nihil pacati ab ali-
quo respondebat aduocata concione/Pax inquit cuius ab hoste
mentio illata est/detur nec ne licet in me situm intelligā/placet ta-
men & sententiā vestrā milites cognoscere/quandoquidem id bel-
lum gerimus in quo cū felicità humana/cuius ego principatū
apud vos teneo/periclitat̄/etiam religio sanctitasq; quarū tutela
& cura ex æquo ad omnes pertinet/Quippe quod vt multū for-
ma viuendi distemus/eandem post obitū omnes beatitudinem spe-
ramus/Itaq; velim cuncta que dixerō sic a vobis accipi/vt q̄ nō a
mea sed ab vniuersorū publica oportunitate p̄ficiscunt/Nam qđ
ad me priuatim attinet,tantū in Asia/tantū in Europa possideo/
vt, quod abominor dicere/pars altera minime pudendū Regnum
videri queat/conseruandisq; meis plus cure, q̄ opere subigendis
alienis/fortunā meam fortasse insumere decet/velstrū magis est vi-
dere an sua cuiq; sufficiant/& quā rata diuturnaq; sentiat̄ p̄ter
id quod cum humanis fortunis sacra & diuina omnia sunt a nō-
bis aliquando omittenda/si vltro nunc arma deposuerimus/Pe-
tit enim hostis a bello absisti & tum demū de pace conueniendum
censet;omitto indignitatem/quod obsidentibus armatisq; obse-
si & inermes: fortibus & exercitatis imbelles ac desides/pacem
pollicent̄/omitto quantū laboris in molienda obsidione constr-
endisq; operibus/quantū deducendis fabricandisq; nauibus sit
exhaustū que omnia hostis quasi vinctos nos inclusosq; iam te-
neret deserī iubet/Bulgaria omnis & Rascie pars maior/armis
nostris iam pridem paret/In Seruia etiam pleraq; dictionis no-
stre fecimus que omnia vel retinenda sunt vel vna cum illis, cetera
quoq; in Europa possessa relinquenda/quicūq; quod plane etiā
hostis intelligit/habuerit in potestate oppidū quod obsidemus/

Verba
turci ad
suos

Habet nō solum quoddā veluti pignus & stabilimentū rerum
suarū / sed arcam etiam & munimentū efficacissimū alienis subi-
gendis, Scissum est inter se nūc Regnū laboratq; domesticis sedi-
tionibus, Nec tantū virium adiecit res Polonica illi coniuncta q̄-
tum detrahunt intestinę factiones / ac pacis mentione facultas tem-
pusq; illis sedandis quęritur / vt nos integris geminatisq; subinde
viribus aggrediant, Si re infecta obsidionem dissoluemus / facile
nectendo causas tamdiu de pace nō consentient / quoad certamis-
nibus domesticis aut Vladislai fœlicitas / aut Hungarorū volun-
tas & ratio sanior finem imponet / quas fœderis condiciones des-
mum inter se conciliati & contra nos armati exigent / quando nūc
mutuis discordijs periclitantes & armis nostris pene oppressi, tan-
q̄ acie vicissent oppugnationem prius omitti q̄ de pace agi equū
consent / aures iam nunc obtundunt superbe petitiones de restitu-
endis Bulgaria & Rascia / tum cæterarū Regionū vrbibus / labo-
re ac periculo nostro expugnatis / quod si facere voluerimus / bel-
lum qđ a duersus discordantes inter se mutuisq; certaminibus oc-
cupatos per occasionem nostrā nūc gerimus / inferent nobis / nō
solū vnanimis tunc Hungari / sed adiecti etiam illis Poloni / quod
etiam si pacis studio tam pudendas & miseris restituendorū oīm
quę repetent condiciones suscipere possemus / nunquid contentū
suis Despotū quieturū postea putamus, Cuius animus certū has-
heo elatus coniunctione inter se viriū duorum adeo prepotentiū
Regnorū non solū recuperandis amissis imminet / sed quidquid
vbicq; in Europa nostrū est iam nunc sperat, Non prius sibi satis-
factū putabit q̄ adducto contra nos Hungarorū Polonorūq;
impetu eandem ferro atq; igne sciente in agro nostro vastita-
tem intueatur quam a nobis in suum illatam prius vidit, Quod
si belli fortuna (omen auertat deus / sed tamen fieri potest) consi-
lijs suis affuerit / præter omnia fœda & indigna / quę ab irato vi-
ctore timeri debent / piū sanctūq; apud eos est / dira infandaq;
in gentem nostram exercere / nisi a sacris religionibusq; nobis a
maioribus nostris traditis desciscamus / in nouos incredibilesq;
ritus degenerando. Neq; alio sacrificij genere aut obsequio deum
conciliare sibi facilius efficaciusq; posse arbitrantur, q̄ si templa
quę colimus diruant & profanent, Si sacrosanctis arcanis & cæ-

rimonijs illudant, Si numinibus & sacerdotibus nostris insultent, Et vt omnem rabiem qua in nos & sacra nostra grassantur deprehendatis inter sanctos referunt omnes / qui nobiscū pugnando trucidantur, Non est milites quod per vanam spem pacis expectemus / dum colligit vnitq; vires / dum se armat. Is hostis qui nō prædam aut humanam laudem / sed immortalitatem ipsam præmium victorię ponit / longe plus laboris insumptū est qm supersit / foueas tumultuario opere oppleuimus & propugnacula erexit / que muro imminet, Cuius etiam partem machine solo equauere vt semiapertum iam oppidum esse videatis / & id sane oppidum per quod nostra omnia tuta pacataq; nobis reddantur hostibus vero sua infesta / prædeq; ac populationibus nostris exposita remaneant, Si parumper annitimini / si scelicitatis virtutisq; nostre memores / cogitabitis delubra, sacra, religiones, ceteraq; diuina & humana fundari nobis quando cras hostilis muri fundamenta demoliamini / vicimus milites non in præsens modo, sed in perpetuum, Quod si nihil aliud q; certissimam rerum nostrarū securitatem / hoc certamen foret nobis pariturum, Satis dignum præmium esset / pro quo pericula omnia subire alacriter mortemq; etiam ipsam fortiter laceßere deberemus, Sed vt victoria hæc / nostra omnia velut septo quodam & muro nobis munit / sic hostilia ad prædam patefacit ac denudat / hætenus cum natura luctati sumus in confragosis præruptisq; Bulgarię atq; Rascię montibus, fames, sitis, labor, desperatio, vincenda fuit, vicim⁹ nō alia mercede illecti quā vt beatę Hungarię opulentiam aliquñ attingeremus / hinc iam militię nostre præmia / hinc gloria initur, Ad portas peruentū est / quibus patefactis nō saxa inaccessa / nō iniuę solitudines emetiendę nobis / sed per loca natura ipsa & humano cultu longe amœnissima ingrediemur / hominū iumentorūq; omnis generis alimenta passim / nō ad necessitatem, sed ad luxuriā cum vbertate soli tempies cœli, aquarūq; abūdantia suppeditat / Quid quid alibi operosa cura vix educat / illic sponte sua fert terre benignitas / vt credi possit / naturā colendi agri ceteris regionib⁹ exemplū daturā / præcipuo quodam cultu Hungariā excoluisse, Sed neq; vsquā liberaliorem indulgendis diuitijs fuisse constat / Aurum enim quod alij mortales rarissimis in locis laboriosissime

effodiunt/Hungari velut quoddam virgulti genus etiā pululans:
decerpunt/Vestru est milites an ad ea omnia perpetuū vobis aditū
cras aperire/an hostibus ad vestra patefactum relinquere velitis.
Memineritis subeundo murū omnem beatissimę fortune opu-
lentiam/sine alio munimento/sine p̄sidio, sine custode, post illum
vobis ad p̄dam expositā, A tergo vero esse liberos, coniuges, la-
res vestros, delubraq; & religiones/simul & victoriarū vestrarū
premia/quibus nisi in oppidū transcendatis/ira & libido quantū
victoribus licet/per omnia dira & nephanda mox sit insultatu-
ra. Ego prout vos pugnantes videro/quā mentem vel ad impe-
randum vel ad seruiendū habeatis/simul quid superbissimis lega-
torum postulatis respondendū sit intelligā. Vos interim curate
corpora & que ex vsu sunt cum armis expedite vt simul cū luce
cras murū aggrediamur. ¶ Digressi milites a contione non secus
ac si cum victoria p̄positam quoq; eis p̄dam iam tenerent ala-
ces epulati/quod noctis superfuit vt ad certamen vegetiores as-
surgerent quieti dedere, Vbi illuxit ad murū productū malleolos
cratesq; æquando itineri per fossas ligno ac cespite coniecto iam
pridem tumultuarie oppletas/nec minus scalas & vectes ceterūq;
excidendarū vrbū apparatus ferentes procedebant. Cum interim
qui ex turribus ligneis pugnabant/haud quāq; defensores in mu-
ro cōsistere pmitterent/& crebris sagittis hostem impetendo p̄pe-
otiosum accessum suis exhibebant, Quod haud sane ægre fere-
bant oppidani/Certe enim fore existimabant vt Turcus vim ex-
pariretur si deditiois spes nō succederet/dum itaq; ille ad defecti-
onem allicit/ipsi partes oppidi ad flumina porrectas contra na-
ualem impetū hominibus p̄pugnaculisq; & machinis ignem aut
lapides excutientibus tacite firmauerant, Ex parte vero altera q̄-
tum muri tormentorū vis aperuerat rudere simul & gleba stren-
nue prope ad iustam altitudinem cōdificauerant/& per noctis
silentiū pice, oleo, sulphure, incendiarioq; puluere quantū copia
fuit ligna imbuerant, que temere in fossas prouoluta erant, tum
cætera omnia que aut res aut cogitatio subiecit adminicula defen-
sionis p̄viderant/patauerātq; nec in armis modo & missilibus/
Sed in obsequijs quoq; & parendi studio/itaq; cum eo incautius
quo licentius Turci ad murū p̄perantes constiissent in cratibus/

Belgradi
oppugna-
tio

quibus iter substrauerant coorti repente a muro oppidani facu-
las/aliūq; multipliciter paratū missilem ignem contorquendo/
Terrorē ingentem prius/mox haud minorem stragem intulere/
Excitato pluribus in locis incendio & vno veluti momento per
omnem quā calcabant materiā/sic ppagato/vt neq; in eodem ve-
stigio impune pseuerare/neq; progredi neq; regredi facultas es-
set, Tetra ibi luctatio formidoq; nam turres etiam ignem conce-
perant/trepidabatq; in castris, in quē fumū flammāq; conuolue-
bat aura quā matutinis temporibus flumina exhalant, Quæ res
ab incendio imminente oppidū seruauit, Ruptis igitur conturba-
tisq; ordinibus quisq; salutē suę expediendę intentus circūspecta-
re vndiq; arma abijcere & quā ppius liberiusq; effugiū in tanto
malo apparebat excursare, Sed ignis tam suo q; aurę impetu te-
mēre per materiā incendio preparatā volitans aut fugientes per-
strictis in cursu neruis retinebat aut exitū per quem effugere pro-
perabant pueniendo occupabat, Sed & quibusdā fumus prospe-
ctum ad fugam/quibusdā conturbatio etiā mentem abstulerat/
absumebantq; ab igne, quasi subitū nouę rei discrimen immobis-
les reddidisset, Pauci ex vltimis ordinibus/& n̄dem ambusti debi-
litatiq; in castra refugere, Cæteros ingenti numero consumpsit
incendiū/cum reliquo totius oppugnationis apparatu/neq; vero
a nauibus scelicus pugnatū/quarū nonnullas vis lapidū tormen-
tis efflata dissipauit/nonnullas ignis implicuit reliquas fere aut re-
migum gubernatorūq; consternatio/aut conatus recipientiū se a
periclitantibus ad integras naues quā longissime ab oppido nau-
fragas exegit, Ea clade percussus Turcus quasi nō ope aut consi-
lio humano sed a numine aliquo suis inflicta esset/gransstanteq;
etiam fame supra quā vt sine tumultu & seditione in exercitu fer-
ri iam spes esset, obsidionem, dissoluere cōstituit/sed & fama erat
exercitū satis validū congregatū iam a rege ad Segedunū accursu-
rumq; ppediem/tamen ne animandis hostibus signū aliquod tre-
pidationis ostenderet/legatos in castra reuocatos/minime beni-
gne allocutus est, Aseuerans se tum demū pacis mentionem audi-
turum/si Vladislauus cessisset ea particula Rascię quā tenebat &
Belgradū sibi velut obsidem pignusq; fœderis vacuū tradidisset/
Abscessurū se tum quidem ab obsidione vt consultandi spacium

Turcus
Legatis
indet

Vladislao exhiberet, Suadere vt malit ea conditione in amicitia recipi/qua negando pauca que postulabantur/de summa vtriusq; Regni disceptare/petere se ea, que iure belli sibi deberentur/præ usquam Vladislaus foret in Hungaria accitus nec potuisse Hungaros id quod ipsi non habebant ius in alium transfundere, Si Vladislaus perseveraret/malle de alienis contendere, q̄ sua quiete possidere/affuturum se in tempore & secum vna inspectorem vindicemq; iusticie deum. ¶ Ea denunciatione, tum etiam quia domi haud quaquam otium a Regina fore apparebat, Rex adactus est mittere in Poloniam nunciatum: quo in statu res Hungarica esset/& que belli moles a Turco immineret/petitūq; vt miles & pecunia in stipendium mitteretur, Decretus est ad eam legationem Sanoceus cuius eloquentia nō minus q̄ rei necessitas persuadebat/facile posse postulata impetrari, Polonorum primores sub aduentum ipsius conuenerant ad Goricinum quos ita allocutus perhibetur, Referre vobis quæ in Hungaria foeliciter transacta sunt/& quæ non longe absumus vt difficilibus omnibus superatis/nostra ociose/aliena vero utiliter ac tuto possideamus, Intelligo esse hominis qui foret oblitus, quanta animi magnitudine etiam per omnia discrimina Regnum illud obtinendū censueritis simul putantis apud animum vestrum plus consequendæ dignitatis cōmoditatem posse q̄ gloriam. Nunc quando adhuc insonant auribus meis magnifica decreta vestra nullius vel laboris vel periculi habendam rationem non modo fortunis sed sanguine etiam ac vita adiuncte rebus vestris Hungariæ laudem paciscendam. Non dicam prope esse vt Regis vestri virtus & foelicitas voti compotes vos fecerit Imperialisq; interceptū & Budam caput Regni obtineri tum Comitem Ciliæ a quo omnes actiones consiliaq; Regine imprimis pendebant/captum vincitū q; sub custodia esse/a Despoto autem & Rege Bostine legationes aduenisse petentes amicitiam/& obsequium pollicentes, Preterea omnes pene Hungaros optimates fortune Regiæ se dedisse imperataq; facturos/ Archiepiscopumque & ceteros qui in primo tumultu Reginā secuti rursus ad nos detecisse & mox eorum omnium quorum maxime interest consensu/cum solenni carimonia, Illic quoq; Regem nostrum coronatū iam ecusq;

Legatus
ad Polonos
missus
a rege

formi labilem omnibus vt ad primā eius denunciationem Tur-
cus ab obsidendo Belgrado discesserit, Reginam vero despera-
tis iampridem rebus trepide cum filio in Austriam profugisse
relicto modico præsidio in Iaurino / & ipsum a nostris obsideri
pauculas deniq; ciuitates quæ se in euentum muniuere / magis ve-
strum q̄ Reginę nutum respicere / & iam minimo conatu illic de-
bellari posse. Ista & alij prosperę fortune successus iactentur /
apud illos quibus non decus, non gloria / sed cupiditas bellum
suscipere persuaserit / at vobiscum sic agam / peruulgata est nō in
Europa solū, verumetiā in Asia fama / susceptę a nobis conditio-
nis conseruandi tuendiq; Hungarię regnū, Et tam illi qui inceptis
vestris fauent / quā qui aduersant suspensio animo sunt in euen-
tum / vident omnes qui religionem nostrā profitent in manu ve-
stra situm esse / stabilitā necne in perpetuū / an paulopost intereat
Christianū nomen, Contra fore sentiunt profani vt eorū super-
stitio aliquando deleat / ipsi vero Europa omnino exterminent
si tanta constantia suscepto negotio aderitis / quanta animi magni-
tudine suscepistis. Nolite cōmittere vt aut n̄ timuisse aut illi speras-
se frustra videantur. Cum sententiam de hijs quę Rex postulat di-
cetis cogitabitis vos esse velut in theatro humani generis innume-
rabiles populos / infinitas nationes / vos circumstare / expectantes
q̄ fortunā, q̄ conditionem sibi, liberis, coniugibus, parentibus,
rebusq; caris alijs, Tum aris, templis, religionibus, & sacris, ab
hodierna die repromittant, Et simul cogitabitis a decreto quod fe-
ceritis non Hungarię statum / sed totius pene terrarū orbis pen-
dere / prout hoc vel illud decernetis / ita ijs aut illis Regionibus &
gentibus diuina omnia & humana rata esse permansura licuerit
fortasse vobis recusare cum postularentini, Nunc haud liberum
est / non perpeti & facere omnia extrema / priusq̄ ingenti animo
susceptam tantarum rerum curam deseratis / antequam in Hun-
gariam Regem vestrum mitteretis / consentiens ipsa inter se /
suis viribus, suis opibus, multos annos veluti murus, ab alijs
Christianis Regnis Turcorum impetum submouit, In eius
vicem vos successistis / & cum ipsius tuendę negotio Christi-
anę quoque reipublicę tuitionem subiistis / pedem referre
neque fas est, neque expedit, quando eo peruentum est, vt

cum Hungaria etiam vniuersa res Christiana aut pendenda sit, aut
conseruanda, Non vacat referre, quā multi pro dignitate patriæ
vel retinenda vel augenda, vltro se morti obtulerunt, quā multi etiā
vnius a se seruari ciuis gloriā, quā vitam maluerunt, Quod si pro
vnius aut ciuitatis maiestate, aut ciuis salute bene impendit vita/
estq; id gloriosissimū / quanti comparanda est laus / qua vos oīs
mortalitas efferat necesse est / nō vna ciuitate sed multis regionis
bus ac Regnis / nō vno ciue sed innumerabilibus gentibus & na-
tionibus conseruatis / longe vt sentio minus præmiū vobis ppo-
nebatis cum de mittendo illuc Rege ageretur, Et tamen cū diffici-
lia multa domi forisq; obijcerent maluistis cum omnium periculo
eam quā tunc videbatis gloriā quærere / quā tute necessitatibus
vestris incumbere, Quod si tantū sperassetis exiguū me hercule tā
immortalis glorię precium visum foret non sua cuiusq; salus, sed
cum fortunis omnibus liberorū quoq; ac parentū vel vita vel li-
bertas / sed deo pposito non capitatis nō libertatis a nobis subeunda
dimicatio: patris militibus & haud magno stipendio tam diuinā
laudem consequi potestis modo Regem vestrū iuueritis, Id ab eo
expetitur nō fortunę suę / nō viriū, non gratiæ, non auctoritatis
eorum qui se sequunt diffidentia / sed vt sine ciuili sanguine aut cę-
de potestati suę illic se tradat / quicquid hominū ciuitatū magis
adhuc deliberat, quā repugnet / intelligitq; q̄ immortale odiū, in-
testina bella sequat, Quantū vel viriū vel consilij domesticę factio-
nes vbi gladiū cruentauerint detrahant / ad externas actiones vi-
det se sola fama subsidiorū vestrorū posse illic debellare / & ma-
uult beneficijs vestris integrā iam nunc Hungariā debere / q̄ pau-
lo post armis suis dilaceratā possidere / sed neq; in re vestra est re-
gnum illud sic subigi vt viribus suis prius conficiat / accessus est
Turcus denunciatione Regis & sic ab obsidione discessit / vt qui
mox multiplicatis viribus & numero copiarū sit affuturus, Si
aut tum etiā discordans aut iam tum mutuis seditionibus confe-
ctum Regnū inuenerit maiori conatu repellatis oportebit / q̄ sine
nuncin potestatem redigendę ciuitates pauce quę de se inter Re-
ginam regemq; deliberantes ppiores sunt vt illius res profligatas
deserant / q̄ vt huius foelicitati aduersent / pferim q̄ earum valis-
diores finibus vestris obiectę & illinc a Rege hinc a nobis prope

circumfesse fiducia defensionis habere non possunt, Quod si integris membris suis ac viribus Regnum id obtinebimus praeterquam quod nobis securis ociosisque ut semper antea & Turci impetus refringi & res Christiana defendi poterit/licebit coniunctis viribus id quod Christianum nomen ab initio huius expeditionis sibi de nobis polliceri coepit/vltro bellum inferre & dirae gentis nephandam superstitionem non solum ab Europa exterminare verumetiam in Asiam persequi ac delere proponite nunc vobis ex parte altera Regnum celeberrimum ac ditissimum non solum vicinum vobis & foederatum/sed tutelam etiam & munimentum vestrum addite ipsius in vos recentissimum beneficium quod Regi vestro sponte se subiecerit, Coniungite cum illo Italiam, Galliam, Hispaniam, Germaniam, Graeciam, reliquasque omnes prouincias Christiani nominis, Cogitate vobiscum quot in illis nationes populi ciuitates, vrbes, oppida, quae publica quae priuata ornamenta/quot delubra, quot sacra, quot sacerdotia, quae ciuitatum moenia, quae priuatorum aedificia/quam multi principes, ac reges maximi/quam innumerabiles illustresque virorum ac foeminarum ordines/quae omnia cum Rege vestro peridentur, Ex parte vero altera sint non multae copiae militum & mediocres pecuniae vestrae quas Rex a vobis postulet/ut suam & eorum quae dixi omnium salutem libertatemque expediat, Nonne malitis sine spe aliqua milites ac pecunias tales perire/quam tot tamque insignes res atque homines in discrimine versari, Quod si non ad periculum aut iacturam expetunt/sed ad foedatam partem iam victorie laudisque tantae quanta debetur tot Regionum gentiumque ac ciuitatum seruatoribus, non videretur ex grauitate ac sapientia vestra Nunc tandem prope partem gloriam cmittere/pro qua assequenda necessitatum vestrarum obliti aliena tuenda vobis suscepistis atque ideo in decernendo iterum atque iterum cogitare velitis ne non solum vos & vestra sed vniuersam quoque rem Christianam in tuto collocare/stipendio ac supplemento exercitus minime multo/respectu magnitudinis gloriae qua immortaliter celebrabimini, conseruata/cum Regno de vobis benemerito/vniuersa Europa, & quae in ea sunt humanis diuinisque rebus omnibus/an per ignauiam & auariciam discedendo ab expectatione de vobis excitata/cum Rege vestro socios & foederatos in periculo suo nunc destituere/& mox tanquam publici Christiani nominis desertores.

ab omnibus alijs despecti ac derelicti / a vobis vero proditi ac des-
perati / cū potentissimo hoste, vite ac libertatis vestre dimicatio-
nem subire. ¶ Vbi ille obtulit mittenda esse auxilia omnes qdem
pari assueverunt censuerunt / sed quo numero, aut pecunia aut
miles mitteret ea fuit disceptatio. Erant enim qui vniuersas regni
vires in expeditionem decernerent & pacata Hungaria / statim cō-
tra Turcū prodeundū dicerent / dum repidus adhuc imparatus q̄
hæsitaret exercitu a Belgrado / velut naufragio ingentis tempe-
statis reducto, Cæteri negantes oportere Regnū vacuum dimitti
propter Tartaros & tumultuantem Lituaniā / milites & pecuniā
definiebant / sed numero minime eodem / nam qui plurimū duo-
decim, qui minimū duo milia, submittenda dicebant, decretū tan-
dem, vt ijs qui sponte vellent sine fraude esset / ad regem priuatim
p̄ficisci / & vt publicitus quinq; milia militū cum annuo stipen-
dio mitterent, Eum numerū satis tunc Regi ad pacandā Hunga-
riam facile augeri posse si alia necessitas ingruisset, Se vero haud
minus exinde quanq; regni viribus exhaustis / nō securos solum
ab externis interim certaminibus verum etiā pacatos in omnes oc-
casiones fore. ¶ Dum hæc apud Hungaros Polonosq; aguntur
Regina interim Cascouiano reliquisq; populis qui vrbes suas ab
inicio intestine dissensionis cōmuniuerant in euentū p̄suaserat vt
p̄sidia sua contra Vladislāū admitterent nec minus modo sup-
pliciter rogando / modo maxima queq; pollicendo principū Hun-
garorū animos aggressa interdū etiam iurgando q̄ immemores
pristini decoris / quo dudū apud patrem / mox apud se & maritū
suū refulsissent / vni Agriē Episcopo a Vladislao posthaberi pa-
terent / quasi aut nobilitas aut recte facta illius tanti essent vt præ-
illis solis & patrie cōmunis amor / & omniū fides nihili ducenda
memoriaq; benemeritorū negligenda & abolenda foret / quibus
ita eos pellexerat vt Archieps & Ladislaus Gara cū plerisq; alijs
rursus ad se deficerent / itaq; cōmunicatis consilijs / vt eodem tpe
Vladislāū quem suos in patriam dimississe sciebant / diuersis locis
anceps trepidatio circūlisterat / in id conueniunt, Qd̄ regina copijs
quas ex Austria Morauiaq; & Boemia exciuerat destinatis ad ca-
scouia illiusq; appendices vrbes firmandas exercendasq; illinc po-
pulationis in eos qui Vladislāū sequebant, Adaucto q; p̄sidio in

Iaurino ipsa se in Strigoniū reciperet, Ladislaus autē adiunctis si-
bi quotcūq; ad deficiendū allicere potuisset/ex parte altera bellū
excitaret/ & si fortuna cepto suo affuisset/se ad Iaurinū cū regine
copijs coniungeret vt Budā simul aut expugnarent/aut obside-
rent impigre omnia vt conuenerant transacta/ & bello qdem qd
per Boemos Australesq; conductitios ex Cascouia geri volebāt.
Præfectus est Ioānes Gilcra, acerrimi vir ingenij/ducūq; illius tem-
poris militaribus artibus & robore viriū facile princeps, & vt bel-
lo optimus/ita in pace haud aspemandus, Reliquū autē quod fuit
copiarū Regina Strigoniē se continens in Iaurinū submisit Ladis-
laus igitur apud suos criminando indignandoq; q; gratia quæ
vniuersis debebat vni tantū Agriē Episcopo referret non illius
tantūmodo opibus & auctoritate accitū coronatūq; Vladislauū
esse plusq; in id valuisse gratiā & auctoritatem plerūq; aliorum
qui nobilitate ac fortunis multisq; priuatis ac publicis ornamen-
tis longe ante illum eminent, Si ad Agriē nutum spectandum,
Si ab illius voluntate dependendum/frustra peregrinum Regem
accesitum/potuisse sine sumptu/sine tanta molitione domi vltro
ad eum summā rerum deferri, Quid euitatum in posthumo nisi
curatorum inter pares dispar licentia & auctoritas, Quam si vti-
q; tolerare oporteret/multo esse officiosius id fieri in gratiam
aui patrisq; posthumi/q; pro augenda nobilitandaq; re Poloni-
ca/Sed & plura eiusmodi ad inuidiā Regis Agriensisq; saepe ac
multum vulgo iactando attraxit ad defectionem secum pene vni-
uersam eam Regni partem que Dalmatia continetur tanto popu-
lorum consensu/q; in paucis diebus prope iustū exercitum in ar-
mis habuit Vladislauū tot vndiq; oborta discrimina minime sane
pro rerū difficultate conturbauere, Sed consilio singula dimetiens/
dum ex Polonia pecunia milesq; adueniret/dum vires contrahe-
ret/quibus in omnes partes hosti par occurreret, Instituit motus
in quibus minus periculi apparebat/in præsens artibus elidere/
viresq; illuc conuertere vnde magis discrimen si negligeretur af-
fore sentiebat/Itaque belli quod a Cascouia ostendebatur quia
confici cum voluisset admotis ex parte altera Polonis in arbi-
trio suo situm credebat interea sustinendi curam Iohanni
Pereno præfecto Chesmarchi delegauit / assignato ei milite

qui in oportuna p̄sidia distribuere / ipse ne cui se absente nouan-
darum rerum occasionem faceret / p̄pter copias Regine que in
ppinquo erant / simul vt ad omnes suorum oportunitates velut in
medio intentus esset / Budg se continuit / aduersus aut̄ Ladislaum
in cuius conatu p̄pere coercendo anteq̄ aut Dux Imperio aut
tumultuaria turba militaribus obsequijs assuesceret / rerū omniū
summā plane verti constabat, Misit Hunniadianū quem p̄ter sin-
gularem peritiā rerum bellicarū manu etiā strenuū ac sermone
promptū sciebat / ad eaque accedere naturalem quandā dexteris-
tatem conciliandis sibi animis hominū populorūq̄ studijs p̄me-
ren dis / vt de concordia prius ageret / auctorq̄ illius fieret / si forte
circa ferri discrimen cū suis Ladislaus ab instituto se retrahi p̄mit-
teret, Cæterū vt si parū persuadendo p̄ficeret / vires adhibere pos-
set adiunxit illi Nicolaum Fristarchi & ad milites qui sub vtroq̄
militabant adiecit curiales suos & quidquid copiarū latrinū ad
id locorū magis infestauerat q̄ obsedisset / profectus Hunniadia-
nus ac si omnia infesta circa essent / cōposito agminē itineribusq̄
exploratis ingrediebat / edicto suis p̄posito q̄ quamdiu ab ad-
uersa parte spes tota reconciliationis nō excluderet / quisq̄ p̄da
populationibusq̄ abstinendo sedulo operā daret vt beneficio ad
concordiā potius q̄ vi ad certamen gentis suę homines p̄uoca-
ret / nō amplius iam quinq̄ milib⁹ passuū aberat ab oppido Bat-
ta penes quod Ladislaus se cū suis receperat dum vero impensius
circuiens vniuersos & singulos monendo hortandoq̄ dextra le-
uaq̄, Nec minus a fronte & a tergo aciem firmavit / ne quid per
occasionem ex diuerso cōmitteret quod pacis consilia in irritum
verteret / Tandem haud amplius q̄ mille passus ab hoste se mu-
niuit in loco vnde castra opposita minime conspici possent / veri-
tus humanorū affectuū lubricū / prospectu suę gentis militū ani-
mos remolliturū, Misit deinde qui accepta dataq̄ fide Ladislaū
ad colloquiū inuitarent / designato loco in quo pariter conueni-
rent, Ea postulatio negligenter audita superbeq̄ responsū / eo
ventū esse vbi gladio nō lingua decertandū, Satis intellectu anteq̄
arma induerent quid sibi quid regno expediret / Si nihil vltra quā
eos alloquendos destinasset inanem laborem Regem assumpsis-
se / ea prout referebant̄ prolatis ad concionem nuncijs Hunnia-

Superbe
responsū

dianus recitari fecit, Et subinde intulit maluisse se laudem prome-
reri reconciliataq; voluntatū publicę saluti q̄ reportare victoriã
de hominibus ad interitū patrię obstinatis/nunc quando nō faci-
noris ad quod accinſi ſtarent conscientia/nō periclitantis patrię
discrimine/nō dei nō hominū verecundia/cōmouerent, Stringen-
dum eſſe gladiū & ſalutem patrię ferro expediendā, Non aduer-
sus ſuę gentis homines ſed contra immanes parricidas/nec enim
corpora veſtitū/ora habitū ſuos ab hoſte ſecernere, Sed mentes
conſilia, facta, dictaq; omnia in illis nō hoſtilia modo ſed etiã par-
ricidalia eſſent/ac proinde cauere omnes & ſinguli vbi ad ma-
num veniſſent ne ebetarent animi & pugnandi ardor refrigeſce-
ret aſpectu patrię habitus, atq; habitudinis in hominibus equisq;
veſtimenta tantūmodo & arma Hungarica apud illos eſſe/cæte-
ra omnia minime a ſæuiſſimo hoſte differre/Sed & plærūq; ani-
mis æquioribus aduerſus externos impetus prodeundū, Iuſtas
belli cauſas multas ſubefſe poſſe/& eorū qui pro Imperio & glo-
ria decertarent/cupiditates longe tolerabilioreſ. Agi em̄ tunc nō
de interitu ſed de maiestate populorū, Illos nō ſolū ſine iuſta cau-
ſa ſed cōtra etiã fidem & iuſiurandū ſuū nō ad augendā dignita-
tem ſed ad exterminandū fundit⁹ ac delendū nomen gentis ſuę ar-
ma ſumpſiſſe, Quanto igit̄ odio ſtringendū ferrū putarent aduer-
ſus eos qui temeritatem paucorū ſecuti nō oppugnatū ſed euer-
ſum chariſſimā patriã per cupiditatem atq; ambitōem venirent/
tanto in aciem p̄dirent ad eripiendā ex vltimo discrimine patriã,
Indicandūq; ſceleratis hominibus deum perfidię vltorem eſſe/fi-
dem deniq; publice ac priuatim Vladiflao datam pro ſalute Re-
gni p̄fidorū ſanguine ſtabiliendā/haud magni conatus eam rem
fore/tumultuariã ac ſemiermem turbã ex diuerſo ſtare/nō duci-
bus, nō ordinibus aſſuetã/nec quicquã aliud in p̄lium afferen-
tem q̄ male cauſę conscientia, Si interrogarent quid armis pete-
rent nō habituros quid reſponderent/eadem qua p̄ſiſſent teme-
ritate/ad primū ſtatim congreſſum fugã omnes molituros/pro-
ductis ſubinde copijs inſtructisq; in hoſtem aciem direxit/nec La-
diſlaus certamen detractauit, Sed eadem ferocia qua prius lega-
tis reſponderat/caſtris egreſſus ſequentes ſe ſuos, vt quiſq; primū
ſe offererat/ita eum in ordinem collocabat/magis temere tumul-

uantium more, quod ex instituto militari. Itaque armorum quidem genus par utrumque erat/ordo vero & disciplina longe dispar. In altera enim acie omnia instructa, prouisaque non ad pugnam modo sed ad subitios etiam fortunae casus. In altera nulla fere species militaris disciplinae. Caeterum hos ira/illos conscientia stimulante/magno utrinque ardore concursum. Et a principio quidem aliquamdiu anticipati fortuna pugnantibus ubique ducibus/ & suos per omnia spei metusque extrema, cohortantibus/ sed cum seruatis ordinibus recentes fessis, integri saucijs, ab Hunniadiano ubique substituerentur. Ladislaui aliquamdiu extracto certamine/ cum sine intermissione pugnantibus & lassitudine confecti/ tandem referre pedem sensim coepere. Quod animaduertens Hunniadianus, Nicolao quem ad fortuitos casus in subsidijs locauerat signum dedit/ & totis viribus adortus iam tum nutantem aciem/ utpote collectorum temere nec castra nec ducem satis noscitantum/ quibusque tam ignotum vincendi decus, quam fugiendi flagitium esset, in fugam vertit. Multi & in praelio & in fuga caesi/ inter quos plerique auctoritate atque opibus insignes/ sed nec pauciores aut inter fugiendum aut in castris capti. Ladislaus vero multis in locis effusam suorum fugam cohibere frustra conatus/ tandem cum paucis elapsus cum magis quae vitanda essent, quam quibus fideret, animo succurreret/ nullibi prius se credere ausus est/ quam Strigonium ad reginam magnis obliquisque itineribus puenit. Hunniadianus vero re bene gesta retro qua venerat ad Vladislaum cum captiuis & praeda rediit. Ille captiuos haud sane duriter increpitos fideique & iurandi admonitos. Praeterea cognationis quae propter communia uetustae originis primordia inter Polonos Croatiaeque & Dalmatiae cultores esset/ quasi contra sanguinem suum arma sumpserant in custodiam tradi edixit/ deinde ad laudes & munera quibus Hunniadianum Nicolaumque affecit/ dignitatem etiam adiecit declarato utroque Transilvaniae duce. Caeterum quia in Hunniadiano maior eminebat indoles/ ad res bellicas ea potissimum oppida quae Turcis obiecta erant/ illi commisit & copiarum quantum res tunc sinebat/ assignauit/ ut non solum sua defendere/ sed per occasionem etiam fines hostium transcendere atque operis pretium facere posset, quod postea sepiissime fecit. Et Turcis quidem magnum de se terrorem incussit/

apud suos vero ingentem spem excitauit, Multa tum prudenter/
tum foeliciter a Vladislao constituta, Eum aut virum ad id nego-
tium diuinitus delegisse, Euentus tandem indicauit / vt esset qui
rem Christianā pro lapsurā sustineret post paucos dies captiui om-
nes liberaliter dimissi / pleriq; etiā viatico alijsq; rebus necessarijs
adiuti / qui grato animo fidelem subinde operā regi in multis acti-
onibus p̄stitere. Cuncq; pollicerent̄ ex ea parte ad quā acie debel-
latum fuerat / reconciliaturos se Vladislao quoscūq; victoria nō
attraxisset, Missi sunt cum primoribus eorū Nicolaus Lasso-
nia & Sanoceus vt ciuitates vna circuitent / & populorū animos
a Regina auertendo / ad Vladislau acclinent / breui fere omni-
bus persuasum / nō alia re magis q̄ repetitione cōmuniū inter se
primordior; atq; sanguinis. Nec solū fides sed pecunia etiā impe-
trata in stipendiū militibus quos ad reprimendos conatus Giscra
conducendos apparebat. Non enim eque foeliciter ex parte illa
res gerebat a Ioanne Pereno / quippe quod Giscra p̄ occasionem
magnas plerūq; prædas abigebat / Scepusiensemq; agrū ferro &
igne prope ad vastitatem mulctauerat / nonnulla p̄terea oppida
interceperat & diripuerat / Inter quę Emperiasciū Scharuscū Cli-
stium / quod aliquandiu obsessum / per cuniculos tandem expu-
gnauerat / id oppidū in monte sitū velut specula Cascouiæ immi-
net, Et plærēq; illinc clades ad id locorū illatę Giscranis / dum aut
p̄datū proficiscerent̄ / aut p̄das abducentes in Cascouiā se reci-
perent, Non deerat tamen opportunitatibus suorū Ioannes Pere-
nus / & aut per insidias hostiū carpebat copias / aut in aperto illis
occurrrens / & particularia certamina cōmittens / pro varietate lo-
corum & fortunę interdū victor / Interdū etiā victus abibat /
Nec segnius aut infrequentius q̄ Giscra in hostilem agrū p̄da-
tū incurrebat, Cæterū cum per omnia tentamenta ageret de re-
cuperandis amissis oppidis nullibi fortuna affuit / circūactuscq;
est annus irritis conatibus, Regina aut̄ vbi omnes p̄ces adhorta-
tionesq; consumpsit suadendo Ladislao q̄ arma rursus indue-
ret quia nō esset viri nō sapius fortunā aggredi / & frustrata spe
semel statim animos submittere, Nullibi sepius euentū variari q̄
in bello / vbi minima quęq; dictu maxima momenta excitare so-
lerent, Tandem agebat vt instaurando exercitu pecunias sibi crea-

deret, Sed neq; illis impetratis in Iaurinū ad suos perrexit nec mul-
to post cum renunciaret, Boemos de p̄ficiendo sibi rege agitare/
vt in fide posthumi ac sua eos retineret in Austriam cōmigravit,
Quo cū eam Ladislaus sequerēt a Frederico captus est/habitusq;
in custodia donec petentibus id impensius Hungaris Rex eū rede-
mit/quanti Fredericus extimauit, Interea subsidia ex Polonia pe-
tita a Vladislao numero & apparatu insigni aduenerant/Itaq;
principio insequentis anni licet annona grauiter laboraret hyems
q; perniciosē rigeret/tamen quia festinabat animus ad pacandū
Regnū vndiq; Vladislau Cascouiā versus e Buda mouit / cui
cū multo inferior multitudine ac robore copiarū Giscra esset/nul-
libi ausus occurrere/intra muros se continebat, Itaq; oppidis que
priori anno vel defecerant vel intercepta fuerant/haud difficili co-
natu in potestatem redactis/instituerat Rex p̄ficiēti expugnatū
Cascouia/cæterasq; subinde vrbes que a præsijs Regine tene-
bantur/vt si quid postea innouaret a Turco paribus illi viribus
posset occurrere, Sed veriti Hungari locorū pp̄inquitatem p̄bia-
turam Regi occasionem transcendendi in Poloniā/vulgata fama
q; Regina de pace cogitaret/quasi temerariū foret bello ea quæ-
rere que per concordia facilius consequi possent/Budam reuertī
psuasere dimissa illic copiarū parte/ad belli reliquias p̄sequendas
ab initio cum vulgaret regia expeditio/timuerat Fredericus/ne
expugnatīs vndiq; regine p̄sijs & recepta in ditionem omni Hū-
garia/bellū mox in Austriā a Rege transferret / p̄pter sacram co-
ronam/quā apud se depositā a Regina seruabat/ ferturq; de illa
restituenda secū agitaſse, Sed cū audisset postea dimitti exercitum
remq; nō per Regem sed per vicarios gerendā ad Cascouiā recre-
atus eiusmodi cogitatione sup̄sedit. Simul & Regina demissos
animos extulit rursus/& cum antea pacis mentionem vtiq; non
aspernaret/superbe respondit optimatū nuncijs/qui de concor-
dia tractaturi ad illam prexerant, Sed & pestis que in regno graſ-
fabatur/p̄fertim Budæ vbi eius mali vis adeo squiebat/contactu
& curatione agrorū vulgante morbos vt quotidiana tantū fune-
ra oculis/desperatio vero & mors omnium animis obuersaret, fa-
ciebat illi spem tantisper fore otium a bellicis actionibus/ dum cō-
mode p̄parare posset ea que ipsa ex vsu ad partium suarū vires in-

staurandas arbitrabat. Vladislauus tamen ubi a regina pacem sper
ni percepit/nihilo segnius edixit/q; Cascouia oppugnaret/Ioan=
nemq; cui a Galero cognomen fuit cum nō exigua peditum atq;
equitū manu misit/vt se coniungeret cum p̄fecto Chesmarchi &
comunicatis viribus & consilijs/Giscram subinde quocūq; se re
cepisset/aut exturbarent,aut obsiderent,Giscra vero cū ciuitates
que a Regina stabant,regia vectigalia volentes iam pridem pen
derent sibi/& percuteret moneta in Cremnicia,sub titulo & no
mine posthumi/nouas copias ex Boemia conductas veteribus
suis adiecerat,Non tamen regio exercitui adeo par erat/vt occur
rendi in aperto viribus fideret,Sed in omnes occasiones Cascouie
intentus expectabat videre quo se potissimū regij conuerterent/
Inclinata itaq; illuc tota belli mole/summa vi vtrinq; oppugna
batur & defendebat,Et ab initio quidem eruptiones crebre fie
bant ab Giscranis/comittebantq; particulares pugne/in quibus
ex vtraq; parte multi cadebant,Sed nō tam facile oppidanis q; res
gij erat interfectoꝝ supplementa substituere/Itaq; cū numerus
apud eos indies carperet/apperetq; haud satis viriū tuendis mœ
nijs/tandem in vltimo discrimine affuturū raro admodū & non
nisi magna suadente occasione/Giscra cū suis erumpēbat/ad expu
gnandam igitur urbem necessitatibus humanis regij animū adie
cere/ductisq; operibus & munitionibus circū firmatis/inclusos
pene ociose obsidebant/maior erat intus hominū numerus,q; pro
annonę copia,Itaq; congestis in publicū omnibus quæ esui fo
rent p̄fecti sunt duo ex p̄sidiarijs/& duo item ciues qui cibaria
in singula capita quantū sustentandę nature satis videbat quoti
die expendere,Contrahebatq; mensurę modus indies q; plus
temporis & minus alimentoꝝ superesse apparebat/donec co
gente fame,nec ab immundis quidem animalit us al sinebat/in
tolerabile suapte natura malū etiam desperatio augebat/q; nō oc
currebat vnde affuturā opem aliquā sibi pollicerent/Itaq; cum
manasset murmur oppidanos de traditione agitare,varia erant p̄
sidiarioꝝ consilia/idq; tantūmodo remorabat fugam/q; impe
ditior apparebat,q; vt tuto possent euadere,Que cum ignoraren
tur a regijs diuturnę obsidionis tædio affectis/vrgente iam hys
me sine cōmeatu elabi ab exercitu ceptū est,Et in ipsius victoriæ

Fames

aditu, obsidio paulatim dissoluebat / præter quæ quæ alia Boemorum
p̄sidia / quæ in ciuitatibus complicibus erant crebris incursionib⁹
omnia circūuicina infestabant / vt regios ab obsidione ad tuendos
suos auerterent, Nunciabat quæ Cheshmarchū oppidū non solū pa-
rum strenue defendi / ab illorū incursionibus / verumetiā defe-
ctionis spectare consilia / Itaque cum Dux regius videret etiam in-
iussu suo militem elapsurū / vt saltem in fide Cheshmarchū retine-
ret / dissoluta Cascouiæ obsidione / illuc p̄pere mouit, Sed id quæ
irritū fuit / nam pridie quā eo peruenisset / Boemi admissi per pro-
ditionem oppidū occupauerant, Cæterū etsi præsidij caput Ni-
colaus Perenus / in primo tumultu cum plerisque ex suis trepide ex
Cheshmarcho effugerat / tamen retinentibus qui manserant p̄sidia
rijs nonnullas turres / cum appareret si affuisset auxiliū facile pos-
se oppidū recuperari / forte ita euenit / vt Podolinū peruenirent /
nouæ copiae, quæ a Polonis Regi submittebantur Ducibus Lau-
rentio Zaramba & Nicolao Stora, quæ cum a Regijs per inter-
nuncios ad Cheshmarchū implorarent / neque dubia res videret / quæ
excludere Boemos illinc possent / petita tamen ab se opem negaue-
runt / seu timentes iter subinde suū impeditius reddere / si Boemos
p̄uocassent / seu quia priusquæ ad regem quo missi erant puenis-
sent / minime equū videbat / aliquo se bellico negotio implicare /
Itaque petitione suorū contempta / neminem lacescentes, inuicemque
ipsi ab omnibus inuiolati Budā peruenere, Capto Cheshmarcho
bellum ab ea parte conuersum est in Podolinū / vbi regij præsidij
caput Nicolaus Comorocensis / & vtrinque per omnes conatus ar-
tesque bellicas res gerebat, Ex parte vero altera Regina vbi victo-
riæ suorū famā accepit / dissolutaque ad Cascouiā obsidionem / &
ipsa elata ad Pofonium mouit / quæ ciuitas infide ipsius pseuera-
bat. Et si Vladislai p̄sidium teneret arcem p̄fecto Stephano Ros-
gonio / quæ subito obsidere coepit fauentibus ciuibus expugna-
tionemque admirantibus, Sed cum neque equū videret in suos præ-
das exercere / neque si id factū foret / pro ciuili ac militari multitudine
suffecturū cōmeatū / appareret / populatores in Tarnouiensem
agrū immittebat indeque omnis generis quotidianæ prædæ adue-
hebantur / simul vt cōmode in Presburgo alerent omnes / simul
vt Tarnouien suarū rerum cladibus adacti a rege deficerent, Quæ

omnia Rosgonius per occasionem elapsus Budā regi exposuit/
simulq; indicauit quo in discrimine res foret/nisi subito frumen-
tum milesq; & apparatus reliquus aut ppulsandę aut sustinen-
dę obsidioni necessarius in arcem mitteretur. Eum securo animo
Rex esse iussit omnia in tempore affutura/ ipse q; ocissime ad
psidium reuerteret, Nec mora Andreā Tantzineñ cū valida Po-
lonorū Hungarorūq; manu Tarnouiā misit simul suos tuitum
ab incursionibus hostilibus/simul Presburgen agrū vicissim po-
pulatū/& vt obsessis inferret per occasionem opem necessariā edi-
xit, Ille impigre mandata exequens/frumento ac milite tum ma-
chinis missilibusq; varij generis in arcem submissis/illius potius
dę spem omnem Regine videbatur ademisse/sed & crebris popu-
lationibus quicquid erat agri Presburgen adeo mulctauit/vt ve-
rius obsessos q; obsiden se sentirent, Crebra inter arcendas popu-
lationes vtrinq; certamina serebantur, cadebantq; ex vtraq; parte
multi, donec actos in insidias hostes Andreas tam ingenti clade af-
flixit vt parū abfuerit/quin vrbs quoq; per tumultū/dum prose-
quitur victoriā ab ipso caperetur, Ea strages reginalibus finem
excurrendi fecit/fossa itaq; & muro subinde se tuentes/oppu-
gnandę arcis consilia ex integro per omnes artes machinationesq;
quotidie solertius agitabant, Sub anni finem ægerrime omnino
nutriebant/necessitasq; & desperatio prope intolerabili impetu
rem geri cogebant, Igitur coædificatis turribus ambulatorijs om-
ni genere missiliū regio a defensione phibebant/& muro quem
crebris tormentoꝝ ictibus die noctuq; impetebant/locis aliquot
de truncato ac diruto/nitebant summa vi aut per ruinas aut ad-
motis scalis partem aliquā arcis occupare, Nec ad extremū Regi
tam acres in se conatus sustinuissent/nisi audito suorū periculo
in ipso rigore hyemis Rex ex Buda accurisset cum egregia vtri-
usq; gentis manu/eius aduentu & suorū animi erecti & Regina
adeo consternata/vt copiarū parte illic relicta clam cum cæteris
Viennam se receperit, Rex immisso in arcem subsidio tentauit vr-
bem si forte in potestatem redigere posset, Tandem cū diu con-
tinuata obsidio intus & extra omnia consumpsisset/appareretq;
in difficiliori anni tempestate nō minus discriminis a cœli ac ter-
ræ rigore q; ab hoste affuturū/tumultuario opere instaurauit

quicquid munitionū hostis circa arcem labefactauerat / moxq; in
Budam redijt / eodem tempore Poloni voluntaria manus nullo-
q; stipendio publico adiuta / duce Petro Odronosano in Hun-
gariam transcensuri / arcebantur a Boemis / qui angustias in mon-
tium iugis occupauerant, Itaq; illi die frigidissima cum lenta sed
iugi pluuia caliginosa atq; ob id minime suspecta / pmissis impi-
gris robustisq; quibusq; iuuenibus a quibus resistentes / si qui for-
te affuissent / obtruncarent / per solutas Boemorum custodias, Ne-
mine omnino aduersante / saltum superauere / mox cum adorti es-
sent expugnare Capustanū / quod oppidū non longe situm est a
Baradino / accersente eos Rege / statim vt par erat omisso ince-
pto / Budā se receperūt / nō sine laude atq; admiratione Hungaro-
rum / & q; multi & q; opulenter instructi / Sed in primis q; inde-
fessi opitulando Regi suo viderent, Vladislaus vbi omnes & sin-
gulos pro cuiusq; dignitate ac meritis laudando bene de se spera-
re iussit, Cascouiā misit oppugnatū, ex quo oppido frequentes
& magne clades in ea regione quotidie inferebant / perseverantis-
bus in fide Regis / Poloni cōmissum sibi negotiū breui absolute-
runt / & vt cæteris qui in præsijs erant trepidatio incuteret / Bo-
emos qui in manus venerant ad vnum omnes trucidare. Interea
nunciatur Tartaros p̄dabundos in Podoliam incursum / itaq;
Vladislaus qui post Regine fugam satis ab ea parte omnia tuta
arbitratur, Bellū vero quod Giscra inferbat a regionis indige-
nis strenue ppulsari videret / ne defensoribus vacuā Barbarorū
incursum Poloniā inuenirent, Odronosanū cum suis retro in pa-
triam dimisit / quibus honoris gratia deducendis ad Regni fines
nōnullos proceres Hungaros adiecit. Cum itaq; Agriam perue-
nissent liberaliterq; ab Episcopo accepti licentius quā ratio tem-
poris & vicini hostis solertia patiebatur / conuiujs hilaritatisq; in-
dulgerent / seu quia numero ac viribus fidentes, periculū contem-
nebant, Seu quia secundis rebus negligentia familiarior est, q; ad-
uersis. Telephus qui per id tempus præsijs caput erat in Casco-
uia ratus bene gerendę rei oblatam sibi occasionem, cū manu ex-
pedita p̄fectus concitatissimo gradu per silentiū noctis illuc se re-
cepit. Cūq; omnes custodias velut in media pace solutas inuenis-
set, ab ea parte qua facilius ac tutius fieri posse arbitrabat, murū

nullo nusquam obliſtente transcendit excitatoque deinde ad terrorem
nonnullis in locis incendio canentibus signis & velut in capta vrbe
clamore sublato / inermes sopitosque adoritur, Et primo statim
impetu domos quam plures & Polonorum fere omnes currus tum
multuarie diripit. Cunctos hostes inter clamorem, cędem, popula-
tionem, ignem, trepidi ac semisomnes vix arma expedirent, cum in-
genti pręda cęterarum rerum / sed & iumentorum atque hominum retro
abiit, Hungari vero ac Poloni tandem somno & trepidatione dis-
cussa / cum simul armati conuenissent, Nec difficile videre fugi-
entem hostem assequi / & abactam prędam recuperare, Cursu ef-
fussissimo ægre propter impedimenta & lassitudinem properan-
tes insequuntur, itaque prius multo quam inclinare sol ceperat in occasum
cum instans a tergo exaudiretur hominum simul & equorum
fremitus, Telephus qui suos nocturni itineris celeritate ac labore
fatigatos sciret tum pręda onustos atque impeditos desperata fuga
ad vires se conuertit / & in quo propterea quod Leopoliensem Palatis
mus erat plurimum reponebat, seu redimi cogeretur seu permutatio
captiuorum aliquando fieri contingeret, Petrum Odronosanum /
quem cum alijs captum abducebat familiari cuidam suo Soloma
nuncupato cuius fidem satis ut arbitrabatur cognitam perspectamque
habebat / in propinquum oppidum perducendum custodiendumque com-
misit, Nec mora, vltima experienda precipiens / impedimentis ad viam
premissis / suos monet, Qui a tergo instarent, tumultuariam manum
esse / inermes incompósitos & adhuc inopinatę noctis proteritę pa-
uore fluctuantes, ac trepidos, Nonnullos etiam faucios debilita-
tosque, Quibus cum tuendis se domi vires atque animi defuissent / tes-
mere postea persilendo arma cepissent / quasi facilius foret in aper-
to campo res suas pugnando recuperare / quam fuisset clausas intra
urbem parietibus tueri, Quicquid aut periculi fuerat aut laboris
iam esse exhaustum / & celeriter eundo & inopinantes inuadendo
prędam esse in manibus / quam utique multo facilius foret inter pa-
res vires defendere quam fuisset rapere, Sed & multos ex hostibus te-
neri vinctos & eosdem magis strennuos / quos non somnus, non
metus, non subitarius tumultus a conferenda manu auertisset / qui
supererant / vino adhuc somnoque graues aut vulneribus afflictos
esse, regendisque tantummodo equis vix satis aut virium aut animi

habere, Quod etiam si paria essent cætera / inter tam dispari causa pug-
nantes / fortiores esse debere / qui sine spe veniæ de vita dimicas-
rent / quod illos quos modicæ abactæ prædæ dolor armauisset, Me-
minissent eorum quæ in suæ gentis prædarios paucis ante diebus
ad Cascouiã fœde ac crudeliter commissã fuerant, adriterenturque
pugnando acriter virorũ fortium exitu vitam relinquere potius, quod
se capti paterentur per ignaviã & trepidationem / vt veluti pecora
per ludibriũ postea trucidarent, Quo maiori impetu in hostem
ferrentur eo minori discrimine partã prædam retenturos / multo
que incolumiores abituros, Superuenerant iam hostes itaque cõuer-
sus in eos Boemus magnis animis ac viribus impetũ quo in se fe-
rebantur excepit, propulsatque ram acriter / vt neque in equis neque in
hominibus præteriti laboris lassitudo appareret, Suggestabat vires
cum veniæ desperatio tum retinendæ prædæ cupiditas. Polonos
autem & Hungaros non iactura solũ rerum suarũ / sed verecun-
dia etiam stimulabat, Turpiter se deprehensos putantes & a pau-
cioribus inter vinũ somnũque rebus suis exutos / vnicamque esse il-
lius abolendæ maculæ / rationem si vincerent, Pugnatum igitur ali-
quamdiu anceps Marte, Cuncteque vtrinq; multi & vulnerarentur
& caderent, Tandem lassitudo peruicit / vt Telephini loco cede-
rent / in fugamque verterent / in qua multi trucidati / multi equorũ
pedibus obruti præda omnis recuperata. Telephus autem cum plæ-
risque Australibus Boemisque viuis in potestatem venit, ductusque
est Agriam & custodię traditus / at Soloma suorũ fortunę igna-
rus & commissi sibi Odronosani cura sollicitus vt quæcelerrime se
in tutum reciperet, Nicolai Zuderis quæ proxima erat / arcem pe-
tijt, Is pauloante ad Reginam defecerat / itaque putans oblatam sibi
occasionem reconciliandi se Vladislao cuius auctoritati & re-
bus post Reginæ in Austriã cõmigrationem videbat plurimũ ac-
cessisse / captiuũ quem propter generis nobilitatem auctoritatemque
inter suos non iniuria magnificiendũ putabat paulopost Budã
perduxit ad Regem atque eo munere defectionis veniã impetra-
uit / in tam præcipiti & diuersa fortunę cõmutatione / nox casus,
trepidatio, impetus, multa tulit aut inusitato genere mortis / aut ra-
piendi obsistendi que conatu varie memorabilia, Inter que id vt ma-
xime literis prodendũ ita etiam maxime miserabile, Ex media sorte

te populi forma & iuuenta florens Agriē suę conditionis atq; Amantiū
ætatis iuenculā perditē amabat mutuoq; fœlici sorte amabat / exemplū
consueuerat vero seruatis occasionibus se ad eam noctu recipere
desideriūq; suū, nō tam fructu amoris satiare q̄ nouis semper ali
mentis augere. Cum itaq; direptio ciuitatis apud amores suos
ipsum deprehendisset / ratus forsan discurrentiū ad prædam atq;
q̄ cœdem tumultū esse ebriorū / p̄pterea q̄ largius q̄ sobrios des
ceret, pridie vino indulgeri viderat / Non statim ad primū clamo
rem exiit deinde cum non solum clamor & strepitus armatorū
augeretur, sed mulierū quoq; eiulatio puerorūq; vndiq; plora
tus maior q̄ pro compotantiū rixa & iurgio discriminis aut mali
grauioris trepidationem incuteret / quo euocabat conturbatio /
p̄ripere se voluit, Sed retinente amica / & ne recta properaret ad
monente / nesi domesticos quoq; alios idem tumultus exciuisset
casu in eorum aliquem ageretur. per fenestrā in vestibulū domus
se dimisit, Quem vt foras emitteret illa ex diuerso per scalas p̄pere
subsecuta ostium reserauit / cū superuenissent iam hostes ex parte
altera / mox foribus demolitis irruerunt. Eredientem igitur ar
mati gladijs vulneribusq; excipiunt, Eo etiam acrius, quod ipse
cum ferro intrepide per totam trepidationem stricto prosilierat,
Non tamen statim concidit etsi multis magnisq; vulneribus pe
titus / sed acriter se defendens, duos prius obruncauit / ibi mulier
dolore ac desperatione plusq; viriliter elata statuens nolle amanti
suo superuiuere / viribus quantas amor iraq; & desperatio da
bat / vni ex militibus qui exanime corpus circūstabant / gladiū ex
torisit / furioseq; insultans anteq; cohiberi posset plerosq; vulne
rauit viris ex diuerso turpe ducentibus si ferro cum fœmina des
certarent / tandem comprehensa vbi ferocię qua concita debaccha
batur stimulū indicauit / gladio quem vltura amantem arripue
rat pectus suū transfodit, Et vt super cadauer vita sibi carius oc
cumberet in partem in qua iacebat se p̄cipitem dedit / tanta milita
rium animorū admiratione, q̄ cæteris cōmilitonibus, cum præda
discedentibus / illi quos ad eam domū fortuna congregauerat, va
cui & mirabundi pene in manibus hostiū remanserunt. Similem
ac Telephus casum p̄pessi sunt eisdem diebus Caica & Comoro
sensis quorū ille Brosoniū hic Podolinum p̄sidio tenebat, Nā

eum explorando comperissent oppidū Emperiasciū negligenter
asseruari/vacuūq; esse defensoribus eductis secū ex præstidarijs
quibus præerant/fortibus expeditisq; quibusq; militibus, q̄p̄o
cultissime silentio noctis illuc se receperunt/sealisq; muro admo-
tis velut in suas munitiones/nemine repugnante in oppidū pene-
trare. Nec mora vbi clamor primū, deinde cedes/non tam exci-
tasset hostem, q̄p̄ sensibus alienatū, nec ad arma discurrere, nec pro-
uidere quicq; sineret/quasi per otium & licentiā omnis generis
præda suos onerare/forte die præcedenti quinquaginta Boemi
p̄fecturi ad Giscram copias congregantem vt Richnonam obsi-
deret substiterant in Emperiascio, ab hijs vt fit in re trepida dum
saluti quisq; suæ, non quo debet, sed quo maxime potest, modo
consulit, Turris que egregie munita erat dum Poloni oppidum
diripiunt occupata strenue defendebat, itaq; cum eius expugna-
tio difficilis appareret, timerentq; Poloni Giscram qui in p̄p̄in-
quo erat/cū exercitu suis accursurū/nec suffecturos se putarent/
tuendo oppido q; non totū haberent in potestate contenti præda/
retro qua venerant abiire, Non segnus q̄ cogitauerant, Giscra
vbi ad eum suorū clades perlata est p̄parato instructoq; iam pri-
dem milite illuc accurrit/ex improviso vt assolet victores oppres-
sus in negligentia hilaritatis rei bene geste, Cæterū cognita festi-
natione qua retro prædam agebant/breui a tergo eos assecutus
non solū quia superior copiarū numero/ sed etiam quia sui re-
centes atq; integri/facile omnes fudit, fugauitq;, Nec oblectatio
cedesue fuit; nam fessū ac prædæ onere laborantes, Poloni vix
primū clamorem hostis sustinere capti Caica & Comoroceñ.
cum paucis alijs quos subita fuga eripere ab hostiū manibus mi-
nime potuit, Giscra vero vt erat dux bellifer victoriā sequens ad
Broconiciam castra mouit, capto enim a se præstidij illius capite/
subite illius deditionis spem nō frustra conceperat/ sed cum inues-
nisset oppidanos ad se tuendū paratiores q̄p̄ crediderat/cum suis
abiturus re minime tentata apparebat/verum aut casu aut huma-
na fraude in altera arce/nam illic duræ sunt/incendiū exortū com-
pulsit defensores ad alteram confugere/moxq; ne quid tale illic in
ea quoq; contingeret, Imperiū hostis pene vltro suscipere, Quo
ex euentu visum est fortunā iusta lance partis vtriusq; gaudium

& merorem adaequare eodem tempore voluisse/Poloni deinde
nouum p̄sidium submisere in Podolinū, & Luboliam, Giscra ve
ro ab ea victoria oppugnatū Richnonam p̄fectus/ex omnibus
ciuitatibus quę posthumo fauebant, exciuit auxilia:& cū Poloni
repugnarent mœnia q̄ acriter defenderent/obsidione expugnatu
rus circumfudit exercitiū, murosq; tormentis ac machinis admo
tis quassare cepit, & diruere, Sed quicquid interdiu solo aqua
batur, nocte opere tumultuario instaurabant obsessi, distracta q̄
est in menses aliquot oppugnatio. Tandem cum vrgerent huma
næ necessitates non minus q̄ hostis, nec quicq; aliud necessariam
deditionem remoraret q̄ q̄ Agriensis Ep̄s affuturus cū auxi
lio ferebatur, Cessante illo diutius q̄ aut fames aut iam impigra
expugnatio ferri posset/pacti vt cum armis rebusq; alijs suis in
columes abirent, vacuam arcem tradidere, fides Polonis seruata:
post quorū deditionem illico Agriensis cum exercitu supuenit/
& se non procul ab Giscra cōmuniuit, quasi mox totis viribus
decertaturus, Sed licet per occasiones vterq; alter alterius copias
plærūq; carperent:a generali tamen pugna conferendisq; signis
abstinebatur, Nam & Giscra scelicitatem aliquot annorū vnus
diei fortunę cōmittere nolebat, Et Agriē haud qua q̄ suis fidēs,
quod maiori ex parte tumultuaria manus & militaris disciplinæ
rudis, tutius arbitrabat̄ cunctando in locis iam pridem sessis diu
turna obsidione redigere hostem ad inopiam rerum omniū, q̄ vi
res experiri, Itaq; cum neq; lenius neq; serius q̄ sperauerat Agri
ēn. Giscra & sui penuria alimentorū premi inciperent, futurūq;
plane constaret, vt aut nullomodo aut non nisi cum summo dis
crimine perseverare in eo loco possent/nulla insigni pugna com
missa rediere in Cascouiā, Nec multo post ceptū est inter Giscrā
& Agriensem agi de concordia, multisq; hincinde variatū prius
conditionibus:tandem coniuncta Giscræ per matrimoniū Ep̄i
nepte:non solū pax sed affinitas etiam inter eos inita est, Id bona
ne fide factū fuerit vulgo addubitatū, Tum q̄ reginæ vt opora
tuit approbatio subinde non accessit, Tum q̄ relaxandis vtrinq;
captiuis fidem Boemiuosauere, Cæteris enim ad suos dimissis,
Cascam & Comorocensem de quorū etiā libertate transactū
in pace fuerat, retinere, Sed & post concordia Giscra interceptit

Scisma

oppidū quod in Scepusio a Socero suo tenebatur, p̄dasq; & captiuos ex illis qui Regi fauebant per occasiones atq; insidias abigere perseuerauit. ¶ Disceptabat per id tempus de sacrorū generali antistite a Christianis / & erant qui Eugeniū in Italia a collegio Cardinaliū electū / & qui foelicem in Germania quem Basiliense conciliū designauerat, pro summo pontifice comprobarent sequerenturq;. Multi etiā principes regesq; & nationes inter quas Hungari & Poloni tam ancipitis controuersiae finem expectantes sententiā suā dissimulabant, Cærimonias interim ritusq; quales a maioribus suis acceperant / religiose obeundis sacris continuando. Cum itaq; nō solum eos, qui ex diuerso stabant, sed etiam qui ambigua deliberatōe suspensi, & studia sua occultantes, neutrum alteri preferēbant, tam foelix q; Eugeniū diuersis artibus sollicitaret, sibiq; acclinare niteretur / ab utroq; legatio diuersa eodem tempore venit ad Regem, Et Foelix quidem fretus vinculo sanguinis quo Tridentinus Epūs Alexander a ducibus Masouie oriundus, Vladislao coniunctus erat, illum iampridem a se cardinalem designatū potissime idoneū duxerat / cui partes suas committeret / ut si parū causa ualisset propter ppinquitatem saltem nō aspernaretur. Ab Eugenio autē uenerat Iulianus Cæsarinus etiam cardinalis / & hic quidem urbem Romā non solum diuinitus electum locum, Sed Petri & Pauli aliorūq; innumerabilium Religionis fundatorū sanguine consecratū in quo crearetur presideretq; maximus pontificū, Sacrosanctū Cardinaliū collegium legitimā iugemq; successionem, tum de more habitam / & ab illis quorū res esset, electionem; præterea totius Italiæ consensum / & Græcorū uoluntatem iudiciūq; pro Eugenio allegabat, Nihil aliud ex parte altera esse dicens præter tumultū perditorū quorundam / quos fortunis suis p̄fligatis abiectaq; dei & hominū uerecundia, Spes nouarū rerum sine auctoritate, sine ordine, sine causa, uelut ad nundinandū sacra congregasset. Ille autē ex diuerso nō locum, sed puritatem animorū, uitæq; sanctimoniam pertinere ad religionem dicebat / nō referre ubi esset dicereturue summus pontifex, Sed quis & a quibus, nimis in arcto circumscribi columen Christianæ professionis / si eius caput non nisi Roma & creare possit & capere. Quid futurū si ea urbs aut possideret a Barba-

ris, ut alias contigit / aut omnino deleatur, Si fortuna loci ad rem
que tota in animis est momentū aliquod habere posset, Hieroso
limas sanctiori multo, q̄ Petri & Pauli sanguine consecratas, Il
lic religionis nostræ verissimū caput, Immortalitatis nostræ om
nia mysteria constituuisse, Illic summi sacerdotij prima successio
nis initia / & tradita & suscepta / non humano aliquo casu, vt in
Petro factū & Paulo, quorum hic tanq̄ reus Romā perducus,
ille Simonis magicis vanitatibus attractus, sed voluntate electio
neq; diuina / quo ad Cardinales non animaduertendos ex titulo
& nomine, que lasciuientis fortune fauor etiam immerito cuiq;
conferre posset, Eos etiam si vr̄bem Romā nunq; viderint, nunq;
titulo Cardinalis insigniti sint tamen veros esse apud deum religi
onis nostræ cardines & fundamenta, quorū doctrina, vita, mo
res, actiones, deniq; omnes, cum religione consentiunt, Nihil in
teresse qua quis sit fortuna, & dignitate / deum enim nō que ex
tra hominem sunt / verū animos ipsos intueri atq; expendere / de
q; hīs que ad sacra pertinent / nō fortunati sed optimi cuiusq; iu
diciū comprobare / sed neq; multū consuetā carimoniā eligendi
in vr̄be aut possessionem Romanę sedis ad veram diuini vicaria
tus successionem attinere, vbi cunq; bonorū cœtus conuenisset di
uini spiritus sensum adesse intelligi debere, Et que dicta, acta, con
stitutaq; illic essent, vt ab eodem spiritu manantia accipienda, Pre
terq; quod temerariū etiam periculosum esse pre paucor; obsti
natis animis, quos nihil aliud q̄ mala conscientia contumaces red
deret, publico Christianæ reipublicę consilio nō adherere, Non
dubitare aut Eugeniū, aut qui illum sequerent / vel de sua, vel de
concilij auctoritate / sed intelligere / nō posse se & in religione emi
nere / & ab ea animoq; & vitā maxime abhorrere. Si non nisi pro
religione solliciti essent / nequa q; aduersaturos concilio, cuius nō
alius finis q̄ religionis sanctitatem dignitatemq; conseruare, &
augere / vere sanctos pontifices qui ad id locorū ecclesię præsu
erant, Nunq; tantam rationem habituros fuisse de concilijs, nisi
intellexissent, id quod ad omnes ex æquo pertinet / omniū iudicio
& consensu moderandū, longe q; altius posse prospici / ea que ve
rissima salutariq; sunt in rebus diuinis, ab vniuersali Cl ristian
orum iudicio / quā a paucis Romanis sacerdotibus aut metro

Concilio
rum au-
toritas

Julian^o de
Cæsari-
nistra tractat
pacem

polis eiusdem episcopis/hinc nō minus fere q̄ quatuor euange-
listis tributū semper & tribui ab ecclesia quatuor concilijs, Niceno
scz, Constantinopolitanoq̄, Ephesino, & Calcedonensi, in quib-
us præter alia multa diuinitus ad decus amplitudinemq̄ religio-
nis constituta/confutatae essent & explosae hereses nephariae ac per-
niciosissime, quibus professionis nostrae vera fundamenta sub-
uertebantur, Siquidem Niceae Arii, Constantinopoli Macedo-
nij, Ephesi Nestorij, Calcedoni Euthichis impietates conuictae dā-
natæq̄/reliquoꝝ quoq̄ concilioꝝ subinde omnia decreta suum
semper pondus suā maiestatem tenuisse, Non postulare qui præ-
sidebant Basileae, vt de vniuersoꝝ salute decq̄ vel in primo vel in
quocunq̄ alio ordine religionis nostrae emendandis sibi crede-
retur/quod temerariū esset atq̄ improbū/sed ad disceptationem
iudiciūq̄ illorum, omnes quorū interesset aduocare/quibus sepe
iactatis vtrinq̄ & a Rege ac suis auditis/in comprobando hoc
vel illo summo pontifice neutri legatorū est assensum, Cæterum
quia Iulianus ad ea quae ad rem diuinam spectabant/adiecerat in-
testina certamina quibus arx & praesidiū Christiani nominis Hū-
garia vastabatur/male affectū habere Eugenium/cæterosq̄ qui
rem Christianam saluam vellent/suaseratq̄ deponenda arma per
concordiā/cuius aequas conditiones inuenturū se speraret/si cū
bona vtriusq̄ partis venia tentare licuisset/vbi planū factum est
ei nihil omissum a Rege esse quod ad pacem facere videri pos-
set/multasq̄ legationes subinde frustra ad Reginam cōmeasse.
Concessum est vt quantū in ea re posset experiretur, Ille postq̄
Regis animū a quietis consilijs minime abhorrentem vidit/pro-
fectus ad Reginā/cum de utilitate pacis decq̄ incomodis belli, di-
scriminibusq̄ differuisset ea, quae putauit ad id quod intendebat
pertinere, Sexus illam conditionisq̄ suae admonuit/& quā de fa-
cili populorū studia cum fortuna mutarent/nō esse eius quae pau-
loante experta foret/quid paucorū tumultus posset/contra pene
vniuersorū consensum/in eo bello perseuerare/in quo viribus mul-
to & facultatibus esset inferior/stare ex parte altera omnem vim
Polonorū/& cum illis maiorem partem ex Hungaris/quorum
opes & auctoritas, in Regno emineret, hominū armorūq̄ & iu-
mentorū satis esse reparando exercitū/si quid aduersi contigis-

set: partibus aut suis adesse paucos præter militem conductitiū,
cuius fides non ex affectu sed ex precio penderet/præterq̄ quod
inīta affinitas inter Gisclram & Agriēn merito ei suspecta esse pos
set. Ea quoq̄ quæ satis firma sibi & apparata viderentur in vnus
prælij ancipiti fortuna exposita esse, vixq̄ sperare posse repara
turam se rursus ad pugnā vires, si semel acie vinceretur/victurū
quidem posthumū diuissime: sed considerare oportere q̄ in nu
merabilibus casibus humana vita subiaceat/& quo minus robo
ris in ea ætate esset aduersus malas valitudines, eo facilius extin
gui solere/magisq̄ timendum/q̄ subinde sibi/quā adultis dua
bus filiabus suis fortunā repromitteret. Cum etiam quos spes &
gratificatio posthumi tunc in fide retineret/orbitas regni esset in
contrariū auersura, Satius multo præcauere ne si præmatura fata
filium Regno subduxissent/filiæ quoq̄ excluderentur: sed saltem
altera illius veluti vice regnaret, Inter marem & foeminā quo ad
parentes nihil interesse præter sexū/in Vladislao esse illa omnia/
per quæ reginulæ vtriq̄ aliquando coniugandæ/merito ab ea ge
ner esset expetendus. Temporis vero & rerū conditionem vtrosq̄
q̄ ad affinitatem nō solum inuitare, verum etiā quadam veluti ne
cessitate vrgeret/ad extremū meminisse debere viri patrisq̄ sui/
quibus præter diuinos honores cætera omnia cum summa fide
tribuisset: Ea gens, quæ periclitatura erat, nisi ad pacem animū ad
iecesset indulgendum fortasse aliquando viris/vt pro tuenda aut
augenda dignitate vnus/populorū multorum salutem in discrim
men adducāt. Muliebris certe verecundiæ non esse/opportunitati
ac saluti tot de se bene meritarū vrbium & populorū præferre in
certas spes vnus infantuli/famā hominū extimescendā / sed &
dei immortalis vltionem/si per eam staret/quo minus a nefario
bello/& Christianis rebus maxime periculoso absisteretur. ¶ Ad
ea Regina/satis se suas hostisq̄ facultates nosse inquit & quantū
vel vires vel fortuna possit in bello non ignorare. Cæterū minus
flagitiosum dolendūq̄ esse resistendo exturbari, q̄ per ignauiam
& vanū metū Regno excedere/iustam esse causam suam/necq̄ ab
futurum vindicem iusticiæ deum/filium vero incolumem esse/ac
deo propicio fore. Q̄ si malum fatū contra spem quicq̄ affer
ret/nouā rem noua consilia p̄bituram/Hungarorū quidem me

Reginæ
rūsum

rita in se ac suos ingentia esse, Sed quo maiora erant eo magis sibi annitendum ne cogentur in ditionem ipsis inuisam degenerare / si tamen sine caede & sanguine id fieri posset nihil esse quod mallet. ¶ Sub hac verba Iulianus, collaudato Reginae animo / & q̄ muliebriter bellum nō expauesceret / si necessario gerendū foret / & q̄ concordiam, si modo equa offerretur, nō aspernaret / de pacificationis forma coepit cum ipsa agitare. Caeterū multis vtrinq̄ conditionibus in mediū adductis prius, ac repudiatis / cū maternū animū aequae adulta filiarū aetas / atq̄ infantis cura sollicitum haberet. Tandem adacta est Regina, vt consentiret has simul leges & stabilimenta concordiae ad Vladislauū perferri, Ante omnia q̄ alterā reginularū ipse, alteram Cazimirus qui tum Lituaniae praerat, vxorem duceret : & Cazimiro quidem expensuram Reginae dotis nomine centū & viginti milia aureorū : Vladislao vero collaturā ducenta milia in terra Silesia iure pignoris obstricta cessurāq̄ iam tum illi possessione, reseruato sibi redemptionis iure / q̄n̄cunq̄ comodū fuisset : Quod autē ad Hungariā attineret, Vladislaus mox sese Regio titulo abdicaret / p̄curationem ac tutelam vsq̄ ad integram posthumi aetatem retineret / vbi ille adoleuisset, q̄ & p̄curationem dimitteret. Q̄ si intra pubertatem aut quodocunq̄ postea sine liberis posthumi decedere contigisset / cum Regio titulo ius atq̄ arbitriū Regni ad Vladislauum reueteretur. Caeterū compensandis impendijs ea in expeditione factis : terra Scepusiensis p̄petuo iure adijceretur Poloniae regno / Hungari vero sponte ac bona fide antiquarent / quamcunq̄ actionem & ius quod aut in Podolia aut in Valachia habere se crederent. Accepisset Vladislaus sine dubio condiciones tam sibi q̄ Regno suo comodas, Et erant ex Hungaris multi qui aut externum bellum timentes, aut intestinū execrantes / non fortiter sententiam Reginae impugnabant. Cum tamen agi appareret de facultatibus atq̄ amplitudine Regni / placuit aut per nuncios aut per literas eorum quoq̄ procerū, qui praesentes nō erant voluntates exquiri, a quibus, vt fit, pro cuiusq̄ ingenio allatae sunt sententiae / non solū variae sed omnino etiā diuersae / cum forent qui iniuiores quoq̄ condiciones domi p̄ferendas censerent / dūmodo foris tuti essent : & qui nullam omnino concordiam habendam dice-

Iuliani
ba ad Re
ginæ re-
sponsum.

Conditio
nes pa
cis & paz
eta doraz
lia

rent, nisi q̄ arma cōstituisent, Itaq; quō magis aut timide nimis,
aut periculose alij censebant/ eo postq̄ recitata est sententia Hun-
niadiani maiori assensu omnium accepta est. Cum nihil in vtrāvis
partem affectatū contineret: Scribebat enim/ videri sibi p̄pter im-
minens a Turco negociū/ neq; repudiandā pacem temere, neq; ta-
men amplexandā cupide: Et si natura sua pax semper bello sit an-
teferenda/ neq; omnino aliam ob causam gerantur bella q̄ vt pa-
ce frui liceat/ concordie tantūmodo conditiones recte animaduer-
tendas. Et si inique offerrent cōmodiores exigendas: que si impe-
trarentur, nihil satius, q̄ inuicem domi in gratiā redire, Et deposti-
tis intestinis armis pugnare foris. Si vero Regina pseueraret ini-
re id fecidus in quo sui suorumq; habita ratione, membra regni nō
solum ad tempus possidenda externis traderet verumetiā a corpo-
re suo perpetuo alienaret/ omni opere resistendū censere. Nō animū
non vires defuturas, ad extorquendā æquam pacem minori etiā
sumptu q̄ foret impendendū pro concordia / que tunc offere-
batur. Itaq; Iulianus rursus ad Reginā profectus pauca quædā
in prioribus conditionibus cōmutata retulit, Sed cū neq; ea Hun-
gari p̄bare it modo hac modo illa cautione variata, vltro citroq;
multoties frustra cōmeauit. Tandem vero vt quod vltimū erat
experiretur/ vtrinq; impetrauit/ q̄ in Iaurinū Vladislaus ad Re-
ginam p̄ficisceretur/ si forte p̄sentia & mutuū colloquiū ad con-
cordiam inter eos esset efficacius, q̄ alienæ persuasiones. Postq̄
conuenere, post mutuā admirationem/ cum in alterius ætate tam
tenera procurationi & tutelę tam amplissimorū regnorū par in-
doles emineret, Alteram vero præter ætatem iam grauem/ animi
magnitudo in periculis/ maximisq; quibusq; actionibus explican-
dis/ venerabilem redderet/ primi congressus vt par erat quærelas
purgationesq; mutuas habuere/ asseuerantibus vtrisque ex diuerso
contra ius fasq; ab altero violari/ armaq; necessario nō sponte
sumpta, Tandem cum dies aliquot de concordia colloquendo cō-
sumpsissent/ sic ab inuicem discessere, vt conciliatos apparuerit/
p̄pter diuissima munera, quibus se mutuo benignissime p̄secuti
sunt: quo tamen ordine arma deponenda essent / nō est vulgatū/
Id plane constitit Reginam paulopost Budam profectā/ q̄ cum
fecisset, emissio prius Ciliæ Comite e custodia, in qua fere ab ini-

Hunnia-
diani sen-
tentia

Iulianus
conditio-
nes refor-
mat.

Conueni-
unt Rex
& regina

tio belli seruat^{us} fuerat / pax firmata est, & expressa, cuius dū forma discutitur, Vladislai virtus ac dexteritas in agendis mire acclimauerat in se Reginae animū, manauitq; murmur / date in id mutuo fidei, q; Vladislaus libere in Hungaria regnaturus foret / si modo aut precib⁹ impetraret, aut armis extorqueret / sacrā Hungarie coronā, & posthumū, a Friderico Cesare, qui post Alberti mortem, fretus reginae viduitate, infantis patrimonio in Austria abutebat. Cæterū vbi Regina in Iaurinū redijt, leuiter ægrotare coepit / ac triduo post torminibus interiit / non sine veneni suspicionē, propter mortis celeritatem / sed vt de veneno addubitatum / ita quantū exterioribus signis licuit deprehendere id maxime comperit, Vladislauū scilicet ægerrimo animo mortem eius tulisse, frequenterq; asseuerasse / sublato velut obside ac stabilimento pacis, Boemis rerum nouarū cupidis, non de futuras causas machinandi contra foedus, vt bellū instauraret, Nec secus accidit, paulo enim post cum oppidis simul omnibus que præsidij eorū tenebantur ad Cæsarem defecere, Rursusq; non ex insidijs sed vt aperta ceperunt regij partibus insultare. Eodem tempore apparatu & numero hominū insignis legatio venit a Turco magis vt fama tenuit exploratū / quis status esset rerum in Hungaria, propter intestinū bellū / de cuius euentu maxime sollicitus erat, q; q; crederet ea que postulabat impetrare. Quandoquidem Hunniadianus cui cohibendarū populationū Turci curam cōmissam fuisse diximus / nō solum incurrentis impetū saepe submouerat: sed foelicitate etiam & virtute sua fretus in agrum hostilem populatus ipse irrumpens / occurrentibus sibi Turcis haud sane ignobiles cades intulerat / & fortuna sapienter vtendo paulatim extorserat / vt non tam vincere, q; vinci se posse sentirent: Itaq; cum fere eisdem verbis, quibus ad Belgradū regij legati dimissi: tunc etiam offerretur foedus / eiusq; velut obses postulare aut Belgradum aut annuū tributū / supueniente nuncio ab Hunniadiano / qui assererat per eos dies cum Turcis bis foelicitè pugnatū / multosq; in prælio captos, plures in fuga trucidatos: inter quos cecidissent duces duo maxime insignes: p̄terea signa militaria pleraq; illis adempta: Et cum victoria ingentem quoq; p̄dam a militibus reportatam / haud sane mitius responsū est, q; inflata legatio exi-

gebat. Inquit enim Rex/relaturū se de his que petebant ad Hunni-
 adianum, & scdm fortunā que aut illi aut Turcis affuerat, pro-
 ximis diebus per legatos suos ad postulata responsurū. Cæterum
 cum post Reginæ mortem Regni omnes pceres in fidem Vladis-
 lai redissent, nihilq; hostile iam in Regno superesse videret/præ-
 ter Calcutiā cum appendicibus:& illte quoq; affinitas inter Gi-
 scam & Agriēn inita renouandę concordie spem faceret: vide-
 returq; Cæsar ad quem factio illa defecerat/etiam vt cætera pa-
 rum essent apud eum efficacia: tamen propter quietis ingenio
 suo insitum studiū, omnino pacem bello platurus. ¶ Iulianus ra-
 tuis comodū tempus suadendę contra Turcos expeditionis / &
 publice apud Regem / & priuatim apud primores Regni / cœpit
 eam rem agere. Vladislau admonebat spei quā sibi pposuissent
 omnes Christiani principes / vbi eum accitum esse vt in Hungaria
 etiam regnaret intellexerant, foelix faustūq; id Christiano nomi-
 ni visum fore & pro foelicitate ipsius vota solennia ab omnibus
 nūcupata, q; pacatū regnum prope totū iam possideret / nō mi-
 nus p̄cationibus aliorū Christianorū q; suis armis effectum / dan-
 dam esse operam, vt tam ingenti de se expectatiōni responderet:
 Expeti id etiam a religione quā profitebat / sed nec minus a neces-
 sitate status sui, & tuitione illorū quos in fidem susceperat / non
 posse a se negligi eā expeditōem / aut salua fide p̄bita Hungaris /
 aut incolumi nō solum Hungaria / sed etiam Polonia: cuius salus
 ab Hungarię salute dependeret / vindicandā indignitatem postu-
 lati a se tributi / in tanta status sui foelicitate, indicandūq; prope
 negligenter ad id locorū rem gestam / quidue interesset inter expe-
 ditionem que tantūmodo Regijs auspicijs, & illam que nō au-
 spicijs solum / sed ductu etiam regio ageretur / de victoria dubi-
 tare nō sinere res foeliciter ab Hunniadiano gestas, cū parua ma-
 nu, respectu copiarū quas ipse foret educturus. ¶ Apud Hunga-
 ros vero proceres asserebat, diuinitus contigisse vt Vladislao re-
 gnum cōmitterent: Eam mentem coniungendi inter se vires duo-
 rum tam potentissimorū regnorū, deum eis indicisse, vt imperiū
 finesq; suos non solū tuerentur / verumetiam ad Hellepontū &
 Ægeum vsq; mare p̄pagarent / nō prætermitterent oportunita-
 tem / cui etiam fatum & fortuna fauisset / illata per Reginę obitū;

Iulianus
 suadet ex-
 peditio-
 nem in
 Turcas
 Regi

Nūc pro-
 ceribus
 suadet

veluti necessitate imponendi finem seditionibus intestinis/ad fœ-
licitatem publicā expediendā/non in presens modo, sed etiam in
perpetuū nihil eis deesse posse/præter rectam mentem/nō dees-
sent ipsi occasione suę/quando reliqua omnia ad victoriā, Ratio,
fortuna, fatum, abunde accommodassent: accedebant adhæc pres-
ces miserabiles & lacrimę Despoti/qui nō solum Regem orans
do adibat, sed quosq; etiam sortis mediocris/supplex prensabat/
rogabatq; flendo vt non omitteretur tempus/& facultas vlscen-
di calamitates Christianis inflictas/& plæraq; omni cruciatus ge-
nere fœda supplicia/de alijs multis per crudelitatem a Turco sum-
pta/indignando filiorū suorū erutos oculos/ nefarieq; abscissa
pudibunda: supra quā humanę aures pati possent/miserabiliter
deflebat. Ad extremū Regi simul & purpuratis alijs memoran-
do, q̄scelix potensq; pauloante imperio, liberis, & cæteris beni-
gnę fortunę blandimentis visus esset/qui tunc aliena misericors
dia aleretur/obtestabatur Regem simul & purpuratos alios/ne
se, ne filios, ne Christianū nomen inultum sinerent/ad Hungarię
fines tempestatem iam peruenisse/potius alienę calamitatis vindi-
ces se præbere vellent, q̄s expectare dum sua quoq; simul cū ipsi
eodem naufragio obruerentur. Non tamen aut huius iustę pre-
ces, aut Iuliani prudentes asseuerationes vltra valere, q̄s vt qui
aberant proceres de ea re Budam accirentur/sibi maiori ambitu,
maioriq; asseueratione omnia hæc repetita, atq; etiam aucta, cum
ad superiora hortamenta Iulianus adijceret/multorū quoq; alio-
rum Christianorū principū auxilia, in tempore affutura. Consti-
tutum igitur omniū miro consensu vt veris statim initio, Rex q̄s
maxime fieri posset numerosum instructūq; exercitum educeret,
moueretq; in Bulgariam; interim vero cum Cæsare aut de pace,
aut de fœdere transigi placuit. Et quod ad publicam Christianorū
omniū causam vel aduocaretur ipse vel auxilia ab eo expeterent/
Legationes præterea decrete/quę non solū Polonos sociā con-
iunctamq; iam gentem/sed Prutenos quoq; & Valachos adis-
rent/ad eamq; expeditionem implorarent. Cæsar inducias dedit
in bienniū/quod vero ad expeditionem Christianis rebus adeo ne-
cessariā/nec venire ipse nec subsidium mittere posset/Boemie tu-
multuarietatem statū in excusationem adduxit. Magister quoq; Pruf

Preces de
spoti

Ad regē
& purpu-
ratos

In cōuen-
tu proces-
rum Re-
gni exhor-
ratio

Legati.

siæ allegata vastitate, quæ proximis temporibus continua bella
eam prouinciam afflixissent, nihil quale petebatur ab se sperandū
renunciavit: A Polonis & Valachis missæ sunt cum semestri sti-
pendio equitū peditumq; auxiliares copiæ / quas ingens armatorū
multitudo subsēcuta / quibus domos coniuges liberos patriā cæ-
teraq; humanæ vitæ aut præsidia aut ornamenta / propter eius-
modi militiam relinquere / nō consiliū, aut merces publica, sed pri-
uata in deum pias & studiū Christiani nominis, simul tuendi si-
mul propagandī persuaserat. Quod gentis militū cruce signatum
ex alijs quoq; nationibus ad famam religiosæ expeditionis / ingen-
tū numero confluit. Igitur præmissis supplicibus p̄cationibus,
rebusq; diuinis / dies aliquot per omnia fana solenni ritu & cæri-
monia peractis. Circa Kalendas Matias Rex Buda mouit / trans-
missosq; per Danubiū exercitū / paruis itineribus ingrediebatur / sus-
os qui nondū conuenissent expectabundus. Superato deinde Ti-
bisco rursus ad Danubiū se conuertit / copiasq; ad falsum lapt-
dem traiecit / in Bulgariā mox recta progressus est, Sophiam op-
pugnātū / quo in loco Despotus cum suis regio exercitui se con-
iunxit / vrbs ea naturali situ haud sane egregie munita est, Sed re-
gis subitus aduentus etiā improuisam deprehenderat / itaq; breui
tempore, nec difficili conatu capta. Cæterū quia plus operæ ser-
uanda ea insumendū quā capienda insumptū apparebat / drepeā
prius a militibus Rex succendi iussit / pari subinde fœlicitate cum
plæraq; ignobiliora oppida expugnasset, diripuissetq; non pro-
cul a Morana fluuiō castra posuit / in loco qui vt non recte collis
ita nec planicies queat appellari: sed medius inter vtrunq; quantū
a colle submititur tantum a planicie turgescit. Illic missi equites
quingenti simul prædatū trans flumen simul speculatū / qua tu-
tius & minori cum vexatione progredi exercitus posset / Illi exori-
ente sole profecti sub meridiem in speculatoriā Turcorū manum
inueti quatuor cum cepissent / cognoscunt duo milia hostiū / per
proximā siluam aduentare: itaq; impares se pugne intelligentes
qua propius ad flumen iter arbitrabant, in fugam se vertunt: nec
mora Turci visi a tergo trepidationem simul & fugiendi studiū
auxere. Erat inter refugientes & fluuium tellus editior ex cuius
vertice cum pateat longe lateq; prospectus. in Cismoranā regio

Crucesig-
nati.

Precatio-
nes & sup-
plicatōes
decretæ

Specula-
tores in
fugā ver-
si

nem allabentis tamen fluminis alueus nō apparet / visu supra val-
lem, ceu per extensam planiciem, longissime in oppositos tumu-
los pcurrente: Ita q̄ cum refugientes ad flumen Regij, per col-
lem transcendissent & propter altitudinem præruptę ripę in cite-
riorem partem ad suos euadere posse desperarent: pars quidem
in aquã stratis equorũ tenus se immiserat, Reliqui vero in extre-
ma margine fluminis substiterant animo quo sunt illi / qui sine ali-
cuius aut defensionis aut effugij spe / mox ab hoste immanissimo
trucidari expectant / nec vanus forsan eorum metus fuisset: sed
Rex venatũ magno cum numero armatorũ / casu cis flumen pro-
fectus Turcorũ oculis tunc maxime in summitatem aduersi col-
lis peruenientiũ, cum occurreret, insidiarũ metum illis incussit / cũ
& longius distare / & maior apparet multitudo, q̄ pro modo
eorum quibus a tergo institiissent / quę res fecit vt cursum paulis-
per cohiberent. At Rex vbi hostes adesse perpendit / a venatione
in pugne studiũ conuersus / ingenti alacritate suos ad flumen diri-
git, Nec procul aberat tum qui illis mediũ inter hostem ripãq̄ in-
superabilem creditam / derelicti a se ac desperati / tam tum mortis
maximã partem in corpus admiserant / conspectu suorũ velut ad
coelitus demissam opem recreati / animos simul & clamorem ex-
tulere verisq̄ per accliuũ retro cõmissę fugę pudore stimulan-
te ad montem magno conatu ferebantur. Interim vero rex quo-
q̄ cum suis ad ripam peruenerat & sine delectu placidioris ali-
cuius descensus per abrupta & precipitia quęcunq̄ in flumen pro-
siliabatur, tam cæca omnium festinatione, vt mukti vorticibus im-
pliciti ab aquę violentia secundo amne agerentur, Multi etiã in-
ter luctandũ ab equis excussi / armorũ pondere pessundante su-
bito in aliorum conspectu submergerent: sed Turci redeuntes
contra se Christianos minime expectauere, Nec pugna fuit sed vi-
cissim fuga & trepidatio progressus erat deinde Rex, trans flu-
men duorũ dierum iter / præmissis speculatoribus / per quos nu-
merũ hostium consiliaq̄ & actiones exploraret. Ex ijs igitur duo
trepide renunciauere, Turcos non longe cum valida manu in in-
sidijs occasionem suam expectare: Qua re audita, Vladissaus sta-
tim habito ex omni multitudine delectu cum decem milibus ar-
matorum Hunniadianũ misit, vt per silentiũ noctis nil tale opi-

nantes hostes adoriretur: Ille a meridie ad primā vigiliam speculatores subsecutus / vbi Turcos haud procul esse comperit / cū luna pernox esset ad ea loca per quę maxime fuga patere illis poterat / agmen tacite circumduxit / & clamore sublato torpentes sopitos q̄ vtpote quos nulla cogitatio affuturi certaminis teneret, adoritur, primo q̄ statim impetu tantū terrorem vulgo incussit, q̄ fugam magis q̄ arma pro se quisq̄ spectare cœpit, Sed vbi ad effugium præclusas vias omnes perceperere, velut in vltimo discrimine per trepidationem alienatis sensibus / equorū frenā ægre atq̄ arma expediebant. Cum ex parte altera Hunniadianus suos adhortaretur, vt inermem adhuc hostem somno q̄ & inopinato pauore fluctuantem inuaderent, ac cederent. ¶ Frequentes iam pridem victorię nomen viri apud Turcos nō solum celebre, verum etiā formidabile reddiderant: Itaq̄ a principio quidem cū haud qua q̄ strennue a trepidantibus hostem q̄ ignorantibus resisteretur / tumultus & cæca conflictatio verius q̄ pugna fuit: deinde vbi Hunniadianum adesse perceperere, suos q̄ vbiq̄ ab obuijs prosterni, integros q̄ cum saucijs semianimes cum expirantibus / varia foeda q̄ pereuntiu imagine volutari / vt quem q̄ nox & timor præcipientem agebat / per loca inuia vepribus q̄ ac virgultis implicita euadere tentantes / facile instans victor conseq̄uebat: Maior q̄ longe cedes quā pro numero eorum qui vicerunt cōmissa est: Siquidem ad triginta milia Turcorū ea nocte cesa dicunt & supra quatuor milia capta / cum nouem signis militaribus, adeo improvisus hostium impetus iam dudū vinci assuetis omnem sensum abstulerat: nec aut multitudine suorū, aut fugantiū cedentiū q̄ se paucitatem sentire patiebatur: sed & castra multa præda referta, in manus victoris venere / quibus direptis incensis q̄, Hunniadianus haud sane magna suorū facta iactura / cum nō minori laude eorū a quibus expectabatur, q̄ suo gaudio ad Regem redijt: fuit forte inter captiuos Mamacus sacerdos doctrina & religione apud suos clarus / a quo super ijs quę in religiosa Musamanoꝝ historia vulgo feruntur / aut improba aut obscena / cum multa Sanoceus / vt erat morum ritū q̄ peregrinorū vestigator curiosus, exquireret: Ille nec sortis suę nec professionis oblitus / non licere inquit, de secta sua vinctum disputare. Cæterū Sanoceo instante vt vel fa-

Pugna

Victoria
Christiana
noruna

teretur, vel purgaret religioni suę obiectas sordes, propriūq; id esse munus sacerdotis asseuerante. Ille præfatus, Turcos quoq; homines esse, ab eisdemq; principijs, quę mortales alij sua esse profiterentur / corpus simul atq; animā ducere subintulit: & quoniā in hijs quę percipiuntur tractanturq; sensibus / cum reliquo humano genere consentirent / maxime verisimile esse / vt in illis quoq; quę aut opinio aut intellectus suggerit, sine probabilibus rationibus minime se habeant. ¶ Post eam victoriā, plæraq; Bulgarorum oppida simul odio Musomanicę impietatis, simul affectu Christianę professionis pellecta, tum etiā linguę cōmercio: & q; eadem cum Polonis primordia generis haberent / eiectis Turcorū præsidijs, ad Regem defecere: Nonnulla etiā in ipsa trepidatōe expugnata / partim per regios milites, partim per Volones cruce signatos / qui ductu Iuliani multa egregia facinora quotidie edebant / & iam cum victoriā peruentū erat sub ipsum Tracię aditū. Cæterū licet multū bello quęsitum videretur / nō minus amissum credebant in vexatione per quā copię illuc peruenerant. Cū enim ppe a fonte Tyabri amnis / qui a misis olim triballos determinabat, Bulgaria per dorsum hemi montis in vulturnū aquilonemq; porrigatur / a meridie in Traciā declinat / a septentrione vero in Danubiū de uera / inferioris partem Misie occupat: Itaq; media huius Regionis inuia rupes, a prærupta faxa tenent: decliuora autem & si qua in planiciem protensa sunt profundis fere siluis vastisq; solitudinibus occupant: Ideo ager haud sane egregie frugum fertilis: sed neq; alendo pecori satis fœcundus / ac proinde ad cætera mala quibus itinerū difficultas in ipso iam hyemis initio exercitū multauerat / magna hominū iumentorūq; vi rigore intolerabili, aut lassitudine absumpta / cōmeatus etiā inopia maxime vrgebat. Et licet pecuniā suppeteret abunde, non erat vnde frumenta coemerent / ex eoq; ad famem desperatio quoq; accedebat: Nec quicq; aliud victum iam malis suis exercitū, ne dissolueretur retinebat, q̄ crebre Hunniadiani adhortationes, cuius asseueratio, quo peritior earum regionū rerumq; habebat / eo veluti solidiori spe ab omnibus accipiebatur. Ille quicquid malorū exhaustum erat frigus, famem, lassitudinem, desperationem, repetere, rursusq; perpetienda dicere si regrediendū foret: tanto homi

Bulgaria

Fames

num iumentorūq; vexatione maiori quantū regionis naturalem
vastitatem bellū etiam exhausserat / longe plus solitudinis difficul-
tatumq; a tergo relictū, q̄ emetiendū superesset. Si progredi per-
seuerarent multo etiam per altiora montiū iuga superata q̄ per-
que in Traciam transcendendū. Stare eos in limine horrei foelici-
oris iam agri biduoq; peruenturos / nō ad amoeniora solum loca,
sed rerum etiam omniū feraciora / in quibus præter q̄ reficien-
do exercitui abunde omnia super futura, Tantū etiam præde pas-
sim expositū / quantū referre fastidiret / vnicū atq; eundem vltimū
laborem instare: Subinde nō bellum fore sed populationē. Memi-
nissent qua alacritate per inaccessas cotes & saltus inuios, etiam
inuita natura pauloante properassent, Qua virtute nihil actum
foret si victoriam nō prosequerent / cōsos quidem ab se ad satie-
tatem hostes, sed facile restauraturos exercitū / veriusq; irritatos,
q̄ victos dici posse / rursus occupaturos ea que ipsi deseruissent
oppida / & a patria, penatibusq; & laribus domesticis, postea pro-
pulsandū iterum bellum, qd̄ in agrum hostilem vincendo cōuer-
terant / incertū esse an eadem foelicitate arma semper assumerent /
dum deus & fortuna coeptis fauerent, non temere omissendā des-
bellandi in Europa oportunitatem : præter id quod foelicitatis
sue occasione defuisse flagitiosum videretur; deum etiam subinde
iratum fore / hæc & plura eiusmodi sæpe vulgo & in concioni-
bus iactata ab Hūniadiano : interdū etiam Despoto, cuius vnica
spes erat rerum suarū iterum potiundi, si bellum nō intermitteret
Succumbentes aduersis nō solum militū animos sed ducū etiam
sæpe firmauerant. Cūq; illi audirentur, videbat̄ vnusquisq; ex-
trema quæq; toleratur⁹ : sed p̄mente subinde fame cæterisq; tem-
poris ac locorū difficultatibus / rursus in pristinā desperationem
recidebant, vicissentq; humanæ necessitates, vt cōtingit sæpe, vere-
cundiam, nisi aduentus hostiū renunciatus ne temere dilaberentur
cohibuisset / magis ne segregatis ac dispersis per loca incognita tru-
cidari contingeret, q̄ spe in tantis malis insultantibus resistendi: sed
iurabat etiam vtuncq; cum suis vitæ virtutisq; supremū opus
obire: Itaq; vbi mox affuturū hostem cognouere / letari pro se qd̄
q; & gratias imimortali deo agere / propter oblatā occasionem pu-
gnando intereundi pauloante nō mortem sed genus ipsū mor-

tis grauissimum fuisse / cum veluti debilibus bestijs fame in deser-
 to extabescendū foret. Tantoq; ardore animorū arma vbiq; in ca-
 stris expediebant, vt facile intellectu foret, eos sine ordine, sine im-
 perio, si appropinquasset hostis erupturos. Interea Hunniadianus
 qui cum paucis ad montem subierat, refert, illos summa iuga
 insedisse, vt qui non acie dimicaturi venissent, Sed regem tantum-
 modo transitu prohibitori / posuisse enim illic castra, lapidesq; &
 ligna comportando / tumultuario opere aditum ad se vndiq; cō-
 munire: nec se fellerat eum coniectura: namq; vbi Amurates suorū
 cladem acceperat / veritus id quod futurū fuit vt bellum in Traciā
 & Macedoniā transferret, nisi propere mississet qui arcerent, Ac-
 citis ad se copijs, quas in Asia habebat, cum reliquijs paulo ante
 p̄stigati exercitus sui, eas coniunxerat, destinaueratq; vt per nul-
 lam occasionem fortunę se cōmittendo / obsessis montiū angu-
 stijs / nihil aliud q̄ transitu arcendo Vladislaū sub montibus reti-
 nerent, Satis superq; hyemem famemq; & cætera mala quibus
 hostes vexari constabat, contra illos pugnatura: Sed quem consi-
 lij sui exequendi principem fecerat dux frigie Carambus vir ma-
 nu & ingenio promptus / cum ex loco edito animaduerteter tu-
 multuantes regios in exercitu / & plerofq; diuersis in locis non le-
 gitimo imperio sed perturbate ac temere ad pugna erumpentes,
 alacriusq; q̄ par erat, propter loci iniquitatem per accliuum niti,
 simul se veluti cōtemni impatiens, Simul quia & loco & numero
 militū superior victoriā in manibus habere ratus, quasi rei be-
 ne gestę decus / p̄uaricationis culpā diluturū mox esset / etiam con-
 tra id quod in mandatis acceperat, pugnare instituit, Itaq; explica-
 tis aciebus signa in hostem deferri iussit. Id vbi Rex animaduertit
 ad suos quos magis honestę mortis q̄ victorię spes temere ad
 montem agebat conuersus, Aduocatisq; Hunniadiano ac Des-
 spoto & cæteris primoribus / deus inquit deus adest fauetq; ille
 hostibus cum insidentes montis fauces, per ocium faciare possent
 oculos interitu nostrorū, fame malisq; alijs passim pereuntium /
 mentem illic manendi abstulit / & nunc præcipites in eos agit, qui
 sic armati prosiliere, vt certamini superesse nolint, Rapiamus oc-
 casionem animisq; & alacritate, q̄ nostri vt honeste occumbant
 extulere: vt amur ad victoriā / ad quam nihil efficacius esse so-

Vladis-
 laus ad
 primores
 suos

let, & si sine metu mortis pugnatur / quo maiori desperatione in
hostem feretur quisq; eo violentius cedit, ac prosternet obuios,
& dumiori nō recusat, victor euadet / nec mora producturus
ipse cum Despoto & Iuliano reliquos in aciem Hunniadianum
misit qui temere sparsos colligeret & quantū res subita properan-
tiumq; ad vltimū discrimen, non ardor, sed propemodū rabies si-
neret prouideret, Ne cæca eorū temeritas / plus hosti ad victoriā
conferret, q̄ ipsius aut virtus aut fœlicitas. Ille prope in compo-
sitę multitudinis primos affecutus, vt quemq; pleniori gradu ad-
montem festinare intuebat / ita admonendo ne cæco impetu, ve-
luti paratum iugulū hostibus offerret. Cuiq; enim nō in sua mor-
te sed in hostiū cede laborū periculatorūq; omnium terminū positū /
rogabat vt se in acie locari pateretur. Et si tanq; victurus nollet /
saltem in vltionem sue quisq; mortis acriter pugnaret, nō temere
quod pecudū esset / sed vt viros fortes decet, ex militari disciplina,
pertinere ad futurā famā / ne incruentam de se victoriā hosti per-
mitterent. Et cum dicto, ordini, qualem casus & tumultus p̄stare
poterat / simul quemq; applicabat / simul benigne retro agebat, in-
proximā tumultis planiciem: Ex qua placidius accliuī colles haud
difficillimū ad se aditum p̄bituri videbant: cum interim rex quo-
q; cum cæteris copijs accurisset / & Turci nihilo segnus ex supe-
riore loco decurrentes, eo iam peruenissent, vt missilibus ex inter-
uallo prælium cōmitterent. Quorū eo minus quicq; vant teli in-
tercidebat / quo densius regionū agmen ardentiorq; studio ad
excipiendū hostis impetū sursum nitebatur. Multi priusq; cōmi-
nus congregerent vulnerati: sed vbi ad manū ventum / & gladio
res agi cepta est: ante alios Poloni desperatione atq; ira obcæcatis
animis inuadunt hostem, ac prosternunt, tam obstinato impetu,
q̄ locis aliquot minime substineri potuerunt, cœpitq; aduersa
acies conturbatis ordinibus nutare: sed accurrens ad omnia disci-
mina Carambus / & plerosq; ex suis gladio & vulneribus / alios
voce a maledictis increpitans, q̄ a lassitudine inedia, frigoribus
q; enectis, per inanem trepidationem se vinci paterent / certamen
reintegravit ordinesq; restituit / identidemq; vbi acrius pugnari
animaduvertebat, circumclamitans, cæcum sc̄z desperatione ho-
stem sponte in vulnera agi / tela tantūmodo intendenda / ipsum se

Pugna

sua sponte iugulaturū / per omnes militis ducisq; optimi conatus
tam periculose sibi pugne euentū distrahebat : cum interea multi
vtrinq; aut caderent subito, aut tam grauius vulnerarent, vt dela-
pūs in terram, vires minime ad consurgendū suppeterent concul-
cantibusq; equorū pedibus / quanto serius tanto miserabilius in-
terirent: sed maxime insigni atq; horribili aspectu patebant vul-
nera equorū per Polonos cruce signatos inflicta : Erant fere pe-
destre agmen lanceasq; gestabant, id tantummodo a venatorijs
distantes, q; nō punctim solum, sed cōsum etiam ferro prelato &
oblongo infestē vtroq; modo feriebant / Itaq; illi inter equites ex-
curantes, per loca modicis virgultis implicata, non tantum latera
equorū mucronibus aperiebant / sed crura plærūq; tota a cor-
poribus detruncantes, ceruicesq; altissimis vulneribus incidentes:
magna ex parte ad pedestre prælium Turcos redegerant, qui eo
genere pugnandi tanto facilius superabant, cedebantq; sensim re-
tro, quanto equestribus assueti insulubus / peditū laborem minus
ferre consueuere. Cæterū vbi equus a quo Carambus vehebatur
per ventrem lancea transfuerberatus, dolore seuiens inter hostes
equitem profudit in caput, vulgatumq; est ducem aut cōsum aut
certe captum esse, multitudo ad montem conuersa quod reliquū
præsidij erat, fugæ se cōmisit: Insequentibus Christianis & fu-
gentium terga passim cedentibus, tanto ardore animorum, vt ad
summa vsq; iuga, per omnia aspera atq; inuia euasuri viderent:
sed cum plus negotij ab locorū iniquitate, q̄ ab hostibus futurū
appareret / & iam dies in noctem inclinaret / quo tempore etiā in
plano locisq; equis errabunda obluçantū vestigia peridantur:
Rex prohibens vterius in locis pene insuperabilibus vim afferri,
signū receptui suis dedit. Ex aduersa aut acie qui cedem effugerāt
pauore ac festinatione amentes per saxa, præcipitia, rupesq; ab-
ruptas prolectis armis, & manibus cotes innataq; illis virgulta
phenantes ægre nitebant, euadebantq; ad suos, qui munitōes
castraq; verticibus imposita seruabant. Inter pugnandū Caram-
bus aliq; viri multi genere ac factis insignes capti / plures tamen
cessi in fuga / itaq; amisso duce & roboris pene quantum fuerat
in exercitu, cum appareret Turcos minime toleraturos imperiū /
si ad eos infestum agmen ire pergeret: postero die Rex sub aditū

Caram-
bus captus

quem infederant, castra posuit/ extulerat suorū animos pugna pro
spera/ nec minus stimulat cupiditas transcendendi in loca cōmo
da releuandis malis, quibus misere affligebant: exindeq; aut vi
ctoriæ aut necessitati nihil imperiū arbitrati/ contra ardua queq;
per accliuū obluētabant, Nec segnius ab hoste desuper missili
bus pene obruebantur: videns itaq; Rex naturæ difficultatem ob
iectam suis, & quod suo ingenti, hostium vero nullo discrimine,
ad montis vertices peruenire conabant, Temere effusum agmen
in castra reducturus properabat, Moxq; præterq; q; satis in ea
expeditione factum credebat, animatis suis vincere & vinci desue
tis/ hyemis locorūq; asperitati cedere instituerat. Cæterū Hunnia
dianus obstinatus cuncta prius experiri, q; desistere a prosequen
da victoria, cum animaduertisset obliqua montis nuda vepribus
& agendo itineri clementer accliuia illa ceu adere in summū iugum
posse arbitratus, suos circumegit, prominebat in abruptū vertex
editissimus/ & Turcis ascendentiū montem sub se aspectū adime
bat: Eoq; nō facile solum, sed etiam tute miles ingrediebat: quod
vbi Rex percepit, mutata sententia subsequi Hunniadianū cœpit
cum reliquis copijs, peruenerat iam prima militū manus, in iugū,
æque editum atq; id quod infederant Turci/ sed in immensum hi
ans saxum progredi vltterius non sinebat: quocū Hunniadianus
quoq; ascendisset, videretq; hiatum, propter magnitudinem ne
q; tumultuaria materia impleri posse neq; ponte coniungi: cum
haud plus stadijs duobus ab hoste distaret/ submisit impigrā ex
peditamq; militū manū, occupaturā recto itinere aditū in mon
tem, si Turcos paululū submoueri contingeret, confestimq; obs
uersis firmatisq; in illos machinis, haud mediocris magnitudinis
lapides contorquebat/ quorū præter consternationem, q; insue
tus horrendusq; auribus fragor animis incutiebat/ vis improuisa
minimeq; tolerabilis/ propter lapidum magnitudinem multos in
principio obtriuuit, parumq; absuit, quin nouæ foedæq; stragis
subito terrore & clade percussī, omnes locum desererent, Quippe
qd' vnius lapidis impetu, q; plures sepe diuersa specie diuerso gene
re mortis absumi intuerentur: Nec mali illius euitandi alia præter
q; fugæ ratio succurrebat, Sed Alibeus post captum Carambū,
militari consensu dux a suis creatus, admonens eam pestem vitatus

Rex re-
trocedere
cupit
Contra
Despo-
tus

Julianus

facilem si fragore audito post eminentes cotes illico procumberent/nō modo ab incepta iam fuga eos retinuit/verum etiā ad resistendum animauit. Cum itaq; semel atq; iterum efflata in se tormentis saxa, foeliciter elusissent/intrepide inde arcebant deturbabantq; regiones, enitentes aditū occupare. Quod vbi Vladislaus animaduertisset, veluti securis hostibus, ac insistentiū suorū eminus/nō hominibus, sed locis expugnandis/conatus omnes irritos fore iam credens, desperataq; cominus congregiendi facultate/cum rigor hyemis/& in quā transcendendorū montiū spes maxime pellegerat/cōmeatuū inopia p̄meret/vltra quam sustineri iam posset/retroagendi copias rursus consilia cœpit agitare/at Despotus cui omnia equiora toleratuq; minus dura apparebāt, q̄ belli eius intermissio/per quod fortunā dignitatemq; pristinā recuperatū se credebat, Ignominiosum fore asseuerabat si capto duce, debilitatoq; hostiū exercitū/deuictis iam & qui non armis, sed vt pauidę ferę cotibus, ac speluncis se tegerent, terga verterent Eadem illos, cum rerū omniū penuria, tum aeris intemperie qua & regiū laborare:moxq; humanis necessitatibus cessuros/si paululum perseueraret/non cōmittendū, vt fluentia luxu Asiana corpora, tolerandis difficultatibus supera sse viderentur, Germanorū Hungarorūq; iam tum ab infantia, cœli terræq; rigoribus duratos artus, daturū se pecuniæ quantū foret opus frumentis cœmendis, quorū copia circū omnia loca abundarent. Julianus quoq; haud ferme ijs dissimilia iactando, ab instituto Regem auertere conabatur:sed fame ac frigore extabescentibus hominibus iumentisq;/cum paterent vulgo grauiora vtiq; quā quę ancipitis spei consolatione leniri possent, peruicit in desperatis animis necessitas, vt fit, honesti rationem. Et conuerso agmine in planiciem descendere:moxq; collectis impedimentis, premissisq;, retro qua venerant subsequerent. Turci vero vbi vinci se posse hostem desperasse perceperere, leti secum & inflati noua spe, iuga montiū deseruere, subsequendoq; abeuntes crebris a tergo impressionibus vexabant. Et licet non magnas frequentes tamen clades inferebant: sed & plærūq; accipiebant. Conuersis enim in eos expeditissimis quibusq; manūq; conferentibus/multi ex illis cedebant. Et si regionum quoq; imperus plærūq; frustra bat/refugientibus sta-

tim Turcis / qui mox conglobati rursusq; infesti aderant, Quan-
do quidem multa præda impedimentisq; grauis exercitus minime
properare poterat. Silua est densa non tam frequenti & procera
arbore quam ramosa & ad radicem fruticante. Præterea implici-
ta vndiq; sinuosis quibusdam & stagnanti cœno voraginosi am-
fractibus / quales obsoleti fluuiorum meatus / vbi aut humana
arte aut vlnaturæ cursum aqua immutauit, Eamq; ob rem sere
tota imperuia / & sic vbi transitum præbet angusta admodum via :
& frequentibus commissa ponticulis / ad eam ventum cum esset
præmissa cum sarcinis leui armatura in postremo agmine qui ve-
luti murus antecedentium terga protegèrent hastatos equites col-
locarunt, progrediebanturq; ad iter : at Turci quotidiana insul-
tandi consuetudine superuenientes / cum magna pars equitatus in
siluam progressa foret impetum faciunt in vltimos, quorum cla-
mor præcedentes subito ad se conuertit : & vt quenq; succurren-
di suis studium & festinatio inconsulta rapiabat / ita extra viam
egit in loca cœnosa & palustria : Ex quibus diu luctati in pedesq;
recepti ægerrime se atq; equos expedirent / propterea q; vliginos-
sa terra hominum iumentorumq; vestigia altissime in se recipi-
ens / difficilius remittebat / datum est Turcis spacium capiendi ex
postremis equites circiter octoaginta : Sed cœno tandem regij at-
q; vligine expliciti / refugientes affecuti suos liberauere : Nec mi-
nus sexaginta supra centum ex hostibus captos iugulauere illico /
reliquis fuis fugatisq; / multoq; difficilius eis cum natura loci su-
ctatio fuerat / q̄ fuit postea pugna in patentibus campis cum ho-
ste commissa. Cæterum cum & fames quotidie grauius vrgeret,
& tam frequens Turcorum insultus / ad cætera mala per lassitu-
dinem tandem pene ad internitionem exercitum mulctaturus ap-
pareret / placuit comportari simul succendiq; quicquid erat inter
sarcinas quod exercitui magis tunc oneri esset, q̄ vsui postea fu-
turum, tum iumenta debilia aut superuacua interfici & arma que
aut ex defunctis militibus aut ex præda supererant terræ infodi :
quibus diligenter peractis / exercitus subinde velut expurgatione
superuacuoꝝ nouum quendam vigorem accepisset / maioribus
itineribus q̄ vt octose insultando insequi Turcus posset : Ad Bel-
gradū se recepit / ibiq; per quietem & recreationem diebus aliquot

Silua &
via mala

consumptis Rex vnde mouerat Budam contendit / vbi postq̄ co-
gnitum est ciuitati appropinquare / procedentibus in sacro orna-
tu & solenni cærimonia sacerdotibus / ingenti numero populus
omnis generis promiscue effusus / cum gratulatione reducem sa-
lutauit / excepitq̄ ingrediebatur ipse pedes ex voto templum pris-
usquam regiam aditurus; Præibant vero captiui insignes cū Cas-
rambo / tum militaria signa hostibus adempta / cum parte prædæ
quæ supererat præferebantur; Subsequentibus militibus ante om-
nes Polonis cruce signatis, laudesq̄ ac nomen Regis militari ala-
crite in cœlum ferentibus / ipsum vnum esse qui regias artes vir-
tutesq̄ non nosset solum / verū etiam impleret. Cæteros per igna-
uiam & socordiam ætatem agere, in domestico luxu prodita ac
deserta re Christiana / quæ tum primum caput attollere incipiens,
breui ad pristinum decus amplitudinemq̄ esset peruentura: Sed
& iuxta regium decus Hunniadiani nomen celebre apud multitu-
dinem audiebatur / cuius maxime ingenio ac virtute in rebus bel-
licis victoriam adeptam credebant; Cæterum multo insignius fu-
turum fuit spectaculum si necessitas expediendi exercitū magnā
pompe partem non ademisset / spolijs multis vltro concrematis
in itinere / alijs sub terram relictis; Postquam vero laudes gratesq̄
ob rem bene gestam deo actę / signa tolis subfixa: & repetitis egre-
gie factis dictisq̄ cuiusq̄ ex duobus / pro meritis singuli premio
affecti: Mox vt eorum virtus ad posteros quoq̄ testator redder-
etur / insignia cuiusq̄ cum titulis in conspectio re parte templi di-
tissima diligentiq̄ pictura effigiata.

P. CALLIMACHI GEMINIANENSIS DE
VLADISLAO REGE SEV CLADE
VARNENSI. LIB. II.

Victoria de Turcis virtute Vladislai
Regis parta omnium fere Christianorum
principum legatos ad se exiuit: sed im-
primis frequentes conuenere ab vni-
uersa Italia/qua ea tantummodo fidu-
cia tenebat/minime se vexatum iri a
Turcis/si eos Poloni & Hungari, aut
subigerent sibi, aut certe non absisten-
do a bello iugiter oppugnarent/vno
omnes ore ac consensu affuisse deum,
affuturumque asseuerabant pio & iusto bello. Et quae ad id locorum
gesta erant efferentes, ad reliqua exequenda exortabantur: Sed an-
te alios pontifex maximus Eugenius, Veneticus, & Ianuenses, cum
Philippo Burgundionum duce/ij ad laudes parte victoriae adhor-
tationesque nouae expeditionis instaurandae; adijciebant etiam pol-
licitationes subsidiorum/sequi ingentem classem in Hellespontum mis-
suros spondebant: per quam Turci ex Asia transmittere sequi cum
Europaeis coniungere prohiberent, Qua ratione facillimum fore
in Europa debellare in qua pauci admodum superessent hostes/&
ij trepidi ac perculsi/& non nisi vinci assueti/modo paululum Rex
anniti vellet/exterminari omnino tota Europa impiam execran-
damque Musomanorum superstitionem posse/re Christiana in per-
petuum aucta & stabilita: Ioannem etiam paleologum Graecorum Impe-
ratorem, cuius fortunam maiestatemque Turci non modo labefece-
rant, sed pene euerterant, successus Vladislai extulerant, in spem
rei dignitatisque suae in integrum restituendae. Missique sunt etiam ab
ipso Oratores/qui praefati ea, quae facere visa sunt ad tanti euen-
tus gratulationem, diuina humanis commiscendo, religiosa asseue-
ratione nunciauerunt/visum esse a plerisque Constantinopolitanis
te portam quae ad Macedoniam emittit, equestrem iuuenem can-
didam veste ornatum, per speciem laetitia: haec illac excurrere. Eadem

hora ut postea compertū fuerat, qua res a Christianis contra Ca-
rambum prospere gerebatur, moxq; euanuisse / Id visum omnium
animos primo sollicitos habuisse: subinde cognita regis victoria,
illius nunciū vulgo existimatū. Cæterū prudentiores, & quos aut
vitæ sanctimonia, aut profundè alicuius disciplinæ cognitio peris-
tos futurorū reddidisset / nō tam credere Vladislai successum di-
uinitus Græcis nunciatū, q̄ eos admonitos temporis & occasio-
nis suæ, Turcorū in Europa rem pene profligatā esse / in Asia etiā
fluctuare molientibus res novas circumadiacentibus tetrarchis:
ideoq; non cunctandū vltius, sed trepidos suaq; imbecillitate ac
vi aliena laborantes, subito opprimendos: qua persuasione Impe-
rator eorum excitus cum suis quidem armatus ex parte altera as-
futurus, Si modo regi cordi esset primo quoq; tempore eam vi-
ctoriam prosequi, q̄ deo Duce ac Comite vel exinde adeptū esse
constabat, q̄ diuinis etiam nuncijs fuerat peruulgata. Accedebat
ad hæc supplex Despoti ambitus & quotidiane preces obtesta-
tionesq; cum lacrymis, tum instans Iuliani adhortatio, vocesq; as-
siduæ multoq; iam efficaciores apud animos primæ expeditionis
successu elatos. Quibus ne magno animo rex subito assentiretur
res Polona continui: venerat enim eodem quoq; tempore, lega-
tio a Polonis, gratulatū & ipsa quidem Regiæ felicitati: Cæterū
tentare iterum fortunā non prius oportere admonerat, q̄ cum
proceribus Polonis vel in finibus Regni consilio inito / prius Rex
illud expediret quo tandem ordine rebus suis domi constitutis ac
firmatis, externū bellum Regni sui securus prosequeretur. Non vi-
deri rationi consentaneū sollicitū esse quemq; de rebus alienis an-
teq; sua in tuto collocaverit, Recensabat deinde in qua deformati-
tate Polonia esset / quid licentię ubiq; insolesceret / quis in priua-
tis cupiditatibus ardor / quæ in publicis opportunitatibus negli-
gentia, Ex quibus nactos occasionem Tartaros, magnā Russiæ
ac Podoliæ partem depopulatos: sed & præter q̄ q; priuatę pro-
cerum simultates ad vulnura & cedes iam peruenierant / a finitimis
per latrocinia tanq̄ iusto bello etiam prædas abigi / imprimisq; a
Bolislao duce Opoliæ / ad ea vulgari Cazimirū, ex Lituania bel-
lum Masouia propediem illaturū, tot malis succubiturū omni-
no Regnū, nisi subito succurreret, Quæ Regis animū commoues

bant magis/quo verius dici nunciariq; sciebat: Tamen ne Regni
vnius priuata necessitas publice oim Christianor; rei apud men-
tem suam præponderare appareret prius collaudato singulorū,
quorum legationes aderant in se officio, ac beniuolentia, Nec mi-
nus pietate in religionem ac deū immortalē: cæteros omnes ora-
tores sic ab se dimisit vt qui sperare possent faciurū ipsum postu-
lata, Polonis vero dixit conuocaturū se illico Budam Hungaror;
optimates, daturūq; enixe operam/constitutis omnibus quæ ad
pacem bellūue eius anni attinere viderentur/vt mox ea quæ ipsi
petierant exequeretur, Constituta subinde Hungaris conuenien-
di die/vt si cōmuni iterum consensu educenda cerferetur in Tur-
cos expeditio/stabilior quies domi relinqui posset/ spondendo in
id fidem q; absoluto conuentu, ad sua quicq; omnes inuolati re-
uerterentur, Giscram etiam magistratusq; ciuitatū, quæ ab illo de-
pendebant, placuit per literas accersiri/ licet aduersante Iuliano,
qui præsentibus Poemīs nil quod quidem ad religionem pertine-
ret, rite transigi posse arbitrabat, Sed confirmauerat Regem
in sententia Franco Banus, dicens non esse eius temporis querere
quid sentirent/ vellentue Poemi de cærimonijs institutisq; Chris-
tianaē professionis deq; Romani pontificis aut ritu aut præcepti-
onibus in sacris tradendis suscipiendisq; Aliam esse eorum cau-
sam, quibus satis esset verbotenus de religione disceptare: Aliam
vero eorum, quorū cum religione simul vita & libertas peridita-
retur/ & manu nō lingua tueri se cogerentur. Si quid in Poemo-
rum mentibus foret/ aut a sacra saluatoris nostri historia/ aut ab
eiusdem mysterijs alienū/ non desuturas postea emendandi occa-
siones, & tempora/ illis quorū interesset interea nihil satius vide-
ri urgente nō eius tantū Regni sed totius quoq; Christiani nomi-
nis opportunitate, q; vti opera quorumcunq; ac imprimis Poe-
morum, qui & ad manum essent, & in priori expeditione, quo ad
tuendam religionem nō solum pii, sed etiam obstinati cogniti es-
sent, Nec totidem Volones cruce signati ex reliquis omnibus Chri-
stianis nationibus accurrissent/ quot ex vnica & haud sane nume-
rosa ipsorū gente/ ad extremū adhiberent nec ne/ ad eiusmodi cō-
sultationem magis q; alterius cuiusq; interesse eorum/ qui illos
erant vocaturi/ qm̄ quidem eo blandimento allecū maiorū q; agen-

Ban est
non ē præ
secuturæ

dorum gloria incitati / si nihil aliud saltem domesticā securitatem
prestare possent. Spreti vero præterq̄ q̄ certi hostes / etiam irri-
tati in Regni gremio forent remansuri. Igitur postq̄ omnes con-
ueniant, dies aliquot extracti extinguendo intestino bello / verū
ubi nulla iniri ratio potuit / eius ex toto abolendī / consensus est
in biennales inducias / quibus durantibus captiuos vtrinq̄ dimit-
ti placuit / ea conditione q̄ inducijs exactis / reuerterent in vincu-
la & custodiā. Si de pace interim nō consentiret / letis subinde om-
nibus q̄ datis acceptisq̄ inducijs / domi nihil quod inter suos ma-
gnopere timeri posset, relictum videbat. ¶ Proposita est belli ex-
terni consultatio, & plerisq̄ alijs: sed Despoto & Iuliano imprimis
instantibus, publice q̄, ac priuatim asserentibus præparari af-
futuraq̄ in tempore auxilia a pontifice maximo, cæterisq̄ princi-
pibus Christianis / facile recenti adhuc victoria elatis, fidentibusq̄
animis persuasum / vt redintegrandā expeditionem censerent: ap-
parebat enim accedentibus terra mariq̄ tot potentissimorū princi-
pum nationūq̄ auxilijs / facillime deleri posse, eū hostem, quem
pauloante præter haud sane multos Volones cruce signatos ne-
mine omnino opitulante, suis tantūmodo armis ac viribus fudis-
sent fugassentq̄. In eum itaq̄ sumptū decretū est extraordinariū
tributū / subito ab indigenis exigendū, questoresq̄ ad id designa-
ti. Bellici autem apparatus tota cura Hūniadiano delegata: sed &
nuncijs constituti / qui ea quę apud Hungaros & Vladislau de-
creta erant / ad quos maxime oportebat principes nationesq̄ perfer-
rent / venerat Budam ad eum conuentū Pangratius de sancto Ni-
colao / partiū quidem Vladislai assertor: sed qui omnem regio-
nem quę a præterfluente Bago abluitur latrociniō infestam tene-
bat / in quem quia domesticā quietem turbare videbatur / publicū
plus odium valuit, q̄ liberi conuentus reuerentia, Captus enim
est a multitudine tumultuosius id efflagitante, precipitanterq̄ in
vincula coniectus. Eodemq̄ impetu subitarium de complicibus
sumptū est supplicium / nec temperatū foret ab Giscra / in tam præ-
propero ardore animorū, contra publicę fidei sanctitatem, Nisi
Vladislaus ubi multitudinem vehementius concitatā vidit, q̄ vt
monendo hortandoq̄ verecundiā æqui boniq̄ cohiberi posset:
nonnullos Polonos confestim submisisset / qui per posticū edus

nsulta
super
lo

ctum mutatis vestimentis, in Laurinū perduxere. Quo facto, rex
ab Giscra postea nunq̄ nominatus est sine reuerentia & prefatio
ne seruatoris. Rebus igitur sic dispositis in Hungaria, Vladislaus
ad fluctuantem paterni Regni statum & molitionem Cazimiri
in Masouios animū conuerterat, volebat q̄ dum tributa exigeren
tur, dum gerendo bello vsui futura parabant, transcendere in Po
loniam, factiones intestinas illic quo q̄ sedaturus, Consultaturus
q̄, quo pacto licentia latrocinantiū, ex Silesia, & Lituanicus mo
tus supprimeretur: sed & magnopere gestiebat secum post tot tan
tasq̄ res foeliciter gestas, sese matri ac suis alijs ostentare. Cæterū
præter id quod apparebat Polonos omnia facturos, vt non nisi
quæ ad pacem suam facere crederent, recte prius constitutis, Re
gem ab se dimitterent/Hungari etiam veriti ne aut iuuenilis ani
mus, dulcedine quietis in paterno Regno remolliretur/aut a ma
tre cæterisq̄ necessarijs auerteretur a periculis, in bello Turcico
subeundis, Despotum & Iulianū tanquā duas machinas ad eam
cogitationem expugnandā Regemq̄ in Hungaria retinendū ad
mouere/illi satis superq̄ ad id per se prompti/nec minus ab alijs
stimulati hortando rogandoq̄ puicerunt/vt Polonis Rex in præ
sens per legatos excusaret necessitatem, ac magnitudinem suscepti
negotij/a quo præter ignominiā proditis illis, quos ad belli soti
tatem exciuerat/sine summo etiam periculo abesse non posset,
Quia Turcus cognitis, quæ a Christianis parabantur, ingentem
congregasset exercitū, impetiturus vltro Hungariā, nisi sua defen
dendi necessitas ei prius obijceretur, Quibus adiectū est etiam ne
gocium impetrandi propter nouam expeditionem auxilia, Nec a
Polonis solum, verumetiā a Prutenis/a quibus præter q̄ quod
ex professione sua deberentur: apparebat etiam eo iustius peti/
quo a priori bello ociosius abstinerant. Cæterū veluti ea postu
latio irrita apud Prutenos fuit/ita dilatus regis aduentus magno
malo Polonis stetit. Cū enim vniuersorū animi erecti in expecta
tionem illius, quæta sicut & ciuilia agitare cepissent/vbi intelle
ctum est minime affuturū/illico veluti impunitiorem licentiam
nacti/sese ad consuetas artes conuertere: & præter id quod mu
tuis simultatibus multa inter se foeda cōmittebant/facile etiam ex
ternorū iniurias tolerabāt: sed nec minus finitimi eandem ob cau

fam latrocinabantur impudentius / captiq; sunt & rebus suis ex
uti / ab illis multi negotiatores honestissimi / præde etiã ex agris
propemodũ licentius, q̃ si bellum indictũ esset abactę: Sed ante
omnes insignis fuit rapina ducis Opoliensis / interceptis per insi-
dias q̃ plurimis negotiatoribus Cracouien. dum Vratilauia ad
nundinas proficiscerent: quã iniuriam cum publico sumptu ac vi-
ribus vindicanda censeretur / placuit tamen prius ad Regem per-
ferre: ille ne quid se absente viribus tentaretur edixit: sed vt iure
res repeterent / seq; oportune affuturũ / si minime restituerentur /
dum ea cum Polonis agerentur satisq; ad bellũ prouisa & consti-
tuta essent omnia / in Hungaria / visum est denuo significare Con-
stantinopolitano Imperatori / vt se cum suis prepararet moturus
ex parte altera / vbi Vladislaus ad Traciã Macedoniaq; fines cũ
exercitu peruenisset: nec minus admonere etiam fidei, ac temporis
pontificem maximũ, cæterosq; qui paulo ante obsidendi Helle-
sponti. vltro negotiũ curamq; susceperant: itaq; illi nihil dissimu-
lantes, congregata instructaq; ad Caietam septuaginta trirẽmium
classe, miserunt illico Franciscũ Albertũ Cardinalem Florentinũ,
vt nauigaret in Hellepontũ / obsessisq; illic littoribus opportu-
nis obsisteret, ne quid subsidiorũ a Turco ex Asia posset accersi-
ri: ad quam rem summo studio maturandã / præter id quod Vla-
dislao data fides & religionis cura intentos faciebat / fama qua
vulgabatur Carmanũ Cilicię Carmanię Regem, cũ validissimo
exercitu in Pontum & Bitiniam Turcos oppugnatũ venire / etiã
promptiores fecit. Cum viderent omnia veluti quodam diuino
nutu ad id præparari, vt superstitione impia & fœda pessundaret,
perculerat & Turci animũ / moles instantis a Carmano belli / cui
sustinendo imparẽ se fore sciebat, nisi integer illuc se conuerter-
ret / & videbat dispartitis viribus suis: eodem tempore Polonis at-
q; Hungaris terra / Italis vero etiam mari esse occurrendũ / cum ni-
hil ignoraret eorũ quę contra se summo consensu summocq; co-
nata ab vtraq; gente parabant. Et proximo etiam bello cum ma-
gna suorũ clade Vladislai vires ac fœlicitatem expertus / timebat
magis ex eo, q̃ intelligebat adeo præualida subsidia illi affutura /
igitur ne copias suas distrahere in diuersum, & propemodũ sine
spe resistendi separatim eas summis discriminibus obijcere coge-

Carman⁹

retur/ratus caeterorū animos facile posse ad pacem acclinare/si
Despoto prius persuaderetur:nuncios ad eum clam submisit:qui
veluti de Carambi redemptione agentes,per occasionem propo-
nerent sibi cum libertate filiorū pristinae fortunę decus atq; ampli-
tudinem:si æquabilis concordie cum rege ineundę auctor ipse si-
eri veller:ille se dolo atq; astu a perfido hoste tentari primū ratus/
oratorū verba diffidenter audiebat. Caeterū vbi instando agen-
doq; vt crederetur extorsere/coepitq; illius animus ab incerta spe
victorie/ad presentem certamq; principatus sui possessionem cō-
uerti/cum nō ignoraret filios interim foedo in carcere cathenis vin-
ctos/& iampridem crudeliter oculis mulctatos/ludibrijs quibus
q; esse expositos/& vltra quā paternus animus pati posset/di-
tius indignis atq; acerbis modis per opprobriū & calamitatem in
sorde ac squalore vexari/eaq; res non minus q̄ eversa status sui
fortuna sollicitū haberet:rem prout offerebatur ad Hunniadia-
num pertulit/qui & si pristinae foelicitati viribusq; fidebat/ad ea
q; auxiliares etiam copias terra mariq; accessuras sciebat:tamen
intestinū bellum in Hungaria nō extinctū, sed dilatum, Fridericū
q; in propinquo diuitijs & auctoritate prepotentem hostem cum
videret, reputansq; q̄ varij inopinatiq; casus in bello dominant/
ne siquid aduersi mala fortuna obiecisset/Vladislau subinde fa-
cili negotio, regno frui contingeret/illatam a Turco pacis men-
tionem haud quaq; aspernandā censuit:presertimq; etiam q; De-
spotus per concordiam pene plura assequenda proponebat, quā
posset bellum etiā foelicissimū repromittere: Sed ante omnia qui-
bus tandem conditionibus reuera pacem firmare vellet, a Turco
exquirendū putauit. Cūq; nunciata sibi per Despotū tam dere-
dinendo Carambo q̄ de restituendis illis, qui bello repetebant,
vera esse comperuisset, transegit ante omnia de precio captiui, pro
quo quinquaginta aureorū milibus acceptis: nihil interim preter
mittendo ex ijs, quę ad acerrimi belli motū præparanda fuerant
nunciat Regi/quid q̄ maxime fieri posset, numeroso instructoq;
exercitu Idibus Iunijs ad Segedinū moueret/ibi legatos Turci pe-
tentis pacem affuturos/offerrī quidem vltro condiciones haud
aspernandas, tempori & rebus regni. Caeterū vim paratam in con-
spectu, multo meliores extorturam, Sollicitus adhuc secum Vla-

Oratoris
Turcorū
pro pace
oratio

dislaus de statu Poloniae periclitante, mentionem pacis letus audiuit / videns facile fore / vt viribus quas ad externū bellum comparauerat, domi vtriusq; Regni sui res in perpetuū stabiliret, Sublatis omnino aut eiectis iniuriarū seditionūq; principibus / sed & cæteri omnes post tot annorū nō intermissū bellū cessationem quietemq; aliquā a Turcis desiderabant : venit itaq; Rex cū suis præstituta die in Segedinū / quo Despotus Hunniadianusq; antecesserant, cum Turcis oratoribus : quorū princeps græcæ nationis homo / sed Musomanorū sectam professus / vbi in conspectū Regis venere, ita verba fecit. ¶ Si cōmisso inter nos belli discrimine Rex inclite / nunc demū ad petendam pacem veniretur / videri forsā posset Amurates Imperator noster viribus suis diffidere : sed cum multo ante quieta consilia proposuerit tibi, q̄ manum conferendi aliquando tecum cogitatio quepiam subesse posset / inq; meliori fortuna sua / iam tum egerit apud te de amicitia incunda. Non debes existimare, noua potius aliqua necessitate nunc per motum, q̄ consilio eodem, quod a principio sibi persuasit te fœderis ac pacis mentione prouocandū. Nec enim semestri victoria tua credere oportet / fractos abiectosq; esse animos nostros continua fœlicitate / iam tot annos supra omne fortunę discrimen elatos, Quos etiā si nihil aliud erigeret firmaretq;, vtiq; vidisse tuos totiens a nobis effusissime fugatos victosq; reparare subito copias / victoribusq; subinde vltro insultare, satis efficax exemplum foret, ne medio cri clade accepta : & que tota ducum nostrorū temeritati queat imputari, de fortuna viribusq; nostris subito desperaremus. Atq; ideo non tanq; aut necessitati aut desperationi cedentes nos audiendos putes, Sed vt qui minime contra alienam fœlicitatem tendentes, modū terminūq; nostrę constituimus. Cū q; gloriam partē nuper abs te victorię præsentisq; apparatus magnitudinem, oculis atq; animo metiris / quantū vtriq; credere oporteat tibi documento nos simus / totiens prius victores eisdemq; quibus tu modo humane fœlicitatis blandimentis inflati : nullius magis interest casibus se subtrahere, q̄ cuius fœlicia initia nō dum sortem alteram sunt experta / paulo ante vix pubescente ætate cum paterno regno administrando minime satis par credi posses / accitus es ad alterum pariter regendū / præterq; q; magnitu-

dine sua fortiori ætati intolerabile externis bellis ciuilibusq; facti-
onibus etiã implicitũ/magno animo susceptę a te conditioni.
adeo successus affuit, vt bello domi statim pene extincto arma in
nos cõuerteris; Et quorũ nomen prius vix sustinebatur facile vin-
ci posse docueris, Quo benignius ausus tuos fortuna confirma-
uit, eo ne destituat præcauendũ est magis/presertim q; nõ qui plu-
rima, sed qui grata & firmissima quęq; possidet iure Fœlix ap-
pellatur; porro quid tibi gratius esse potest aut debet, q; paternũ
Regnũ/quid firmitus q; adiecta illi cum pace nostra Hungaria:
sed blandiaris coeptis tuis: & quantũuis de successu stabilitateq;
fortunę tibi pollicearis; nempe vt Despotũ in sedem suam restitu-
eres/celeberrima duo tua regna in discrimen seruitutis adduxe-
ris/haud sane æqua laborũ periculorũ q; mercede illectus. Q; si
id quod tanta belli mole quæritur/mini me tanti est/vt tam ma-
gno discrimine peti debeat. Quantũ sentimus, non minus tua q;
nostra interest videre ne de alienis solliciti, nostra labefactemus.
Concordię ac pacis multęvtrinq; dici accipi; honestę conditio-
nes possunt/belli vnicus futurus exitus euersio sc; patrię, diuisi-
onũq; & humanorũ omniũ apud eos qui victi fuerint: si præ-
teritorum me nihil placet habemus & nos quid arma nobis &
vires polliceantur, Cæterũ cedere casibus q; obluçtari humanę
imbecillitati magis conuenire censemus/tuũ est reputare cũ tuis/
malitis ne capere exemplũ instabilitatis fortunę, ex rebus nostris,
an in vestris eam experiri/acclinati in eam sententiã iam dudũ ani-
mi/facile permoti sunt, vt de pace agere, disceptatio maior fuit/
in conditionibus approbandis agente Turco de reseruanda sibi
Bulgaria fodinisq; argenti, cum plærisc; oppidis in Seruia: Vla-
dislao vero legitimis dominis restitui singula volente: tandem in
id conuentũ q; Bulgaria tantũmodo in ditione Turci remaneret:
cætera omnia quomodocunq; occupata/ab eo restituerent illis
quorum iuris fuerant ante bellũ: captiui qui supererant vtrinq;
soluerentur/imprimisq; Despoti filij: dies deindẽ constituta/in
qua oppida ciuitatesq; prout pactum erat traderent, paxq; in de-
cennium conclusa/non aduersante etiã Iuliano/nõ tam quia ex
animo rem nõ improbaret, q; quia aut non succurrebat quid spes
proponeret/to; tantisq; vtilitatibus compensandis/si in præsens

Fœlix

negligerentur: aut quia in tam precipiti consensu, omnium clausas mentes admittende rationi intuebatur: expectabaturq; admonendi tempus opportunius: sed misere interim cruciabatur, secum reputans, suis maxime factum adhortationibus / vt Veneti Burgundusq; & pontifex maximus classem ad Hellespontum mitterent: seq; exinde aut vanitatis, aut perfidie ab illis arguendum videbat / si pax vt conuentum erat seruetur. Ceterum q; grata ea pax Hungaris fuerit, memoria veterum cladum sanguinisq; effusi, recuperandis illis, que vltro tunc restituebant: vel exinde licebit extimare q; eius vt videbatur auctori Hunniadiano, virtutis & honoris gratia data sunt oppida & loca omnia, que alando in Hungaria Despoto fuerant prius assignata. Et cum Turci peterent, q; in confirmandis pacis conditionibus, prolata in medium Eucharistia rex iuraret, haud quaquam fortiter contra tendebant / ne si id iurandi genus deprecaret. Suspiciari posset parum sincero animo transactum de concordia. Cuius adeo vehementi studio tenebantur, vt vitarent etiam suspiciones singulas, a quibus perturbari eam posse apparebat: Sed Gregorius Sanoceus vbi Regis quoq; animum a tam improbo facto haud omnino abhorrentem vidit: religioso veluti furore percitus / deus inquit deus tam execrabile scelus auertat vt qui pauloante contra impios pugnantes omnia tristitia difficiliaque perpessi sumus dum vinceremus. Nunc rursus pro religione armati / & propemodum victoriam manu tenentes, Sacrosanctum diuini mysterij arcanum sub profanorum oculis sponte proferamus. Quid prima: quid hac secunda expeditione, a nobis petitum quid adeo ingentem belli molem, ex tam seperatis ab inuicem regionibus ab Italia, a Burgundia, a Tracia euocare: quid denovo arma induere: quid hucusq; progredi oportuit / si sacra nostra prodenda erant minori nostro facinore per ignauiam domi inermes sedendo pati potuimus, illa profanari, q; nunc simus armati prodituri: pudeat nos gratulationum, quibus nuper victores accepti: pudeat laudum, quibus vt Christiane rei seruatores prope in caelum modo elati sumus. Pudeat deniq; obnoxios ijs nefarijs cogitationibus / nos dignos haberi aut in quibus totius Europe Reges ac principes spes suas collocauerint: aut pro quibus innumerabiles populi & nationes omnibus in templis, ad deum supplices ambiant / pro victoria nostra

Vinculum
foederis
quale per
titum per
Turcos

Dissuadet
Sanoceus
Eucharis-
tiam in-
terponi.

vota nuncupando. Quanto sanctius prisca Romani, qui capta a
Gallis vrbe, ne sacra sua conspici possent, terræ infodere. Nos vt
ctores nostravltro impijs prodere cogitabimus, cōmitteremusq;
vt religiosius ab illis inanes quædam diuinorū persuasiones ser-
uate dicantur, q̄ a nobis sacrosanctū immortalitatis nostrę pi-
gnus ac mysteriū / & publice nos illo facinore contaminabimus /
Qz si vnus quispiam sacrilega audacia ppetraret seuerissime vin-
dicaremus: omitto quantū piaculi apud deum contrahemus, qui
non modo ab ipsius causa defecerimus / sed ipsum etiam testem
a pignus defectionis nostræ impijs exhibuerimus. Quid de nos-
bis hostes sentire poterunt, videntes nos tanti pacem existimasse /
vt non minus sacrilege iurauerimus, q̄ ipsi impudenter postula-
uerint: sed vt hæc pacis utilitas leuioa videri faciat, omnia quæ
aut in nostra vel aliorum secta religiose altius elata sunt, quā quę
humanis sensibus attingi queant, cærimoniarū velamento san-
ctoq; arcano mortalium animis infundunt / quę si nuda in medium
protrahantur / quia nullo humanę rationis argumento subsistunt,
& temere asseuerari & impudenter peti vt credantur apparet / au-
diuere dudum hostes deum a nobis presentem coli, asseuerariq; in
sacrariorū penetralibus: & quia ignorant quo id pacto contin-
gat, cum de eo cogitant, nihil simile ijs quę terrena & momenta-
nea cognoscunt: sed quicquid extra mortalitatis sortem positum
putant, mentibus eorū occurrit. Et id quod quale sit nesciunt, tan-
tę nostrę de eo asseuerationi par figurant / nos hanc ipsorū persua-
sionem patefactis arcanis nostris corrumpemus, elatasq; ad diu-
na & cœlestia de sacris nostris mentes, ad caduca & terrena reuo-
cabimus, specie panis in conspectū exhibita, qua verum corpus
Christi contineri, vt nos quidem firmiter credamus, efficit diuina
institutio gratiaq; in qua nati sumus. Quibus illi orbatī cum res
per se fidem non faciat / restat vt nos irrideant, veluti minime pos-
sibilia credamus. Nolite per deum cōmittere, vt aboleatur sacer il-
le horror / quo ipsorū animi prestringunt in bello / cum secum re-
putant inuitros se præliū contra nos / quibus adeo propicius sit
deus, vt propemodū videndus nobis coram pariter conuersetur:
Quantū de nostra deq; religionis nostrę maiestate hoc factio mis-
auetur / tantum crescet apud illos audacia credituros subinde / vt

Sacra hi-
storia vtri-
usq; pro-
fertur.

ipsis quidem videbitur/ex specie quã intuebuntur, nos nõ modo in veri dei tuitione non esse, sed nec in alterius cuiuspiam. Multis modis stabilitati conuentorũ caueri aliter potest/quamuis ad fidei pignus regium verbũ satis esse deberet, Aliãq; inter priuatos cautiones/alię inter principes exhibentur, Ad extremũ relicturũ se profanata castra asserebat/si eo modo Rex iurare pergeret/itaq; cum videretur tam vere q̃ e religionis, eq; ipsorũ quos alloquebatur vsu & maiestate dixisse, Constitutũ est in confirmanda pace proferri vtrinq; in mediũ sacram historiã suam, quod euangelium nostri, alcoranũ illi vocant/quibus vbi suę quicq; dexterã admouit religiose iuratũ est/conuenta executum iri, atq; inuiolata permansura: hoc maxime modo datis acceptisq; pacis conditionibus/cum Turci digressi essent promissa impleturi: venit a Francisco Cardinale nuncius cum literis in quibus continebatur, Turcum aduersus Carmanũ cum ingenti copiarũ numero traiecidisse in Asiam inermiaq; & vacua quę possideret omnia cis Hellespontum reliquisse/ab se vero cum classe littoribus vbiq; occupatis iam tum ademptam hosti facultatem reportandi exercitũ in Europam nõ prætermittendã tantam occasionem prope sine armis aut certamine aliquo exterminandi propellendiq; ad origines suas diram gentem, execrandamq; superstitionem, Meminisset rex fidei sponsonisq; principibus Christianis factę & q̃ maxime fieri posset/pperaret cum promissa expeditione/quando illi quoq; quod suũ erat auxilia premisissent/ad ea similibus pene asseuerationibus a Græco quoq; Imperatore per literas significata: addebatur etiam, elatũ se spe, belli maiori conatu a Rege scdm sponsonem renouandi/cum tentaretur a Turco de foedere/non solũ repudiasse conditionem/verum etiã hostilia contra illum vltro intulisse/& in armis esse cum suis vt regi sub ipsum montiũ descensum vel accurreret vel alibi expectaret/si id magis ex vsu fore videretur, instandũ agendumq;, dum distractus ille/multiplici bello tam diuersis in locis mari terraq; suis adesse non posset/dum nuper cesus fufus fugatusq; nondũ satis animũ viresq; collegisset/& proximis cladibus afflictus/ nedum impetũ: sed nec nomen quidem regium laturus videret/omnia per dolum fraudemq; ab oratore Turco in foedere transacta, Non cõmittendum, vt gloriosa

initia vecordi negligentia foedarentur; sed rapiendā opportunitas
tem delende ignominie religioni nostre iniuste, non vno atq; alie-
ro oppido sed multis regionibus Christiani nominis partim dire-
ptis, partim ab execranda gente sub ditionem suam missis, Turcū
adeo festinanter per Hellespontū copias traiecisse/ vt verius dici
posset fugisse bellū/ qd' a tergo affore sciebat, qm pfectū esse ad
propulsandū id quod ab Asia nunciabat. Ad extremū rogabatur
ne veluti sub cultro, & præde relinqueret crudelissimo hosti, qui
proculdubio exercitū reportaturus esset in Europam/ vbi aduen-
tus Vladislai metum deposuisset. Nō aliunde magis id discrimen
sibi imminere tē q; Regiæ fidei pollicitationibusq; crediderat.
Recitatis vtrorumq; literis in Regis ac procerū conspectu, quid-
dam subito quasi languor omniū animos occupauit/ memoria
eorum, quæ de se sperare adduxerant principes Christianos/ cœ-
pitq; Regis aliorūq; velut oculis obuerfari species gratulationū/
quibus tot Regum populorūq; veluti publico consensu paulo-
ante, tanq; Christiani nominis seruatores excepti fuerant: & pu-
debat pigebatq; ob pntem utilitatem perpetuū decus veluti con-
templisse/ secuturāq; exinde ignominia intuebant: & meminerāt
obligatā ab se fidem Græcis, Latinisq; & ab vtrifq; implorata
auxilia præsto esse audiebant/ quæ nisi per summū scelus in discri-
mine in quod pellexerant, relinquere non poterant. Quibus adeo
contrario affectu omniū fere mentes distrahebant/ vt qui paulo-
ante pacem vltro elegerant, bellum malle appareret. Et videbatur
etiam quædam quasi opportunitas & causa concordie repudi-
andæ: quandoquidem Turcus ad constitutā diem neq; captiuos
omnes soluerat: Nec dum oppidis ciuitatibusq; quibus oport-
uit ex foedere cesserat. Itaq; Iulianus apud tam suspensos ant-
mos, desideriuq; inter & pœnitentiam inite concordie fluctuan-
tes, occasionem suam adesse ratus/ cum multis magnisq; actioni-
bus antea expertus esset/ Sano ceū persuadendi vi & facultate, ve-
lut habere hominū mentes in potestate/ conatus est sibi illum ad-
iungere in negotio pacis improbande/ suadendiq; instaurandum
bellum. Quod cum ab eo minime impetraret/ ppter ea q; ille Des-
spoti Hunniadianiq; sententiā probans nec temere dandam fidem
hosti/ & datam minime violandam contendebat. Conuersus ipse

Iulianus
cōtra fœ-
dus bellū
suadet

Fœdus

ad circumstantes: A fœdere inquit de quo cum Turcis transactū videtur, q̄ q̄ inane irritūq̄, malle abstinuissemus: Non q̄ ius religionemue illius aliquam si bellū prosequemur violandū intelligi oporteat: sed quia dandis accipiendisq̄ conditionibus bonā partem temporis prosequendę expeditioni apūssimi frustra consumpsimus. Contradixissem iam tum ab initio. Sed acclinatiores animos vestros ad concordia vidi / quā vt crederem posse oratōe mea ad rem gerendā vos erigi / p̄terea sciebā hęc omnia que nobis hodie nunciata sunt de facilitate debellandi in Europā / Turcis implicitis detentisq̄ bello Asiatico / fore vt paulopost nunciarent / maluiq̄ expectare donec ea crederetis alijs / q̄m intempestiue predicendo cōmittere vt fingi a me & per vanam spem iactari arbitraremini. Nunc quando vt volui asseueratio victorię vestrę ad vos aliunde q̄ a me peruenit: Et ita esse vt describitur / non minus q̄ optabam credere vos indicat destituti incepti pœnitentia / non gerendū ne sit bellum quod omnes necessariū intelligitis / si cū decoribus prius partis salutem libertatemq̄ vestram retinere vultis: Sed liceat nec ne geri post qualemcumq̄ hanc vtrinq̄ fœderis iactationem / explicandū a me sentio: video enim plerosq̄ inanibus fidei ac fœderis nominibus suspensos / intra se nō tam quid facere velint, q̄ quid æquū sit deliberantes / quasi verba quedam inconsulta per spem metūq̄ mutuo iactata, nomen sanctitatemq̄ fœderis obtineant. Cum id demū iure sit fœdus, quod ab illis quorū res est initur / non verborū sponso sed conuentorū expleta fides confirmauerit: Huic neq̄ pacifcentiū affuit auctoritas / neq̄ pactorum subinde accessit executio: sed nomen tantū fœderis & cęrimonía temere iactata sunt. Que non prius sancta sunt, q̄ promissa vtrinq̄ cum fide absoluant: atq̄ vt incipiam ab eo qui sponsonis caput esse videtur / tamdiu forsan liberū regi fuerit / de fœderibus & pace cum Turcis agere / quoad incliti huius regni viribus & foelicitate bellum gessit / quoad nulla externa ope adiutus / priuato sui Regni discrimine ac sumptu publicam Christianę rei salutem maiestatemq̄ tutatus est: vbi vero cum alijs quoq̄ Christianis principibus consilia totamq̄ gerendi huius belli rationem cōmunicare placuit / eorundem consensu bellum intermitteri oportuit, Quorū opibus auspicijsq̄ geri susceptū erat: Sed vt res tota

non secus atq; ante adiunctam sibi aliorum principū manū, Regis tantūmodo fuisset, Nedum foedus cum eiusmodi hominū genere / sed vllius omnino rei cōmerciū inire non licuit / & inītū non tenet / iniussu pontificis maximi / huc adde susceptas ab hostie conditiones minime expletas esse : ex qua re etiam / si nihil aliud / omnia quæ dicta factaue dicuntur inania redderet / tamen quia consuetorū fides quæ ab illis frustrata est / minime confirmavit sanctitatem religionemq; foederis. Intelligendū est a sponsione sua si qua fuit, non solū absolutū esse Regem / verum etiā per dolū ac simulationem proposita transactaq; esse singula ab oratoribus / qui pacem petītum ad nos venire / vt si hostis inīturus fuisset id foedus quod stabile ac ratū vellet. Si eiusmodi postulatio & sponso fraude omnino vacua futura erat / non habuit quem de pace acturum mitteret alium, q̄ hominem lingua genere moribus & deniq; præter simulatam religionem tota vitæ ratione ab ipso alienum / qui nihil vere religiose & sancte a Turcis promittere ; neq; ex diuerso stipulari posset. Ceterū cuius pacta promissaq; omnia si ex vsu videretur / sine verecundia reici atq; improbari liberū foret : sed & pudebat eum tam supplicis actionis simulationem explicare per hominem suę gentis cavitq; verecundię ; ne quid submisit : ne quid infra vulgatam animi viriūq; suarū magnitudinem ageretur a suis. Et noluit Regem gloriari posse / q; supplicentem sibi Turcum aliquando audiuisset : p̄terea cum tota actione multa simulanda forent / nō alterius artibus facilius decipi nos posse arbitratus est, q̄ eius qui nobiscū de religione paulo ante sensisset / vt quę per se nō satis fidem facerent / religionis velamento inuoluta in animū nostrū descenderent. Cæterū si quę placuissent impetrata foret / cogitauit se pactis staturū. Sin minus ex simulatōe concordia se id saltem cōmodū percepturū / vt ad gerendū bellū posset sibi interim consulere : Quę ita esse indicat frustratus terminus eorū omniū quę per foedus ab ipso fieri oportebat. Scio Despoti sed imprimis Hunniadiani tantam esse rerum hostiliū pertiam / tantū experimentū / vt nefas sit dicere / non omnia ex vero sic se habere / vt sit eis persuasum : sed illum cupiditatem simul liberandorum filiorū / simul recipiendi amissum decus, & fortunas / hūc vero diffidentiā auxiliij a complicibus belli affuturi adegisse credi

derim/vt non tam acriter, q̄ poterant animū intenderent/ & blandis pollicitis dissimulatā fraudem statim nō deprehenderint. Cæterum non debet cuiusq̄ gratia/ aut auctoritas apud animū vestrum plus valere, q̄ veritas/ cū intelligatis tali fœdere neminem teneri/ vel ex eo q̄ sine auctoritate ictum/ vel q̄ per fraudem ab hoste minime impletis conditionibus sit dissolutū: sed vt omnia legitime a rege/ nihil insidiosè ab hoste actum constaret/ meminisse debetis sponsonis q̄m Christianis vocatis admissisq̄/ in partem belli paulo priusquā Turcis fecisse vos constat. Et cum deliberatio vestra illis angustijs inclusa sit q̄ data fides minime potest vtrinq̄ subsistere: Sintq̄ alterutri deserendi/ neminem dubitare conuenit: ita quenq̄ potius seruandū esse/ vt arctiore coniunctione nos contingit. Porro quid vobis cum hoc genere hostium conuenit/ a quibus professione moribus, totiusq̄ vitę instituto ac ratione distatis/ quid cum Christianis non coniunctissimū est/ atq̄ vt omitamus cōmunia immortalitatis initia, fana, sacrificia, sepulchra eadem, Tum cærimonias & sacrorū ritus/ q̄bus animi vestri multo arctiori necessitudine inter se coniuncti sunt, q̄ si natura ipsa eisdem parentibus orta corpora coniunxisset. Nonne qui paulo ante in Hellepontū classē suam misere/ pro salute, pro gloria vestra/ cōmunicando vobiscū vires/ suscipiendoq̄ belli vna gerendi negotiū/ indissolubili omnino vinculo vos sibi deuinxere. Quidq̄ nisi per æternam labem atq̄ infamiam ingratorū animorū violare nō possitis/ atq̄ ideo cum ex parte altera illi sint qui ad humana diuināq̄ omnia vobiscū cōmunia/ addidere recentissimū beneficium submissorū vobis auxiliorū: quiq̄ vt nulla noua sponso intercessisset/ tot humanis diuinisq̄ propinquitatibus vos contingunt/ vt sine inextinguibili scelere deserere nequeant: Ex altera vero hostis immanis/ perfidus/ qui nō per bellum tantūmodo a vobis discrepat: sed religiones alias cultusq̄ diuinos professus/ omnia que vobis sacra sunt veluti profana contemnat: & si possit violare. Cuiq̄ nec dari fides potuit absq̄ nefario crimine. Nec postq̄ data creditur/ potest sine grauiori culpa seruari. Non debet esse magna deliberatio/ cum hoc ne an cū illis, conuenientia sint exequenda. Si perseverat in suscepta concordia/ præterq̄ q̄ elusi estis/ frustratis ex parte altera conditionibus contaminati inextinguibili faci-

nore, amiffaq; gloria priore bello parta, sub quotidiana honorū
omniū execratione, infamem vitam agetis. Si vero qd̄ per se etiam
vanum irritūq; est repudiato impio foedere bene de vobis meri-
tis aderitis/ eo in discrimine in quod per vos adductos nō igno-
ratis/ ad securitatem qua subinde veſtra poſſidebitis/ cum immor-
tali gloria non modo ea de quibus in concordia mentio eſt: ſed cæ-
tera omnia que a dira gente poſſident in Europa recuperabitis/
de cuius rei facilitate dicerem, niſi perpenderem ſatis per literas ſu-
as perſuaſiſſe vobis Græcū Imperatorem, & Franciſcū Cardina-
lem quorū auctoritas in eo tanto grauior ſit oportet, quanto pro-
pinquiores ſunt hoſti/ & indicant ex re præſenti: ſed & maior tre-
pidatio hoſtis, q̄ vt ſatis ab ipſius oratore diſſimulareſ/ ſupra om-
nem orationem ſtimulare vos debet ad occaſionem iſtam capeſ-
ſendā, Quam ſi prætermittetis cogemini tandem deſpecti ac deſti-
tuti ab omnibus/ dubiū dedecore an periculo maiore intra fines
veſtros dimicationem eam ſubire/ cui vos impares eſſe/ imploran-
do externa auxilia iam pridem profitemini. Ad hæc multa de iure
pontificio deq; illius poteſtate ac vi præfatus. Subdidit tandem pon-
tificis ſe maximi auctoritate id foedus qualecūq; eſſet reſcindere
& abrogare; regemq; ac cæteros quorū intereſſet a iuramento &
ſponſione quā Turcis fecerant abſoluere. ¶ Adeo a paucis Iulia-
ni oratio non eſt probata vt ex concione tota exaudiretur fremi-
tus depoſcentiū bellū, aſſerentiumq; ſuccurrendū eſſe illis, quos
in belli ſocietatem attraxiſſent/ quando nō aliam ob cauſam peri-
ditarentur, q̄ q; armati concurrerent ad propuſſandū pericula/
p̄pterea que Hungari ſimul & Poloni paulo ante coacti fuerant
ipſos implorare: fortunarū potius omniū ac vitæ iacūturā facien-
dam, q̄ fidei fidelibus obligatę: pertinere id nō ad famam ſolum
ſpemq; de ſe apud cæteros Chriſtianos excitatam/ ſed ad conſer-
uationem etiam & tutelam rerum ſuarū; & vt nihil aliud ſtimula-
ret ſatius pro religione honeſte occumbere, q̄ deſerta illa & pro-
dita, deo atq; hominibus violatis inſenſiſq; indecoram vitam ex-
trahere/ decreta itaq; foederis ac pacis abrogatio/ & vt cum Chri-
ſtianiſ alijs ſuſcepta expeditio continuareſ. Cui ſententię nec De-
ſpotus quidem aut Hunniadianus tandem fortiter obſiſtebant/
Ille inuitatus facilitate que in debellādo apparebat/ hic regia ſpon-

tionē p̄lectus. Cum Vladislaus promississet ei Bulgarię regnum post victoriam / & literas quibus id continebatur etiam quorundam procerū subscriptione firmatas in fidem dedisset ; decretum igitur quod erat contra pacem promulgatū, Francisco Cardinali ad dāsem missum / simulq; Græco Imperatori & principibus cæteris / ad quos inīti cum Turco foederis iam pridem fama peruaserat. Raro alias Poloni tam letum nunciū acceperant / ac fuit intellexisse q; Rex de pace cum Turco transegerat. Nam cum Cazimirus indicto Masouis bello, totis Lituanoꝝ viribus Drohichinum oppugnaret, Masouiq; iunctis pene castris ex diuerso in armis starent, Nec tam virium inter vtrosq; discrimen apparet, qm̄ suspicio erat si cōmitti p̄lium contingeret / magnam partem copiarū Cazimiri defecturā ad Michaelē Sigismundi Ducis paulo ante interfecti filium / qui apud Boleflaū inter Masouos militabat / ingens spes animos ipsorū ceperat, Regem ab ea pacificatione in Poloniā subito, id quod maxime cupiebant, profecturum / Anxij enim inter Boleflaū Cazimirūq; de euentu sperabāt interuentū Regis id bellum dirempturū / & ab armis partes vtrinq; abscissuras. Cum enim tam Lituani q; Masoui sub tutela regis agerent, Polonis neutros vinci expediebat; itaq; vbi dissolutum foedus acceperet; iterum consternati animo vt consiliū caperent, ad Peterkouiam conuenere / ibi Vladislauiē Episcopus & Ioannes Piltzanus designati oratores ad Hungariā / qui p̄monitū regem pacificationis ac fidei etiā hosti seruandę / suadendo agendoq; animarent ad paternū regnum reuiscndū / in quo multa eo absente perturbata; sed imprimis sedandū bellum, quo a Lituaniis Masouia p̄mebatur / p̄senserat Vladislaus Cazimiri motum / & futurū conuentū Polonorū / atq; ideo ne quid exinde nunciaret sibi / quod parū conducere rebus, quas parabat / vtq; sui cordi se ei esse intelligerent / misit illico in Poloniā Ioannē Gruscinensem / qui diceret Regem nullo modo salua fame verecundiā / posse susceptam denuo expeditionem intermittere / statimq; moturū ex Segedino / cogi necessario illis adesse, quos in bellū implorando attraxisset. Cæterū excitis paratisq; tot maximorū principum auxilijs victoriā paratā esse de ea gente quā superiore anno paucis admodū Volonibus cruce signatis adiutus fudisset fugassetq;

& quam nisi hyemis montiumque asperitas niuibus ac speluncis adi-
tum victorie sue subtraxisset / omnino subegerat / inter redeun-
dum / quod ppicio deo breui futurum foret / conuersurum se iter in
Polonia: interim viderent ipsi nequid detrimenti regnum caperet /
imprimisque Boleslao duci adessent / contra Litanorum conatus /
Ea significatio quia preter spem venerat, gratissima Polonis fuit /
perfecitque vti Rex videretur esse tam sollicitus de quiete ac statu
regni, quam ipsi volebant: sed intercepta est exinde causa mittende
in Hungaria legationis / atque ideo singula que Regi domi forisque
exusu fore credebant / per epistolas significauere: Interea licet mi-
nime seruata die / Turcus loca omnia de quibus in foedere caue-
batur praesidijs suis euacuata iustis dominis restituerat. Solutis
etiam magno numero captiuis dimissisque cum Despoti filijs. Vla-
dislaus autem licet aeger animo, quasi euentum praesagiret Stimu-
lante Iuliano. Vndecimo kalendas Octobres vt constitutum fue-
rat / mouit ex Segedino / sed copijs aliquanto paucioribus, quam anno
superiore: nam & Volonum minor numerus accurrerat / propter vul-
gatum foedus cum Turcis / & multi etiam inter agendum de con-
cordia dimissi Poloni & Valachi / quos futura pax superuacuos
redditura videbatur / vbi ad Orfanam peruentum / pridie nonas no-
uembres Danubium cum suis traiecit. Expositoque in Bulgaria exer-
citu primo ad Florentinum / deinde ad Bidinum progressus / licet vn-
dicque circa iter oppida pleraque arcesque Turcorum praesidijs tenerent:
non ad praedam milites discurrere non hostibus insultare / non bel-
lice quicquam cladis inferre agris patiebatur: instituerat enim mini-
me tempus aut vires suas proconsumere expugnandis munitioni-
bus, serendisque certaminibus, priusquam coniungeret se cum naua-
libus copijs ad Hellespontum atque ideo ne in planis & apertis locis
vel inuitus pugnare cogeretur. Cum duce ad Callipolim viam duce-
rent / altera per extremam Traciae oram, qua Macedoniae coniun-
gitur, campestris & breuior / inter Rodopem ac Bistoniam palu-
dem: qua si progredi voluisset, currus relinquere oportebat pro-
pter viae difficultatem in hemo recta transcendendo: Altera vero
per inferiora Bulgariae / prius ad solis ortum, deinde prope pon-
tum ad meridiem, per Traciam / vt obliqua ita longior: Sed per
quam licet montanam in plerisque locis & salebrosam: currus tamen

XI. Kal.
Octobr.
prima ca-
stra mota

haud ægerrime euaderent/maluit illac exercitū circumagere, q̄
veluti se nudare curruū munimentis quibus septus contra hosti-
les impetus/se ac suos facile tueri poterat/& q̄ maxime integris
copijs ac viribus ad Callipolim peruenire. Conuersus itaq; in pon-
tum inter Danubiū atq; Hemum haud magnis sed continuis ite-
neribus ad institutū festinabat: vbi vero ventum est ad Nicopo-
lim Bulgarorū metropolim/cuius vr̄bis pars altera a Danubio
abluitur/altera in collem erecta: Quia fama erat totius Regionis
diuitias illuc comportatas/miles cohiberi nō potuit/quin per sub-
urbana discurrens ad prædā/etiam in ipsas portas faceret impres-
sionem/quicquid ædificiorum circumadiacebat direptū incen-
sumq;. Cum vero portę ac mœnia strennue defenderent/a pro-
sequenda oppugnatione iussum est abstineri. Cæterū quia quan-
tum fert regio/vberes circum-campi & colles videbant affatim ne-
cessaria suppeditaturi reficiendis militibus, iumentisq;, biduū tri-
duumue illic perseverare placuit: in eo loco percensenti suos regi/
& veluti totius belli apparatus recognoscenti/dum miles non tam
se reficit, q̄ studiose illa p̄parat/quę opportuna fore credebat ad
viam iam & natura sua magis difficilem/ p̄pter angustias sale-
brostiores & propter frequentia p̄sidiorū hostiliū in oppidis ca-
stellisq; vndiq; imminentibus multo discriminostorem. Accurrit
nunquā sine p̄fatione magni & fortissimi Imperatoris nominan-
dus Vladislavus Dracula Valachię quā montanā vocant/ prin-
ceps: qui cum iam pridem pacem a Turco accepisset, factū suū in
necessitatem reiecit, Q; haud numerosissime gentis princeps, nul-
laq; externa ope adiutus, bellum Christianis simul omnibus into-
lerabile sustinuisset magnitudine animi & virtute suorū diutius,
q̄ sperari de tam imparibus viribus posset/plusq; ab se interim
hominū amissum, q̄ terris suis frequentandis colendisq; super-
esset. Cum euentus quotidie admoneret contra hostiū multitu-
dinem/paucorū suorū virtutem magis admirandā esse q̄ effica-
cem: tandem eo peruentū fuisse/non vt in seruitutem venire oport-
eret/quę forsan tolerabilis/modo æqua sit/& contigisset antea
multis magnisq; populis & nationibus: sed vt cum patria & laris-
bus familiaribus/cum altrice terra & cœlo relinquenda essent sa-
cra, religiones, aræ/degenerandūq; in obscenos mores ritusq; ina-

Vladisla-
us Dracu-
la Vala-
chię Vay-
uoda

piarū supstitionū/nisi conditionem accepisset/per quā citra profa
natō em diuinorū humanorūq; oīm/reliquias suorū seruaret in
ocassionem dignam/in qua tanta virtus periditaret. Ad hec cum
eorum qui regem sequebant paucitatem animaduertisset. Rogas
re obtestariq; coepit/vt retro iter verteret/se malis suis satis super
q; doctum/quantā foret Turci potentia/qui ad venationem pro
pe modum plures seruos pducere solitus esset/qm illuc ad bellū
armati conuenissent/abstinendū omnino a tam audaci periculo
foq; incepto, cōmunicandaq; consilia & rationes/quo pacto res
equis viribus geri posset: Interea nihil salubrius, qm in occasionem
melio rem eas copias conseruare. Quē etiam si sufficerent bello q
tunc cum hostibus gerendū. Cetera q; omnia votis responderent:
tamen eo tempore producte instantis hyemis tempestate & ma
lis/omnino essent succubiturē. Audiebant ea, tanq; Dracula non
ex animi sui sententia loqueretur/ppter scēdus quod illi cū Tur
cis erat, Tamē re ipsa per se fidem faciente, moti sunt q; plures/nec
tantū suspicio simulate ab illo orationis quantū rei veritas vrge
bat. Ceterū rapiente regem fato, ad destinatū propinquūq; iam
finem/Iulianoq; ad superioris anni fortunā identidem iactante
nūsq; stringendū fore gladium/vacua omnia defensoribus reper
turos/Amuratū cum suis trans Hellespontū/vix Carmani im
petum sustinere. Neq; posse, etiam, vt ociosus a bello esset, ppter
Venetorū Burgundiq; & pontificis classem suppetias suis ferre,
Grēcū p̄trea cū nō mediocribus copijs sub ipsis montibus accur
surum, Dracule quidem officiū ac sermonem magno assensu em
nes cōmendauere/veluti benigne in se voluntatis testimoniū. Nec
mirum de eorum victoria desperare ipsum dixerunt/ignorantem
qua p̄paratione, quibusq; auxilijs freti pgerent. Ceterū nullo mo
do ea sibi vt diceret in mentem ventura fuisse si sciuisset q̄ta clas
sis, quantisq; Italarum Purgundiorūq; copijs instructa, q; multi
etiā eqtes peditesq; Grēcorū in armis eos p̄stolarent. Nō regem,
non suos adeo inconsiderate audacie/vt bellum quod conficere
nō possent, vltro inferrent/bono esset animo quantū ad vires at
tineret/satis prouisa esse omnia, & p̄parata/foelicitatem deū ipm
cuius causa ageretur & p̄huisse antea/& in p̄sens p̄biturum. Con
uersus itaq; rursus ad Regem Dracula/quando inquit aut fortu

Draculæ
oīo quo
modo ac
cepta

na que audentem magna queq; nusq; hactenus te decepit, Aut
spes alienæ opis/ qm ratam velim/ aut occulta fatorū necessitas/
te in diuersum trahit a sententia mea. Consiliū tuū quod ratione
immutare non potui quantū tempus & improuisa res sinit viri-
bus adiuuabo/ & cū dicto quatuor milia equitū duce filio suo/
copijs Regijs adiecit/ orans obtestansq; immortalem deū/ q; quic-
quid Rex cæteriq; de belli totius successu animis suis repromit-
terent/ foelicissimo euentu confirmaret. Ad extremū dimissurus
Regem/ duos ex suis impigerrimos iuuenes regionisq; & viarum
peritissimos/ duosq; item equos inusitate admirandęq; pernicita-
tis in conspectu dedit/ & vix lacrymis temperans: habes inquit ad
quod confugas/ si casus aliquis malaue fors/ quod abhominor
dicere/ viribus te diffidere coegerit. Malim equidem fore vt fru-
stra dederim/ idq; eueniet si vota & preces meę nō vanęerunt/ ve-
rum si necessitas vt coegerit/ saluberrimū munus experieris/ vtile
sane consiliū Dracula attulerat/ si tam fideliter auditū seruatumq;
fuisset, q; dabatur. Vulgatū est postea virum ingentis spiritus na-
tumq; ad bellicas actiones/ vbi apparatū Burgundi Itolorūq; per-
cepit/ varie ac multū secum agitalle inter pœnitentiā fidei Turco
per foedus datę/ & religionem eius violandę ppter euentū & fu-
turam fortunam/ hominū famam siue ad tam gloriosam expedi-
tionem cum Vladislao progredere, siue remaneret/ plusq; om-
nino valiturū fuisse apud militare ingeniū belli decus, q; laudem
seruatę sponsonis: sed suapte natura omnibus diuinationibusq;
quibus cūq; alioquin obnoxiiū muliebri vaticiniū retinuit. Prædie
enim quā in regia castra peruenerat, Secusa mulier Bulgara senio-
quidem confecta: sed cognitione futurorū multis experimentis
clara/ ad vicum Sullonū/ de exitu ac fine belli ab ipso interrogata
p̄dixerat, Regem haud foelicis euentu pugnaturū/ plusq; momen-
ti contra eum hostem profligati exercitus reliquias habituras/ fo-
recq; subinde vt res foelicis gererent/ atq; ideo in se ac suos vati-
ciniū deriuare volens/ p̄superioribusq; actionibus superesse/ peri-
culo quod in p̄sens nunciabat se subtraxisse: filiū vero cum a se
dimitteret magnopere monuisse ne fortunę oblectaret temere
in acie/ si res Christiana inclinaret. Conuertit deinde Vladislau-
se in Traciam, ingentemq; multitudinem fluuialis scaffæ in Pa-

Secusa
saga

nſo amne compertā incendit: Oritur autē Panisus in monte He-
mo & inter Meſſembriā Odeſſumq; Euxino illabitur. Creditum
vero eiꝛmodi nauigia inſeſtandę Hungarię gratia illic a Turcis
p̄parata/ut demiffa ſubinde in pontū/per occasionem tranquill
maris iuxta littus ſurſum agerentur in Danubiū, Cuius maxime
meridionale hoſtiū, haud plus triginta milibus paſſuū diſtat ab
Odeſſo, Ab eo incendio qua placidiorem aſcenſum Hemus ad ſe
dabat erecturus agmen/quia via vtiq; anguſta & confragoſa di-
uiſit copias, vt contra improuiſos hoſtiū incurſus firmior eſſet,
& paratior; Hunniadiano igitur cū auxiliariſ Valachis & tri-
bus Hungarorū milibus p̄miſſo/ſequebat ipſe magno inter-
uallo, cum cruceſignatis reliquaq; multitudine, Nam curruſ in
medio agi placuerat/tam p̄cedentis q̄ ſubſequentis agminis p̄ſi-
dio tutos/inter progrediendū nequid a tergo relinquere quod
muniri in locis adeo anguſtis poſſet, Nonnulla oppida hincinde
direpta/& prope funditus diruta/vici q̄ plures incendio deleti,
graſſatūq; eſt a militibus licentioſe/etiam in ſacra Bulgarorū Gre-
corumq; quorū templa veluti profana manu, ferro, igne, cæte-
roq; omni ſcelerū iſtrumento violabant. Id vero impiū vt certe
erat viſum Vladiflao/edixit itaq; vulgo inquire/ac reſtitui deſide-
rantibus quicquid religione inuiolatū eſſe oportuerat, Nullius
magis q̄ ipſorū intereſſe aſſeuerans abſtinere manus a ſacris/pro-
quibus arma ſumpſiſſent/multū quidem in armis reponendū eſ-
ſe: ſed in deo plurimū/qui poſtmodū in bello nō modo opem nō
laturus foret contaminatis ſacrilegio: ſed etiam pro templis, pro
aris, pro ſacris ſuis contra ſtaturus/niſi a tam execrabilī rapina ab-
ſtinuiſſent/dimiſſi exinde nonnulli ex captiuis Turcis cū literis/in
quibus ſpondebat omnibus qui ex p̄ſidijs ſuis elaberent liberū
fore aut ſtipendia facere apud Regem/ aut abire quo mallent,
Cuius ſponſionis fides integerrime ſeruata/cū multa loca in dedi-
tionem veniſſent/quę acerrime prius defendebantur/timentibus
Turcis qui in illis erant aut iniquam ſeruitutem/aut mortem cū
crudatu/qui tamen Sumitū ac Pezechiū tenebant in rupibus pau-
lo editioribus freti naturali locorū munitione/maluere experiri
quid ſe tuendo poſſent, q̄ fidei hoſtiū credere, Contra quos quia
propter opportunitatem ſitus apparebat poſſe ab hoſte facile re-

Sacra nō
eſſe vio-
landa

ditum p̄cludi/si casus aliquis illa redire coegisset/visum est omni-
bus vim oppugnando experiri:itaq; non sine multorū clade,cum
difficultas nitendi sursum longe plus negotij, q̄ hostis armato
militi exhiberet/vtrunq; oppidū oppugnatū:in ea victoria multo
rum industria,multorū opera claruit/sed imprimis Tamonensis
Ioannis & Lesconis Bobricij quorum ille dum portas refringit,
duo vulnera accepit:hic Pezechij murū primus ascendit/& mul-
tis alijs ascendendi opportunitatem pr̄buit. Tradunt ad quinq;
milia ex hostibus illic interiisse/quorū magnā partem dum p̄da
diriperet gladius absumpsit:Ceteri ad terrorem aliorū rupibus
per quas se tutos putabant pr̄cipites acti : dum hæc a Rege age-
rentur/afferunt Francisci Cardinalis literę nunciantes Amuratū
aut frustratis arte,aut corruptis precio speculatoribus qui littora
seruabāt/infra Calipolim qua fauces Hellesponti arctissimę sūt,
ingenti multitudine militem reportasse in Europā, & coniunxis-
se suis/qui nō procul ab Isthmo Tracij Chersonesi haud sane me-
morabili numero pauloante se congregauerant. Qua nouitate re-
gis deliberationem immutari oportuit/p̄sertimq; q̄ plurimi ex
suis hortabant̄ regredi/aut saltem in tuto alicubi subsistere/donec
certus numerus hostiū, & quo se primū conuerterent intelligeret,
Tamen a Pezechio vbi facile per montana munire tueriq; se po-
terat, Rex in planū descendit/adeo est inuitabile, quicquid id est,
quod fatū appellat̄/deinde in obliquū, Rodopeā vallē biduo
emensus/ad pontū rursus sinistrorsum sub Hemū declinauit/de-
eimisq; castris Tauarnā assecutus in deditiōnem accepit:Turci
enim qui illic fuerant in p̄sidio auditis quę per eos dies ad Peze-
chium & Sumiū gesta erant/aduentū Regis minime expectaue-
rant. Eodemq; modo Macropolis, Callatium, Galata, Varna, &
pleraq; alia circū littus oppida deserta ab hostibus recepta sunt/
& Christianorū firmata p̄sidijs. Hemus initiū capit fere a Me-
sembria p̄petuoq; dorso ad Macedoniā & superiorem Misiā por-
rectus diuersis in locis ab vtroq; latere/velut cubitos genuaq; mo-
dice extendit. Et primo q̄dem nō admodū longe ab origine sua/
in dextrā reflexus/atq; in pontū recurrēs/paulatim in minora iu-
ga decrescit/donec per colles modice tumentes tandemq; euanidos
desinat in planiciem:in eo igit̄ tractu pro natura loci plurimę sunt

Litteræ
Francisci
Cardina-
lis de trā-
itu Turci
circa Hel-
lespontū.

Fatum

Hemus

valles agrestes partim & infœcundę/partim pectoribus hominibusq; alendis & natura fertiles & accolarũ diligentia more suo consistę ac subactę. Earum nõnullę vndiq; intra colles clausę/alie ad mare conuersę littoribus excipiunt; Sed imprimis illa quę Varnę adiacet/humana cura & quantũ fert regio naturali situ amœna est, & spectabilis: Varna vero ipsa in sinu angusto & haud sane profundo admittendis ferendisq; nauigijs grauioribus posita est ad littus/inter duo promontoria/in quorũ altero Galata, in altero Macropolis sita/littoralia omnia, circa oppidũ vineta, frugiferęq; alie arbores tenent/interiora vallis ad dextrã modicis infrequentibusq; vicis agrestes tum habitant, tum colunt: in sinistra qua eminet Galata, palustris est sub collibus lacuna/quę ad occasum in alterã vsq; vallem restagnanti vnda protenditur: inuitante igitur nõ tam loci opportunitate/ ppter ea quod aquatio lignatioq; & cætera necessaria in promptu militi erant, q̃ valitudine Regis, cuius in sinistro crure qua femori cõmittitur enatus furunculus inflãmationem doloremq; maiorem, q̃ pro magnitudine tumoris cum excita set/visum est illic subsistere/adhibitisq; fomentis expectare/donec id vlceris in pus verteret atq; exiret, Quo sumendis tractandisq; in equo armis subinde Rex foret expeditior/si quid violentũ in itinere casus attulisset: Interea Turci ab Isthmo Adrianopolim profecti/qua hostis aduentare nunciabã/citato agmine obuiam prodeunt. Et septimo tandem die haud amplius quatuor milibus passuũ, a castris regijs confedere/quorũ aduentum & speculatores nunciabant & nocturni ignes: q̃muis colliu interuentu prospectui eriperent/tamen sereno coelo cum luna a costu modicũ lūinis adhuc esset/noctẽ sic ea ex parte inalbabant/vt nõ ppinquitas modo, sed etiã multitudo ipsorũ indicaret: duplicatę igit̃ vigilię nocturnęq; stationes toto exercitu/edictumq; arma expediri & pparari: vbi aut lux appetere visa est, Hunni adianus Iulianusq; & Despotus cũ cæteris/quorũ aut cõsiliũ aut auctoritas requirebat̃/frequentes ad Regem coeũt/ceptaq; est consultatio sup futuro certamine, Iuliano munire se intra currus placebat/dispositis circũ machinis, tormentisq;, quorũ aut fragor tereretur, aut impet⁹ arceret hostem/si munitõibus insultare voluisset nihil prius in aperto aggrediendũ, q̃ p̃cognitę p̃tentatęq; essent

Varna

Iulianus

hostiū vires: verisimile aiebat maritimas copias quartū nullus iam
vlus in classe esset/sequuturas a tergo Turcos/daturasq; operā:
q; aut coniungerent se suis aut distraherent hostem ex parte alte-
ra laceffendo/in eoq; omne momentū rationemq; vincendi repo-
nebat/quā sententiā Franco Banus Agriē. q; episcopus & ple-
riq; alij ex Hungaris & Polonis sequebant/ Rege etiam nō tam
probante, q̄ nō reprehendente morā dimicationis: quia lenito in-
terim dolore quo forte ea die grauius q̄ vnq; alias premebatur/
Sperabat subinde suis integer adesse posse:Hunniadianus vero &
Despotus preposterū id dicebant: includi enim vallo nō esse infe-
rentium vltro bellū: sed vltimū confugiū eorū qui acie victi sint,
Quod consilium si rogaretur hostis, aliud daturus, q̄ vt positis
armis obsidendos se traderent/omnium rerum sed imprimis bel-
lorum exitus a principio auspicari/prout primus congressus fo-
ret: ita toto bello aut audaciā aut formidinē hos vel illos in aci-
em afferre/atq; ideo nullū trepidationis signū aut suis, aut hosti-
bus indicandū esse/in celeritate transigendę rei salutem consiste-
re/agendo audendoq; id genus hostiū terreri, non artibus. Quid
futurū: si clausos munitionibus Turci circūstetissent: neq; pugnā
di copiam subinde facerent/ cum tolerandę illic obsidioni nihil
omnino foret preparatū: Nam quod de naualibus copijs dicerēt
ridiculū omnino esse: Vbi enim gentiū visum auditumue aliquan-
do, mediterranea bella classarijs peditibus geri/quorū non alius
vlus in terra esse posset, q̄ equitū in mari/quibusq; suas artes, suā
q; esse disciplinā/eaq; in re valere quosq; plurimū/ad quam stu-
dium exercitationemq; adhibuissent. Quod si etiam contra insti-
tutum & professionem suam, de classe descenderent/preter id qd̄
non nisi per longū tempus tam longū terrę spacium pedibus eme-
tiri possent/ad terrestre certamen cōtra equites in peditatu eodem
q; naualibus armis instructo paruū omnino/aut potius nullum
vlum fore/atq; ideo & serū & vanū esse quicquid a classe spera-
retur/in qua si quid momenti esse posset terrestribus pugnis cō-
mittendis/totū impensū in id fuisset/vt postq; hostis in Europā
transfretauerat/saltem circa littora retineret/dum Rex eo perue-
nisset/omissa igiŕ inani spe pdeundū in aciem contra eundem illū
hostem, quem ad satietatem superiore anno fugassent cecidissentq;

Qui trepidus confususq; animo inceptaret omnia, & in nullo per
sisteret, Sed modo in Asiam, modo in Europā temere se transe-
rens/ad minimū quocq; fame strepitū/per sollicitudinem & ter-
rorem se circūferret, Non q̄ multi ex diuerso essent referre/sed q̄
animo & audacia/quantūlibet innumerabiles in preliū nihil aliud
allaturos, q̄ victorū conscientia & formidinem: nō assuefacien-
dos milites tuendis se vallo & curribus/que diffidentū armis pre-
sidia sunt, Quorūq; vt nullus vsus eueniat inter prima adeo expe-
tendum, Tunc quando integrū foret aut armis hostem inuadere/
aut imbellis multitudinis more septis ac munitiōibus se include-
re flagitiosissimū fore/viros fortes plus in curribus & vallo, q̄
in armis ad se tuendū presidij posuisse, Intelligebat Hunniadianus
ultimi rerum discriminis esse/quod suadebat/sed maioris animi
viro, q̄ vt ferre posset obsessorū tedia morasq; dum vinceret. Cū
eo ventū appareret, vt neq; progredi neq; regredi nisi victores pos-
sent, promptissimā ad victoriā viam aggredi placebat/militemq;
tum proximi anni foelicitate, tum rebus per eos dies prospere ge-
stis alacrem/anteq; casus aliquis animos spemq; ipsius refringe-
ret, q̄ celerrime ad pugnā producere gestiebat: sed etiam vt vim ho-
stium nō sustinuisent/integrū fore videbat/quid vallo & curri-
bus tuendo se possent expiri, Mouerat cunctos Despoti & Hun-
niadiani sententia, Rexq; ipse supra dolorem iuueniliter elato aīo
nullam pugnandi moram vltra laturus videbat, Cum trepide spe-
culatores nunciant armari hostes, seq; inuadendis castris p̄para-
re: Itaq; dato Hunniadiano ordinandarū acierū negotio/cæteri
ad suos quisq; aduolant, Ille vero ante omnia circūspectis locis/
per que aut aperte insultare, aut insidioso erumpere adueniens ho-
stis posset/ne quid discriminis oboriret per insidias a tergo/ex val-
le in quam refundi lacunā diximus/inter colles & palustria ab ea
parte fauces/per quas erumpendū erat/sic p̄clusit curribus retro-
actis/vt facilis ad eos receptus foret a loco pugne destinato, A ter-
go autem minime vlla vis timeri posset/obstructo aditu/& con-
uersis illuc machinis tormentisq;/aut exterrendis hostibus auer-
tendisq; eminus, aut deterrendis si cominus insultarent/deinde a-
ciebus ordinandis mediam vallem Regi tuendā cū curialibus Po-
lonis atq; Hungaris assignauit, At penes lacū ad paludem/vnde

minus timoris erat / tum quia palus imperuia, tum quia prerupti
montes desuper impendent / quinque tantum Hungarorum vexilla col
locauit: dextrum vero latus qua Varna castris obiecta erat / omni ce
tero robore exercitus firmandum ratus / cum propter accessum qui
inter litus paludemque patet / quicquid laboris ac discriminis futu
rum erat / venturum inde appareret / vexillum magnum Hungarorum du
cibus Franco Bano Agriensem. quod episcopo illic potissimum statuit. De
spotumque cum suis / ac Iulianum cum cruce signatis illorum ordinibus
inseruit. Nec procul a tergo penes currus & munitiones veluti
subsidiariam aciem constituit / vexillum diui Ladislai sub Varadiensi
episcopo adiecto ei Lescone Bobricio cum parua manu Polono
rum; sibi autem cum Valachis nullum certum locum designat / ut mini
me turbatis ordinibus / quocumque res & periculum vocaret accurre
ret / & nullum destinatum locum tuendo omnia tueretur. ¶ Amura
tus autem cum peditibus reliquoque equitatu subsequens promiserat
expeditissimorum equitum circiter sex milia. Qui a principio minime
se apertis locis committentes / hostium vires magis inspicerent quam ten
tarent. Ostendereque ita se illi primam ad dexteram in collibus unde to
tum exercitum ordinemque facile extimare possent. Caeterum seu pu
gnae auidi, seu Christianorum paucitate contempta / ex interuallo sa
gittis hostem irritabant: Sed cum Franco Agriensisque suos con
tinerent / ne fracto per accliuum primo impetu / languidi ad hostem
in collem peruenirent, Turci timorem id rati paulatim descende
re in aqua / inque ipsos ordines impressionem facere ceperunt. Tum
Franco id vero minime ferendum praefatus / hostes scilicet qui paucis
ante diebus suppliciter pacem petendo ad decertandum ferro nullum
esse in se momentum confessi forent. Qui superiori anno totiens
ex acie fugissent / qui scopulorum niuiumque latebris veluti precariam
vitam deberent / vltro victoribus insultare: signum dedit suis / identi
dem iactans ut virtutis foelicitatisque suae memores, in aciem pro
dissent: non sustinuit irruentes Turcus / retroque per accliuum versus /
celeritate equorum se vulneribus eripiebat. Superuenit interim reli
qua equitatus multitudo / parsque in desinentem iam vallem se re
cepit / pars inuecta in regios subeuntes cliuam deturbat / eos, agitque
in praecipit. Illi vero rursus in plano congregati, aciem restituerunt,
pugnandoque acriter / quantum hostium ex collibus in equa descende

rat/penes vallem ipsam in fugā vertunt atq; insequunt: itaq; Va
radiensis non tam militariū artiū q̄ sacrorū peritus/cum videret
terga dari a Turcis/relicta iam pridem statione sua/cū magna mi
litum manu veluti ad partam victoriā accurrit/fugientibusq; in
stando/temere vna cum Despoto & Agriensi peruenerat ad con
fertissimū agmen/in postremo vallis/vnde a multitudine reiecti
in sinistram, Despotus quidem ad ordines suorū qui pauci adhuc
stabant se transtulit: Variensis autē eadem locorū inscitia qua a
cies turbauerat/per paludes ad montes euasurū se ratus, in aquā
se immisit/foedaq; equi ac sua luctatione, diu prius in cœno vexa
tus, tandem submersus est: Agriē vero ad lacunā circumuectus
Galatam petere instituerat, Mox tamen mutato consilio, ad suos
in pugnā redijt/nec postea vsquā comparuit/ pcesserat vincendo
Turcus iam ad diui Vladislai vexillum: nam Despotus cum Fran
co & Iuliano superabundante hostiū multitudine, a collibus vltra
quā ferri posset, cum suis retro ad munitiones cesserant/ibi diu
incipiti Marte pugnatū: sed vbi Lesco qui audendo hortandoq;
certamen extraxerat, multis vulneribus vndiq; confossus, mori
bundus ex equo cecidit/haud dubie res Turcorū superior reman
serat: nec iam milites tantū/sed currus etiam oppugnabant, Quo
rum nonnullos impetu primo euersos/vt diripi Rex vidit/cum
Hunniadiano, ppere illuc mouit, Ne quod aduersę pugne vnicū
psidium suis futurū erat, ab hoste preriperet. Eius aduentu for
tuna subito mutata est/versi enim in fugam Turci, vltra duo mi
lia passuū cęsi fugatiq; sunt/tantus erat ardor insequentis a tergo
Regis, q̄ reuocante impensius Hunniadiano/tandem omissis fu
gientibus, rursus Iuliano & Franco laborantibus accurrit. Redin
tegrauerant enim praeliū Turci ex tota illuc valle conuersi: super
uentu igitur Regis acrius iterū certamen vtrinq; cohortū/variāq;
adhortatio:hinc sacra, religiones, aræ, templa, victoriæ, cum de
coribus prius partis, foedeq; hostiū fugę. Gratulationes præterea
& laudes a tot principibus nationibusq; adeptę. Ad extremum
Christianę rei spes, ab eius diei fortuna pendentes iactabant: illinc
nō tam imperij q̄ etiam nominis Turci finis, nisi vincerent osten
debat/Asiam & mare illi obiectū, ab hostibus teneri, quę in Eu
ropa ad id locorū habuissent, in euentu eius pugne periclitari, Nō

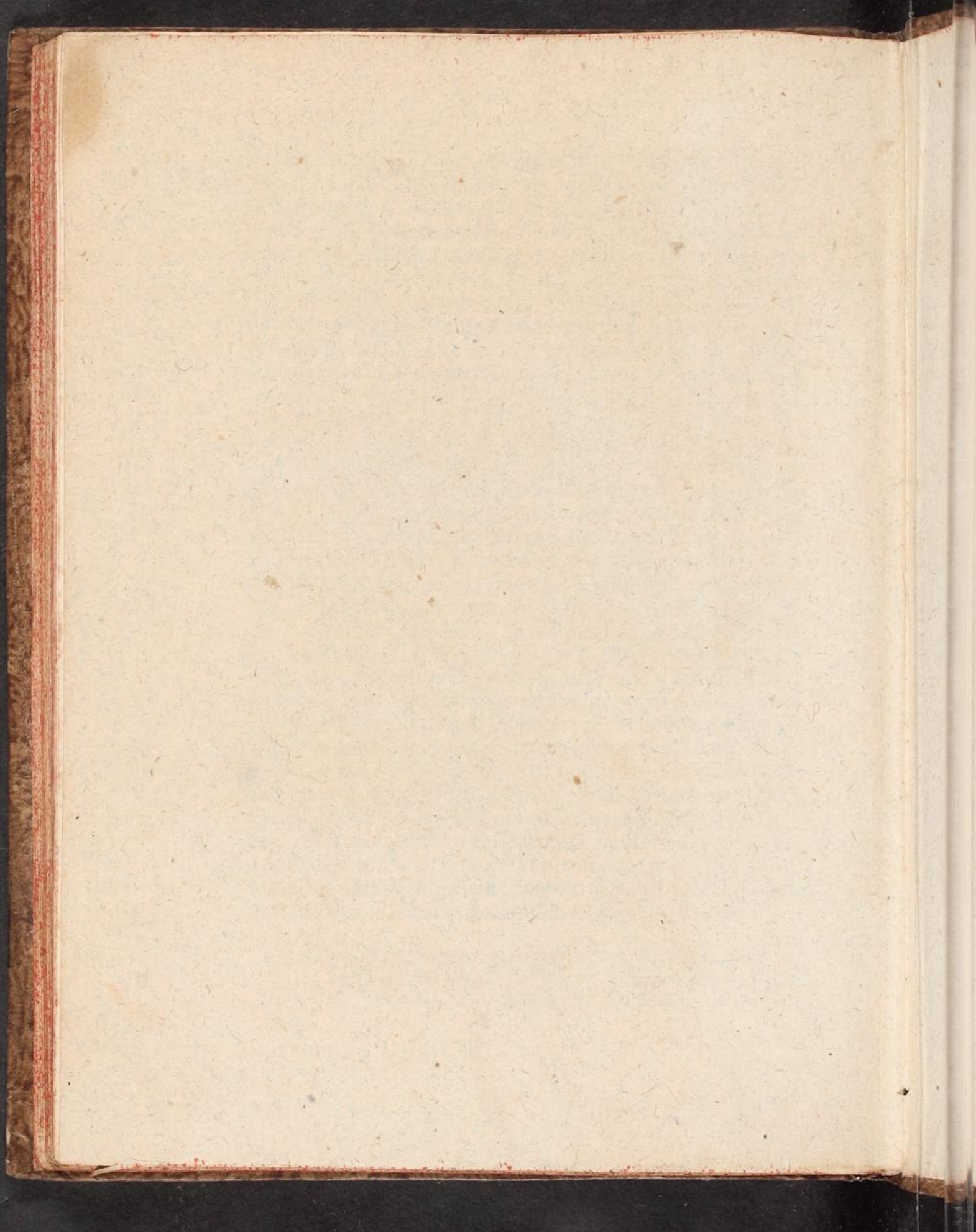
fore quo reuenterent victi, quacunq; declinassent mortem crucia-
tumq; iampridem preparatū incururos, ad necessitatem pugnan-
di accedere/ q; non tantū viribus & numero, sed causa etiam supe-
riores essent: nam contra ius fasq; per speciem pacis lacerati: Insi-
sterent ergo acriter/ deum fœderis testem formidinem fugāq; &
cedem/ in pacis fideiq; violatores conuersurū. Cæterū nō segnio-
ribus animis viribusq; pugnantibus militibus, quā duces adhor-
tabantur magna vtrinq; cedes edebatur, Sed ingens Turcorū nu-
merus suorū stragem sentiri nō sinebat, Stetitq; diu anceps præliū
tandem ab illis fuga incepta multo cruentior fuisset. Si nō a cē-
de ad prædam Christianos auertissent, Cameli onerarij casu eis
oblatis qua hostibus instabant/ vbi equi etiam odore aspectuq; in-
fuetorum animalū consternati/ haud facile sefforis arbitrio se di-
rigi patiebantur, Hunniadianū in diuersum fortuna suorū abstu-
lerat: nanq; vndiq; intentus & laborantibus vbiq; propere accu-
rens/ ad mediam vallem processerat/ vbi sinistra acies impressio-
nem hostis vix sustinebat, Cæterū restituto illic prælio de Rege sol-
licitus/ cuius iuuenilis animus piculose audacie suspicionem facie-
bat. Inuenit eum ad Ianizaros pedestre militū genus penetrasse/
ibiq; pugna substitisse. Magna vis non hominū modo sed equo-
rum etiam ceciderat/ alijs gladio confossis/ alijs detruncatis cruri-
bus ad terram prouolutis. Nec iam solum, sed cadauerū strages
pugnando calcabatur, Adeoq; concitatis animis instabant vrge-
bantq; vicissim/ vt rabies non studiū vincendi videretur: perripit
tamen Vladissaus aduersam aciem, ablatusq; inter hostes longe a
suis/ creditus est iam tum aut cesus aut captus/ itaq; haud multo
post cum Turci terga iam verterent, Christiani quoq; ex diuerso
veluti rege amisso fugę se cōmittunt eodemq; tempore pars vtra
q; cedere inceperat/ Adeo fortuna cuiq; sua erat ignota/ in tam va-
ria frequentiq; victorie inclinatione: sed vbi Ianizari Christiano-
rum motū animaduertere: sistunt ipsi pedem pugnaq; instaurāt/
Hunniadianus autē qui videret trepidatione ac formidine in suos
conuersa vbiq; ordines turbatos, fœdeq; a multis aciem deserri/
concitato equo per confertissimos hostes ad regem peruenit/ pate-
factaq; suorū fuga & pauore/ vt retro se ageret obstatabat/ mi-
nime de rerum summa desperandū dicens/ quippe adeo raros in

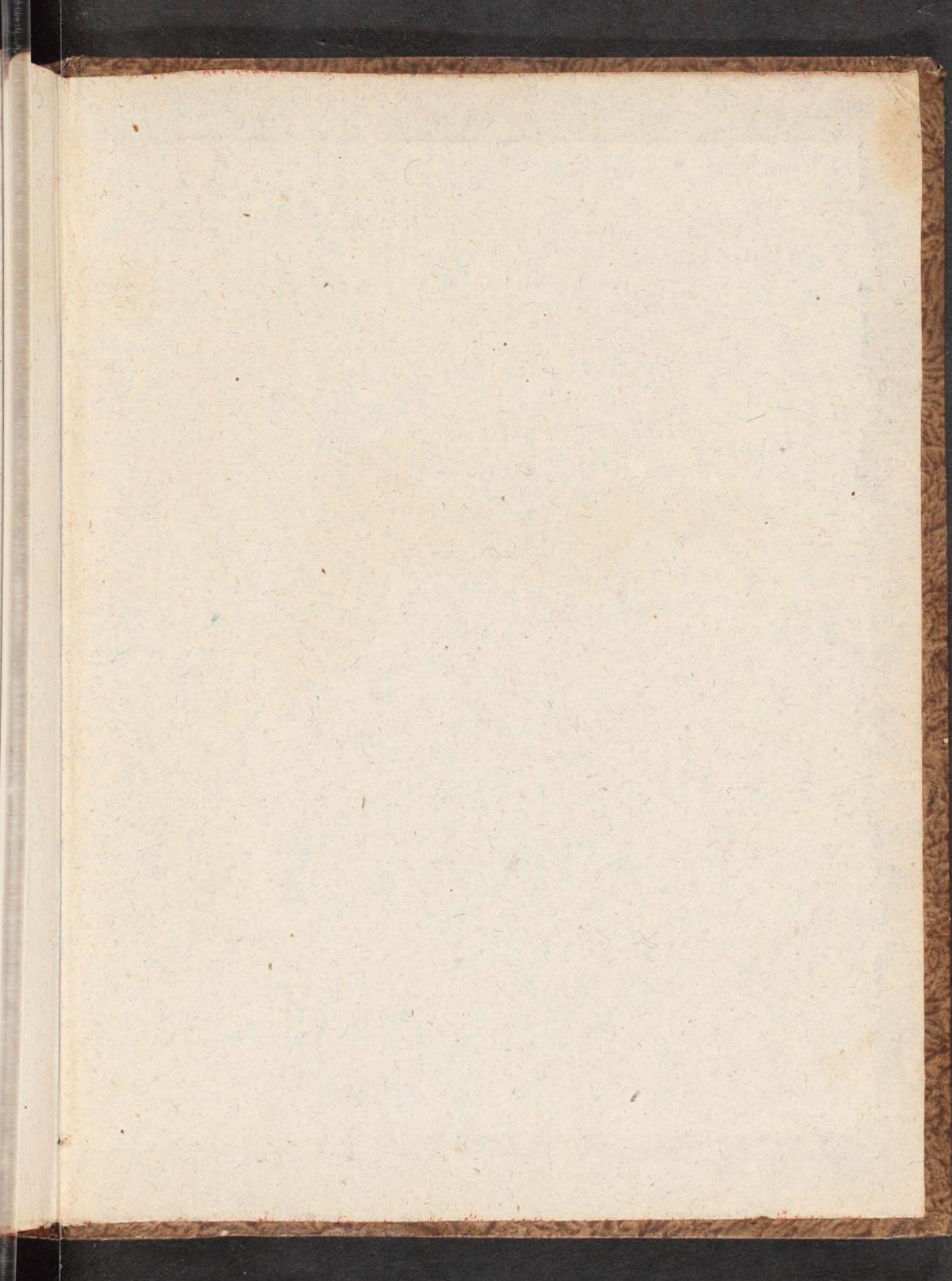
acie perijſſe / vt iactura vix apparitura foret / ſi prius quam ſuper
ſtites fugiendo diſſiparentur / ad munitiones & currus ſe cum il
lis reciperet : in vita ipſius non modo Regna quibus preerat, ſed
vniuerſam quoque Europam Chriſtianumque nomen periditari .
Cum interea nihilominus acriter ille in hoſtem ferretur / cedemque
& fugam quo cunque ſe verteret committendo / donec equus ingen
ti in latus vulnere accepto precipitem per armum dextrum effu
dit. Nec mora ſuperuenientibus Ianizaris, telorum multitudine
non tam confoſſus eſt, quam obrutus. Subſtitit paulisper Hunniadia
nus, corpus regium ſi fieri poſſet recuperaturus : Sed cum reliquis
effuſiſſime diffugientibus, paucos admodum Valachos, qui re
manſerant, tam multorum impetum ſecum minime laturos intel
ligeret / vbi vnum atque alterum conatum frustrari vidit / haud qua
quam nefas ducens ſuperſeſſe aliquem poſt Regis interitum / qui
acceptam cladem vlcifci poſſet / ignominiamque eam delere, ad ſuos
retro ſe recepit : indeque cum poſt fugam iam pridem a Deſpoto ini
tam, Iulianus deſperatis omnino rebus cedendum ſuaderet / ſub
ipſum crepuſculum per montes in vaſtam ſilviam ſe recepit. Mul
ti que alij quos nulla prius aut trepidatio aut fuga ſuorum a pu
gna auerterat / ſubſecuti ſunt illum ad deſerta & montes / inter que
Franco & Iulianus, totiens eo in prelio & fugere & fugare vtrin
que contigit / vt victoria tandem non ſit a victoribus intellecta : Nam
Turci quorum fugam Rex a primo congreſſu fuerat inſecutus /
trepidationem in ciuitates circumtulerant quaſi debellato exerci
tu / victor hoſtis ad eas oppugnandas ſtatim copias eſſet admotu
rus / & qui pugnare ad noctem uſque perſeuerauerant / haud uſque
quaque viciffe credentes / incerti que quo ſe Chriſtiani recepiffent / dum
ſilentium, quod erat intra currus inſidias credunt / biduo a direpti
one prede abſtinuere. In tota ea pugna Regis virtus imprimis e
nituit, utpote in vltimo mortalium operum quod eſſet obiturus,
omnia tum constantis ducis, tum fortiſſimi militis munera imple
uit, occuſando pauentibus, Retinendo cedentes / atque vbi pluri
mum laboris, ſpem aliquam ſemper afferendo, Conſilio, ma
nu, voce, tam hoſti inſignis quam ſuis conſpicuus, Mortis ſue ſigna
preceſſerant / dum armaret de lapſa manu armigeri galea, & equi,
cum inſenſuro admouebatur / fera inſolitaque obluetatio : preterea

Prodigia

instructis iam aciebus inter expectandū hostis aduentum: sereno tranquilloq; cœlo atrox subito ventorū vis oborta/ pleraq; vexilla Regiūq; in primis dilacerauit, ab hastaq; detraxit: & mox con-
quieuit/ & paulopost dimissum conuentū, in quo decreta in Turcos secunda expeditio/ cum qui conuenerant se quisq; ad pparandum disgressi essent/ mota est adeo vehementer terra, vt nō prius tantū ædificiorū partes vt assolet deiecerit, sed pleraq; oppida pene tota, in prodigiū vsq; ad solum excusserit: fluuiorū etiā quorundam cursus alueosq; cōmutauerit, tenueritq; vulgo fama/ ppter subsecutā frugum caritatem vel semina, vel agros exinde degenerasse. Quot vero ex vtraq; acie ceciderint, haud facile ratio iniri potuit: nam per valem perq; omnes colles circum frequens & varia fuga & cedes fuit, Multi in lacunā & paludem delapsi immerisq;, Multi etiam late in siluis vepribusq; occisi/ Turci Regio corpore inuento, modicę altitudinis columnā, quę hodie quoq; visitur, cum inscriptione rei gestę, in eodem loco statuerunt, Hungari vero & qui cum illis deserta petierant/ preter Valachos locorum inscitia nō facile ad Danubiū peruenere. Si quos tamen fortuna illuc egit, fame, vigilia, siti, frigore, lassitudine, cæterisq; malis, adeo prius afflixit, vt sæpe doluerint q; non hosti potius iugulandos se pbuissent. Errantes per solitudinem, aut inedia dissoluit, aut ad terras hostiles platos seruitus excepit, Maiorq; multo fuit erroris clades, q; pugne aduersę, Iuliano inter fugiendū vis illata/ seu prædæ cupiditate/ seu quia vulgo, quasi auctor patronusq; pfidię inuisus erat/ id constat sauciū seminudūq; in deuio saltu exalantem animā a Sanoceo obegante inspectū, admonitūq; q; euentus tandem planū fecisset/ nō fuisse deo cordi/ ea quę contra fœdus & iusurandū more magis argutorū hominū, q; ex equo & bono disputasset/ cū execratōe relictū, Hunniadianus supato Danubio, cū paucis p Valachiā citatissimo itinere in Hungariā pperauit: Ne rei malę gestę fama, seditōem tumultūue alique quem intrinsecū excitaret: aut Frederico & Boemis nouarū rerū in orbitate regni occasionem simul & consiliū suggereret.

¶ Augustæ Vindelicorum excusa, in officina Sigismundi
Grim Medici, atq; Marci Vuirsung; Anno virgine
nei partus, 1519. XXX. die Mens. Maij.

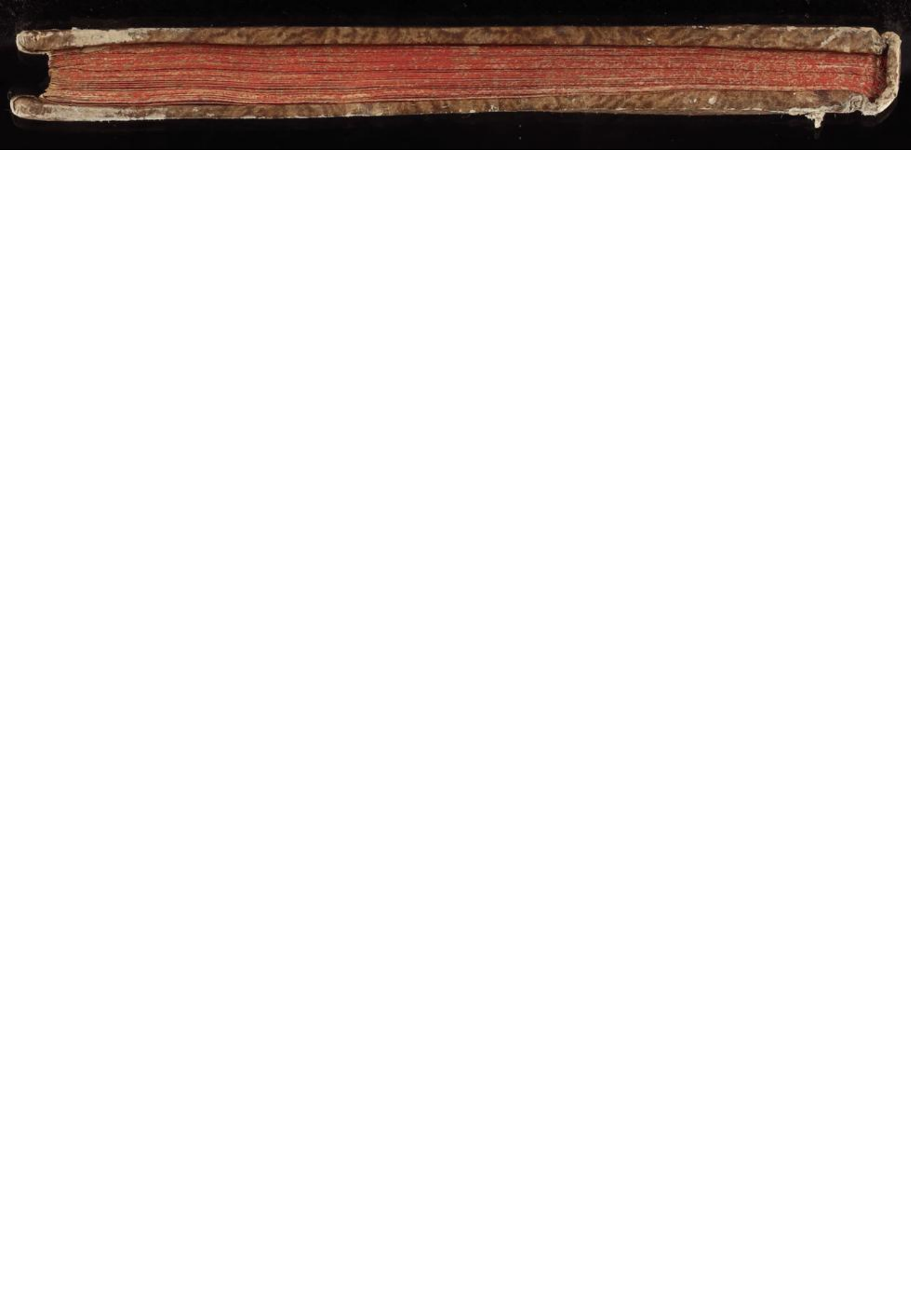

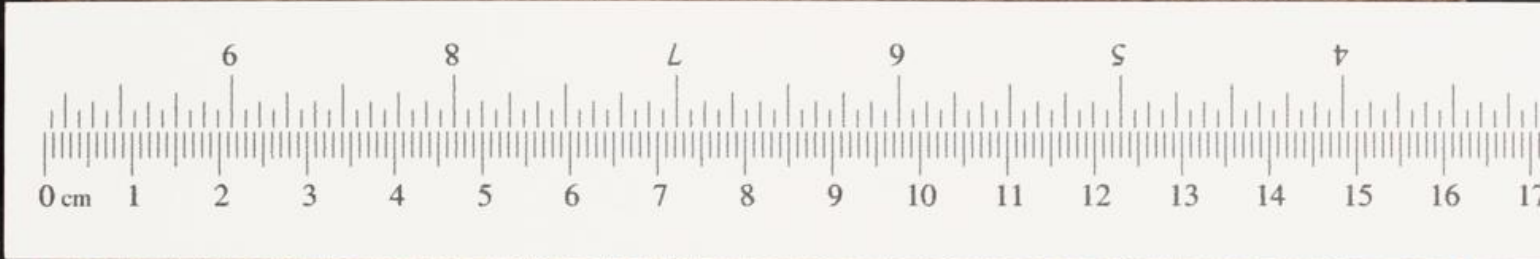
P. Callimachi hist. de Rege Uladislao.
Aug. Vind. 1519.

Inc

Colour & Grey Control Chart

Danes Picta

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta
White	Grey 1	Grey 2	Grey 3	Grey 4	Black

